
Werelds in de Wijk

**Onderzoek naar de posities en
opvattingen van betrokken
partijen binnen het World
Music and Dance Centre in de
Rotterdamse wijk Delfshaven**

Sanne Nout
Masterthesis Media en
Journalistiek
Erasmus Universiteit Rotterdam
Juni 2009

Sanne Nout	282726
Erasmus Universiteit	Rotterdam
Masterthesis:	Media en Journalistiek
Begeleider:	Prof. Dr. Susanne Janssen
Tweede lezer:	Dr. Erik Hitters
Afstudeerjaar:	2009

Voorwoord

Het schrijven van deze masterthesis was een lang en vrij moeizaam proces. Mijn aangeboren afwijking moeilijk keuzes te kunnen maken en daarbij perse origineel te willen zijn en het liefst nog iets bij te willen dragen ook, stonden me al in de weg bij het kiezen van een onderwerp. Ik wist wel dat ik iets wilde met de culturele sector, creatieve economie, het liefst ook sociologie en als het kon een beetje politiek.

Na lang broeden zonder resultaat waren daar ineens twee afgezanten van de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur en de Economic Development Board Rotterdam. Paulette Verbist (RRKC) en Gabrielle Muris (EDBR) waren op zoek naar studenten die samen met hen onderzoek wilde doen naar de culturele sector van Rotterdam. Omdat zij met hun voeten in de praktijk staan werd het brainstormen over een onderwerp leuk. Al snel ging mijn interesse uit naar het World Music Dance Centre (WMDC), een nieuw fenomeen in Rotterdam en misschien wel in de wereld. Het WMDC, zo ging het woord, was een centrum voor wereldmuziek dat zich op verschillende niveaus richtte.

“CODARTS en Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam hebben zich gezamenlijk tot doel gesteld een internationaal World Music and Dance Centre in Rotterdam te realiseren dat zich toe zal leggen op talentontwikkeling, onderzoek en performance. (...) in Delfshaven ontstaat een grootschalig complex dat onderdak kan bieden aan zowel nieuwe als bestaande wereldmuziekinitiatieven op zowel stedelijk, nationaal als internationaal niveau.”¹

De doelstellingen lopen uiteen van ontwikkelingen voor de wijk tot het programmeren van wereldartiesten. Hierdoor waren ook de Rrkc en het Edbr geïnteresseerd in dit centrum dat zoveel verschillende organisaties onderdak bood.

Waarschijnlijk omdat ik tegelijkertijd met de master Media en Journalistiek ook een schakelaar sociologie deed, werd mijn invalshoek in eerste instantie cultuursociologisch van aard. Maar daar kon het niet bij blijven. Mijn persoonlijke interesse voor muziek, en de invloed van muziek, bracht mij tot theorieën die meer muzieksociologisch van aard waren. Ook de creatieve economie kon een plaatsje krijgen in dit onderzoek. Zo breed als mijn interesses waren zo breed was de opzet van dit centrum. Alle elementen die ik graag zou

---

---

¹ Oscar van der Pluijm, Beleidskader en Projectplan WMDC 2005-2006

terug zien waren onder te brengen in mijn te formuleren onderzoeksvraag. Het was me gelukt.

Iets later dan de planning was, ben ik nu bezig met de afronding van wat voelt als een levenswerk. En dat wordt tijd kan ik je vertellen.

Dat deze thesis tot een goed einde gebracht is, heb ik aan een aantal lieve mensen te danken. Ten eerste wil ik Paulette en Gabrielle bedanken. Ze hebben me erg op weg geholpen bij het kiezen van een onderwerp en bij het formuleren van een vraagstelling.

Doordat ik gebruik mocht maken van de kantoorfaciliteiten van de RRKC kreeg ik het gevoel dat ik echt ergens mee bezig was. Susanne Janssen mijn scriptie begeleidster wil ik bedanken voor haar inhoudelijke input en haar geduld (het heeft immers even geduurd). Ook de respondenten wil ik bedanken voor hun tijd en het delen van hun expertise.

Zonder mijn lieve vriendinnetjes en studiegenootjes was het schrijven van deze scriptie een stuk saaier geweest, power to the 4 non blondes! Tenslotte bedank ik mijn lieve vriend voor zijn geduld en medeleven. Dat moet niet makkelijk zijn geweest.

Tot zover de bedankjes. Tijd voor het echte werk.

Samenvatting

De multiculturele wijk Delfshaven zet flink in op de ontwikkeling van de culturele sector. Een bloeiend cultureel klimaat wordt gezien als stimulerend voor de economie en als bepalende vestigingsfactor voor bedrijven en bewoners.

Op het Coolhaven eiland in de wijk Delfshaven is sinds 2007 een nieuw muziek centrum gevestigd, het World Music Dance Centre (WMDC). De doelstelling van het nieuwe centrum is driedelig. Ten eerste biedt het een podium voor de hoge kunsten van de wereldmuziek, de afdeling wereldmuziek van het conservatorium (CODARTS) heeft zijn intrek genomen in het pand. Ten tweede wil de Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam haar lessen in de amateurkunsten uitbreiden. Ten derde wil het centrum een inloop bevorderen bij de buurtbewoners. Het WMDC, dat de beheerder is van een nieuw gebouwde podium, wil behalve op programmering ook inzetten op samenwerkingsverbanden tussen instellingen die zich aan het WMDC verbinden. Zo is het een podium voor lokaal talent, uit de wijk Delfshaven en heel Rotterdam, maar tegelijkertijd worden er muzikanten van wereldniveau aangetrokken om op dat podium te staan. Zo worden verschillende groepen uit de samenleving aangesproken. Een sleutelwoord dat typerend zou moeten zijn voor het WMDC is *kruisbestuiving*.

In dit onderzoek wordt gepoogd de wisselwerking en spanningsvelden tussen de bij het WMDC betrokken instanties in kaart te brengen door middel van interviews met sleutelfiguren van de betrokken organisaties, studenten en buurtbewoners. Hierdoor krijgen we inzicht in de manier waarop institutionele posities doorwerken in visies en standpunten van actoren. Duidelijk moet worden wat de verwachtingen precies zijn en hoe deze vertolkt worden in beleid en programmering.

De samenwerking tussen de verschillende organisaties laat volgens de meeste geïnterviewden aardig wat te wensen over, terwijl men het er over eens is consensus bestaat dat een goede samenwerking nodig is om de doelstellingen van het WMDC te realiseren en kruisbestuiving te faciliteren. Doordat de doelstellingen per organisatie verschillen is het vaak moeilijk om deze te verenigen met de doelstellingen van het centrum. Hoewel het traditionele onderscheid tussen hoge en lage kunst in het WMDC op veel punten vervaagt, lijkt de valkuil voornamelijk te zitten in de doelstelling om het publiek kennis te laten maken met andere vormen van kunst. De doelstelling om kruisbestuiving te bevorderen tussen verschillende disciplines wordt daardoor te weinig bereikt.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1. De Inleiding

1.1	Inleiding	p. 1
1.2	Onderzoeksvraag	p. 5
1.3	Deelvragen	p. 8
1.4	Relevantie	p. 9

Hoofdstuk 2. Theoretisch Kader

2.1	Wereldmuziek als Sellingpoint	p. 12
2.1.1	Wereldmuziek	p. 12
2.1.2	Unique Sellingpoint	p. 15
2.2	Creatieve Economie	p. 16
2.3	Muziek en Identiteit	p. 22
2.4	Pierre Bourdieu's Dynamische Veld Theorie	p. 26
2.4.1	Habitus, Veld, Kapitaal	p. 26
2.4.2	Gevestigde vs. Nieuwkomers	p. 31
2.4.3	De Klassieke discussie, Hoge vs Lage kunst	p. 32
2.5	Deelconclusies en relevantie theoretisch kader	p. 36

Hoofdstuk 3. Onderzoeksopzet en Methoden

3.1	Methodologie	p. 37
3.2	Literatuurstudie en casestudie	p. 38
3.3	Verantwoording onderzoekseenheden	p. 39
3.4	Vorm van de Interviews	p.39

Hoofdstuk 4. Empirisch onderzoek: De Actoren en hun visies op

4.1	Wereldmuziek	p. 43
4.2	Wereldmuziek in Rotterdam	p. 46
4.3	Muziek Identiteit en Gemeenschap	p. 48
4.4	Het WMDC	p. 51
4.5	Samenwerking en Kruisbestuiving	p. 53
4.6	De wijk Delfshaven	p. 57
4.7	Deelconclusie	p. 60

Hoofdstuk 5. Empirisch onderzoek: Buurtbewoners en Studenten	p. 62
5.1 Straat interviews	p. 62
5.2 Studenten interviews	p. 66
5.3 Deelconclusie	p. 69
Hoofdsuk 6. Conclusies	p. 71
6.1 Antwoord op de deelvragen	p. 72
6.2 Antwoord op de hoofdvraag	p. 77
6.3 Evaluatie van de methode en Aanbevelingen voor nader onderzoek	p. 79
Literatuurlijst	p. 80

Tabellenlijst:

Tabel 1. Percentage Rotterdamse jongeren (naar diverse kenmerken) dat in de afgelopen twaalf Maanden genoemde culturele voorstellingen bezocht. (Bron COS 2006)	Pagina 34
Tabel 2. Percentage Rotterdamse jongeren en overige Rotterdammers dat in de afgelopen twaalf maanden feesten in eigen kring heeft bezocht met live.... (Bron COS 2006)	Pagina 34
Tabel 3. Percentage Rotterdamse jongeren dat in de Pagina 35 afgelopen twaalf maanden feesten in eigen kring heeft bezocht met live.... (Bron COS 2006)	
Tabel 4. Overzicht van de programmering van het WMDC (Bron: jaarverslag 2008 WMDC)	Pagina 51
Tabel 5. Binding v. respondenten met de wijk Delfshaven	Pagina 63
Tabel 6. Frequentie van bezoek aan het WMDC	Pagina 63
Tabel 7. Bezoek aan het WMDC weergegeven per etnische groep	Pagina 64
Tabel 8. Kennis over het de organisaties die in het WMDC zitten per opleiding	Pagina 66

Figurenlijst:

Figuur 1. Doelstellingenpiramide WMDC.	Pagina 3
Figuur 2. 'Invloeden op en van het WMDC'	Pagina 5
Figuur 3. Frequentie van bezoek aan het WMDC per Pagina 64 Etnische groep	
Figuur 4. Soort programmering bezocht per etnische groep	Pagina 64
Figuur 5. Kruisbestuiving per opleiding	Pagina 65
Figuur 6. Mening over het WMDC per opleiding	Pagina 67
Figuur 7. Interesse verbreding door de programmering v/h WMDC per opleiding	Pagina 67

Afbeeldingen

Afbeelding 1. Het WMDC. www.wmdc.nl .	Pagina 4
Afbeelding 2. De voorkant van het WMDC	Pagina 7
Afbeelding 3. Wereldmuziek schap. www.putumayo.com	Pagina 13
Afbeelding 4. Het Coolhaveneiland. Bron: Google maps	Pagina 20
Afbeelding 5. Rotterdam architectuurjaar 2007. Bron www.75B.nl	Pagina 21

Bijlage

Interview 1. Oscar van der Pkuijm	Pagina II
Interview 2 Piet Elenbaas	Pagina XIV
Interview 3 Carlos Consalves	PaginaXXXI
Interview 4 Leo Vervelde	Pagina XLV
Interview 5 Elda Dorren	Pagina LVI
Interview 6. Aruna Vermeulen	Pagina LXV

HOOFDSTUK 1 De Inleiding

1.1. Inleiding

Volgens ingewijden gaat het niet goed met de popmuziek in Rotterdam. Sinds de sluiting van Nighttown in 2007 en de constante dreiging van het faillissement van Waterfront (die uiteindelijk in 2009 hebben geleid tot een gedwongen fusie met het nieuwe poppodium Watt), en de problemen rondom podium de Baroeg in 2008, maken ook het stadsbestuur en de Rotterdamse bevolking zich zorgen over de toekomst van de lokale populaire muzieksector. Waar Nederland internationaal bekend staat als een land met een hoge poppodium-dichtheid, lijkt er de laatste jaren nogal eens wat mis te gaan. “De Rotterdamse situatie was al somber: Now&Wow van Ted Langebach vertrok uit de Graansilo en dance-club Calypso moest in 2006 de deuren sluiten om plaats te maken voor een kantoorgebouw”². Daar waar Nighttown jaren geleden nooit werd overgeslagen door internationale muzikanten en waar in 1969 Woodstock jaloers kon zijn op ‘Popparadijs Holland’ in het Kralingse bos, gebeurt vandaag de dag vrij weinig. Toch denkt de gemeente eraan een nieuw poppodium te laten bouwen, een popverzamelpodium, waar kleine en grotere bands een plek kunnen vinden. Ook zijn er plannen voor het bouwen van een ‘urban’ podium. Hieruit blijkt dat de gemeente van plan is de Rotterdamse popscene weer op de kaart te zetten. De Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur (RRKC) stelt in haar advies *Rotterdam has got that pop*, dat het zeker de moeite waard is om in de popsector te investeren. “De Rotterdamse popsector beschikt over een potentie die erkenning verdient en die gebruikt zou moeten worden”(RRKC 2006: 38).

Op 1 maart 2007 organiseerde de Young Economic Development Board Rotterdam een debat over de toekomst van de popsector in de club Off Corso. Iedereen die mee wilde praten of geïnteresseerd was, was welkom. En daar werd gehoor aan gegeven. Rotterdamse jongeren bleken zich zorgen te maken over de toestand van de Rotterdamse popsector. De aanwezigheid van grote en diverse groep Rotterdamse jongeren bij het debat was een duidelijk teken aan het Rotterdamse stadsbestuur, dat er iets moet gebeuren aan het popklimaat van Rotterdam. De diversiteit van de aanwezigen werd direct ook gekenmerkt als *sellingpoint* van Rotterdam. Dit is niet verwonderlijk maar ook niet vanzelfsprekend aangezien diversiteit niet altijd als iets positiefs gezien wordt. De laatste jaren maken de besturen van stad en deelgemeenten zich namelijk ernstige zorgen over deze diversiteit en

² Robert van Gijssel. Wankele tempels, *de Volkskrant* 15 maart 2007.

de gevolgen daarvan voor de sociale cohesie in de stad Rotterdam. De vermeende, falende integratie van sommige etnische groepen zou leiden tot een onveilig, en onLeefbaar Rotterdam. Er zijn verschillende maatregelen genomen om te proberen het tij te keren. Zo moest Rotterdam weer heel veilig en schoon worden, moest Rotterdam durven, werden nieuwkomers met harde hand gemaand zin te burgeren en moesten de wijken meer gemengd van samenstelling worden. Projecten om de integratie te bevorderen schoten als paddenstoelen uit de grond. Daarnaast kwamen er maatregelen om Rotterdam weer aantrekkelijk te maken voor de vluchtende midden- en hogere klasse. Door de middenklasse weer aan Rotterdam te binden zou de stad economisch en sociaal beter op de rails gezet moeten worden. Maar hoe maak je een stad aantrekkelijk voor de middenklasse om zich blijvend te vestigen? Volgens de inmiddels beroemde economisch geograaf Richard Florida is het voor de economische welvaart van een stad belangrijk om een hoge mate van culturele diversiteit te bezitten (Florida 2002). De creativiteit in een stad trekt de middenklasse aan. Florida spreekt over de creatieve klasse die je aan de stad moet binden. De diversiteit waar hij het over heeft bestaat uit kunstenaars, wetenschappers, homoseksuelen en andere “excentrieke” personen. In *the Flight of the creative class* heeft Florida het ook over het belang van immigranten voor een samenleving (Florida 2005). Met hem zijn er veel sociologen die culturele diversiteit als voorwaarde zien. Migranten zorgen immers ook voor een nieuwe afwijkende impuls in de stad. “Zij kleuren het stedelijke landschap”(Rath 2006:3).

In deze optiek vormt multiculturaliteit dus niet alleen een probleem voor de stad, maar kan culturele diversiteit ook worden aangegrepen om de aantrekkelijkheid van de stad te vergroten. De concentratie van etnische minderheden leidt dan juist tot verbetering van de marketingpositie van een stad. Voorwaarde is wel dat er iets positiefs gebeurt met de samenstelling van een of meer stadswijken.

Rotterdam als wereldmuziekstad op de kaart te zetten zou hieraan kunnen bijdragen, zo luidde de conclusie in een bijeenkomst voor spelers uit de Rotterdamse (wereld)muziek sector³. Rotterdam heeft zoveel verschillende culturen in huis die allemaal hun eigen muzikale tradities meebrengen, daar moet iets mee gebeuren.

Het World Music & Dance Centre (WMDC) dat in 2007 in de Rotterdamse wijk Delfshaven is geopend, is zo'n project dat op een positieve wijze gebruik wil maken van de culturele diversiteit op internationaal, nationaal, stad en wijk niveau. Het WMDC is ontstaan uit een

3 Sectorbijeenkomst jazz, wereldmuziek en avant garde – RRKC, 18-1-2007

samenwerking tussen het Rotterdams Conservatorium (CODARTS) en de Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam (SKVR):

“CODARTS en Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam hebben zich gezamenlijk tot doel gesteld een internationaal World Music and Dance Centre in Rotterdam te realiseren dat zich toe zal leggen op *talentontwikkeling, onderzoek en performance*. (...) in Delfshaven ontstaat een grootschalig complex dat onderdak kan bieden aan zowel nieuwe als bestaande wereldmuziekinitiatieven op zowel stedelijk, nationaal als internationaal niveau (wmdc 2005)”⁴.

De doelstelling van het nieuwe centrum is drieledig. Ten eerste biedt het een podium voor de hoge kunsten van de wereldmuziek. Grote internationale namen geven concerten en verzorgen ook onderwijs voor studenten wereldmuziek van het conservatorium. Ten tweede wil de SKVR haar lessen in de amateur-kunsten uitbreiden. Ten derde wil het centrum een inloop bevorderen bij de buurtbewoners. Delfshaven is een zeer multiculturele wijk en dit project beoogt de sociale cohesie te bevorderen door buurtbewoners met elkaar en met de verschillende aspecten van de wereldmuziek in aanraking te laten komen. Voor een deel is deze doelstelling gericht op de jongeren uit de wijk:

“Het WM&DC moet een plek worden waar iedereen zomaar binnen kan lopen. Er wordt actief aansluiting gezocht met jongeren, bijvoorbeeld door samen te werken met het HipHopHuis, een dans- en muziekacademie op het gebied van stedelijke cultuur.”⁵

Ook moeten er samenwerkingsverbanden ontstaan met bestaande initiatieven in Rotterdam van migrantenorganisaties die zich met muziek en dans bezighouden.

Figuur 1 Doelstellingenpiramide WMDC

⁴ Oscar van der Pluijm, Beleidskader en Projectplan WMDC 2005-2006, p2

⁵ Elda Dorren, Nieuw centrum voor wereldmuziek. NRC krantenarchief. 27-10-2006

Figuur 1 is een visualisering van de verschillende lagen en doelstellingen van het WMDC. Al met al gaat het dus om een zeer ambitieus project dat doelstellingen heeft die behoorlijk uit elkaar liggen en elkaar misschien wel tegenspreken. Op papier zou deze unieke mix van “hoge” cultuur, “lage” cultuur en sociale cohesie, het ideale centrum kunnen worden, waarin de diverse kwaliteiten van die in Rotterdam verscholen liggen, tot bloei zouden kunnen komen.

In dit onderzoek wil ik de doelstellingen van het WMDC toetsen aan wat er dagelijks gebeurt en hoe deze doelstellingen in de dagelijkse activiteiten tot uiting komen. Ik ben daarbij vooral geïnteresseerd in de wijze waarop de doelstellingen zich ten opzichte van elkaar verhouden – het eventuele spanningsveld dat hiertussen bestaat – en in het bijzonder het betrekken van de wijk in het tot stand komen van de projecten en de programmering.

Het is niet eenvoudig om op voorhand een schets te geven van de activiteiten van het WMDC. Er bestaat vooralsnog geen ‘typische’ WMDC avond. Dit is grotendeels te verklaren door het gevarieerde programma en de vele partners die het podium programmeren. Deze partners zijn wisselend van karakter waardoor ook het karakter van de avonden niet constant

Afb. 1. Het WMDC. www.wmdc.nl

is.

Fysiek is het WMDC gekoppeld aan het SKVR gebouw op de hoek van de Willem Buytewechstraat en de Pieter de Hoogweg, een dood pand dat statig doch industrieel aandoet. Het interieur van het WMDC is speciaal voor de opening van dit instituut totaal verbouwd. Waar eerst een binnenplaats was, staat nu een overdekt podium. De originele buitenmuren zijn intact gelaten, wat de associatie van een binnenhof wekt. De ruimten waar de verschillende organisaties (met name de SKVR, CODARTS, Zadkine en het HipHopHuis) les geven, monden allemaal uit op deze binnenplaats.

De architectuur lijkt zo ten goede te komen aan de filosofie van het centrum. Aan de

achterzijde van de zaal is een kantine ingericht, maar problemen met de catering hebben voor veel onvrede gezorgd bij de studenten en bezoekers.

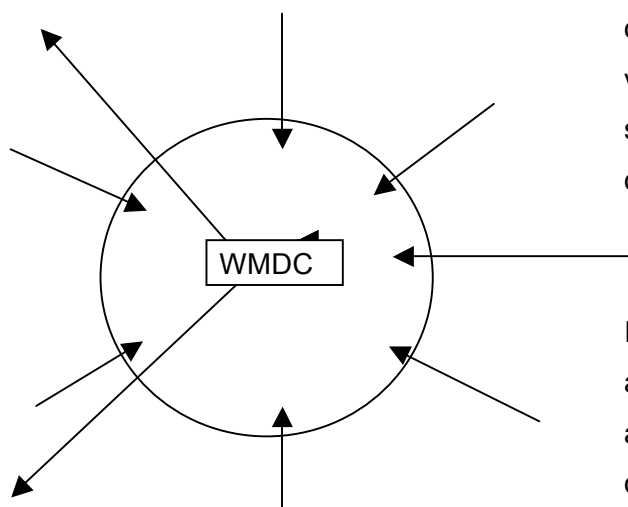
Als we een greep doen uit de programmering van het WMDC (www.wmdc.nl) zien we al snel de diverse samenstelling ervan. Iedere avond is anders geprogrammeerd. Er is Indonesische dans, tango, hiphop, streetdance, Turkse muziek en ga maar door. De etnische verscheidenheid van de muziekstijlen is echt opvallend. De vraag is nu hoe deze avonden worden bezocht en door wie? Werkt deze aanpak in het kader van de doelstellingen van het WMDC? Ontstaat er door deze programmering ook echt kruisbestuiving tussen mensen met verschillende achtergronden, verschillende muziekstijlen en niveaus?

1.2 Onderzoeksvraag

In mijn onderzoeksvraag die uit het voorgaande voortvloeit, bekijk ik de positie en het functioneren van het WMDC vanuit zoveel mogelijk verschillende invalshoeken. In mijn onderzoek loop ik als het ware aan alle kanten om het WMDC heen, waarbij ik het centrum als casestudie gebruik om een aantal bredere theorieën nader te exploreren.

Wat is de positie van het World Music and Dance Centre in de (wereld)muziek scene in Rotterdam anno 2007/2008. Wat zijn de visies van de verschillende betrokken actoren en instanties op de positie en het functioneren van het World Music and Dance Centre en hoe hangen deze visies samen met hun positie in het politieke en culturele (muzikale) veld. Heeft de opzet van het WMDC werkelijk crossovers tussen de verschillende muziekstijlen en bezoekers tot gevolg?

Voorlopig is de onderzoeksvraag op de volgende simpele manier te visualiseren: het WMDC

maakt deel uit van verschillende velden op verschillende niveaus. Tot die velden behoren de Rotterdamse samenleving, of meer in het bijzonder de wijk Delfshaven, maar ook het culturele muzikveld, in het bijzonder het veld van de wereldmuziek.

In dit onderzoek benader ik het WMDC als een microveld waarop verschillende actoren en factoren vanuit verschillende doelstellingen en posities invloed uitoefenen. Vanuit de later te bespreken

Figuur 2. 'invloeden op en van het WMDC'

theorie van Bourdieu wordt een *veld* gezien als het product van een voortdurende strijd tussen de diverse actoren en posities binnen een veld (Bourdieu 1993). Er is sprake van een constante wisselwerking, niet alleen binnen een veld, maar ook tussen een veld en andere omliggende velden. In dit perspectief is het WMDC een *microveld* dat onderdeel is van verschillende velden, en daardoor beïnvloed wordt en op zijn beurt invloed uitoefent, bijvoorbeeld op het punt van sociale cohesie, de artistieke ontwikkeling van wereldmuziek of de lokale economie.

Het World Music and Dance Centre geldt als een uniek concept waarbij verschillende doelstellingen op één podium terug te vinden zijn. Zo is het een podium voor lokaal talent, uit de wijk Delfshaven en heel Rotterdam, maar tegelijkertijd worden er muzikanten van wereldniveau aangetrokken om op dat podium te staan. Aldus beoogt men verschillende groepen uit de samenleving aan te spreken. Door de samenwerking met het conservatorium zouden de wereldmuziekstudenten in contact moeten komen met de grote namen uit de wereldmuziek. Daarnaast zijn er samenwerkingsverbanden met de SKVR, de muziekschool voor amateurs. Diverse programmeurs zijn aangetrokken om avonden te organiseren waarbij er verschillende disciplines samenkomen. Zo is er een salsa avond waar conservatorium studenten een optreden geven en er tevens een workshop salsadansen plaats vindt. Deze cross-overs tussen verschillende disciplines en niveaus zouden kenmerkend moeten zijn voor dit centrum.

In het centrum zelf staat vooral de muziek centraal. Uit een interview met WMDC Directeur Oscar van der Pluijm blijkt dat hij vooral een kwalitatief goed product wil neerzetten. “We zijn absoluut geen buurthuis” benadrukt hij in een interview⁶ dat ik met hem had. Daarmee doelt hij op de trend in de politiek om alles met participatie en integratie te verbinden en daar wil hij juist niet in mee gaan.

Mijn hypothese is dat andere partijen hier juist wel heel bewust mee bezig zijn. Vooral de deelgemeente Delfshaven en de gemeente Rotterdam zullen waarschijnlijk een andere interesse hebben in het centrum. Mijn inschatting is dat de gemeentelijke instellingen die aan het centrum hebben bijgedragen vooral gericht zijn op de participatie- en integratiefunctie en op de bijdrage die het centrum kan leveren aan de economie van de gemeente. Dit onderzoek beoogt de diverse belangen voor deelname aan het project te kwalificeren en na te gaan hoe deze zich onderling verhouden. Het is handig om bij de vraagstelling Figuur 1 en 2 in het hoofd te houden. Daarmee wordt duidelijker welke invloeden allemaal meegenomen

⁶ Interview Oscar van der Pluijm op 24-8-2007

kunnen worden in dit onderzoek. Ook de hieronder gepresenteerde deelvragen zijn in te passen in de bovenstaande figuren.

Afb. 2. De Ingang van het WMDC aan de Pieter de Hoogweg bron: WMDC.nl

1.3 Deelvragen

Uit de probleemstelling vloeien een aantal deelvragen voort. Deze deelvragen hebben betrekking op sociale, artistieke, politieke en economische aspecten.

1. Hoe valt het Rotterdamse wereldmuziek klimaat te karakteriseren?
2. Wat kan wereldmuziek bijdragen aan de creatieve industrie in Rotterdam?
3. Hoe kan muziek, een muziekcentrum, bijdragen aan het vormen van identiteit en gemeenschap?
4. Wat zijn de doelstellingen van het WMDC? Hoe komen deze doelstellingen tot uiting in de programmering?
5. Wie komen er naar het WMDC? Hoe ziet een avond eruit en hoe is het publiek samengesteld?
6. In hoeverre komt de missie en de filosofie van het WMDC die de nadruk legt op kruisbestuiving ook daadwerkelijk terug in de dagelijkse gang van zaken?
7. Wie zijn er betrokken bij het WMDC? Wat zijn de motieven voor de samenwerking?
8. Welke verschillende visies bestaan er op de functie van het WMDC?
9. Hoe zijn deze verschillende visies te verklaren?
10. Wat zijn de effecten van het WMDC op de wijk Delfshaven?
11. Wat is de invloed van het WMDC op de ontwikkeling van Rotterdam als wereldmuziekstad?

Vraag een, vier, zeven, acht en elf worden voornamelijk beantwoord op basis van diepte interviews met bij het WMDC betrokken personen. Vraag twee, drie en negen worden primair beantwoord vanuit het theoretische kader dat in hoofdstuk 2 aan de orde komt.

Deelvraag vijf, zes en tien worden eerst en vooral beantwoord op basis van participerende observatie, door het WMDC verzamelde publieksgegevens en interviews onder bezoekers en buurtbewoners.

1.4 Relevantie

In de Rotterdamse wijk Delfshaven zijn een aantal zogenaamde groeikernen aangewezen. Het betreft onder meer het Loydkwartier ook wel bekend als *Media aan de Maas*, het *Coolhaven eiland* waar de SKVR en het Hip Hop Huis gevestigd zijn, maar ook het Hofplein theater en het Albeda college.

De wereldmuziek lijkt te floreren in Rotterdam. Zodanig zelfs dat experts menen dat de wereldmuziek een speerpunt moet zijn voor gemeentebestuur⁷ waardoor de sector kan uitgroeien tot een *selling point* van de Rotterdamse creatieve industrie. (Wereld)muziek wordt een aantal werkingen toegedicht op het vlak van culturele identiteit en gemeenschapszin (Connell en Gibson 2003, Frith 1991).

Door deze veronderstelde functies te onderzoeken aan de hand van het WMDC-concept, kan bekeken worden of het zinvol is om deze formule ook op andere plaatsen toe te passen. De Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur en de Economic Development Board Rotterdam zijn bezig met het versterken van de creatieve economie in Rotterdam en geloven dat wereldmuziek hier een belangrijk aandeel in kan hebben (RRKC en EDBR 2006: www.OBR.nl). Wereldmuziek zou niet alleen bijdragen aan de lokale economie maar ook aan het imago dat Rotterdam als stad uitdraagt en wil uitdragen. Rotterdam beschikt in al haar diversiteit over een grote variëteit aan muziekstromingen waarvan er veel onzichtbaar blijven voor het grotere publiek. Talentvolle jongeren kunnen vaak de weg naar het podium niet vinden en missen een mogelijkheid om te professionaliseren. Dit is waar het WMDC in wil springen. Interessant is het om te onderzoeken in hoeverre deze functie ook echt gestalte krijgt in de programmering en in de organisatie.

Het project op zich is zeer interessant en ook maatschappelijk relevant, mede omdat de verschillende betrokken instanties uiteenlopende waarden toekennen aan de doelstellingen van het centrum en de betekenis van wereldmuziek. Door de wisselwerking en spanningsvelden tussen de betrokken instanties in kaart te brengen, beoog ik inzicht te verschaffen in de manier waarop institutionele posities doorwerken in visies en standpunten van betrokkenen. In dit onderzoek zal tevens het begrip *sociale cohesie* een rol spelen. Doel is de verschillende visies op dit begrip boven tafel te krijgen en in verband te brengen met de posities die verschillende personen c.q. instanties innemen. De Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur en de Economic Development Board Rotterdam zijn zeer geïnteresseerd in dit onderzoek, mede omdat het WMDC als een uniek concept wordt gezien. De

⁷ Zie o.a sectorbeschrijving avant garde, jazz en world. Rrkc 2007

verwachtingen zijn hoog gespannen rondom deze organisatie. Aan het eind van dit onderzoek moet duidelijk zijn wat deze verwachtingen precies zijn en hoe deze vertolkt worden in beleid of andere activiteiten. Buiten deze praktisch-sociale relevantie beoogt het onderzoek de inmiddels klassieke veldtheorie van Pierre Bourdieu en het recent opgekomen begrip “*scene*”⁸ te toetsen aan de hedendaagse praktijk. De WMDC-case-studie heeft dus ook een theoretische relevantie.

⁸ Cf. Bennet 2004

HOOFDSTUK 2

Theorie

Aangezien het onderzoeksobject, de organisatie WMDC, vanuit verschillende oogpunten en invalshoeken onderzocht wordt is ook de toepassing van literatuur en theorie breed van karakter. De eerste twee hoofdstukken zijn ingericht als inleiding op het onderzoek en fungeren als inbedding van het onderzoeksobject.

Zoals in de inleiding al is aangegeven zijn de deelvragen op te delen in sociale, artistieke, politieke en economische deelvragen. De theorie zal ook tot deze aspecten te herleiden zijn.

In paragraaf 2.1 wil ik kort schetsen wat wereldmuziek nu eigenlijk is. Het is een begrip dat vaak voorkomt en natuurlijk alles te maken heeft met het WMDC. Hoe staat het met de wereldmuziek in Nederland en Rotterdam. Hoe gebruikt Rotterdam deze stroming om de voordelen die een bloeiend muziekklimaat met zich meebrengt, uit te buiten? Om deze vragen te beantwoorden zal ik voor een belangrijk deel putten uit de sectorbijeenkomst wereldmuziek die werd georganiseerd door de RRKC in café de Unie in Rotterdam.

De paragraaf over wereldmuziek wordt opgevolgd door de paragraaf over de creatieve economie paragraaf 2.2. Hier ga ik in op de betekenis van de muziek voor de stad vanuit een sociaal-economisch perspectief, zoals dat onder andere door de geograaf Richard Florida wordt gehanteerd. Daarvoor zal onder meer met behulp van het TNO rapport *Creatieve Industrie Rotterdam uit 2005-2006* nagegaan worden in hoeverre de muzieksector bijdraagt aan de ontwikkeling van de creatieve sector in de stad Rotterdam.

Paragraaf 2.3 benadert een andere kant van de materie door een korte inleiding te geven in de muziektheorie. Hierbij ligt de focus op muziek als onderdeel van een culturele identiteit. Rotterdam wordt steeds internationaler of *transnationaler* zoals het in het rapport *de transnationale stad* (RRKC 2006) genoemd wordt. De migratie heeft de afgelopen decennia tot een drastische verandering van de bevolkingssamenstelling geleid. In de grote steden leidde de suburbanisatie van de autochtone middenklasse ertoe dat eind 2006, 46% van de Rotterdamse bevolking uit allochtonen bestond. Dit zijn mensen uit 168 landen van over de hele wereld (RRKC2006-1). Deze migranten uit verschillende landen brengen verschillende culturen mee met verschillende muziektradities. Hierdoor is er, naast alle muziekgenres die we in Nederland kennen, ruimte en publiek voor nieuwe muziekstromingen ontstaan die onder het paraplu-genre wereldmuziek vallen. Het kleiner worden van de wereld, de vorming van een *global village* (McLuhan 1964), zorgt er voor dat informatie over andere culturen en muzikale tradities makkelijk toegankelijk is waardoor de interesse in wereldmuziek wordt

vergroot. De stijgende CD verkoop en het ontstaan van wereldmuziekfestivals onderstrepen de groei van dit genre.

Cultuurparticipatie staat voor politieke en culturele instellingen steeds vaker in het teken van sociale cohesie en integratie. In paragraaf 2.4 zal ik vooral op zoek gaan naar aanvullende theorieën die niet alleen de economische maar ook de sociale voordelen van een bloeiend muziekklimaat laten zien.

In paragraaf 2.5 wil ik ten slotte een beschrijving geven van Pierre Bourdieu's veldbegrip en zijn theorieën over smaak. Bourdieu's theorieën zijn relevant om de verschillende visies te verklaren die mensen op verschillende posities in de culturele sector kunnen hebben.

Daarnaast is er in het WMDC sprake van overlapping tussen 'hoge kunst' en 'lage kunst'. De wisselwerking tussen de beide velden van de muzieksector zullen verklaard worden naar aanleiding van deze theorieën.

2.1 Wereldmuziek als *Sellingpoint*

Tijdens de sectorbijeenkomst jazz en wereldmuziek, 18 januari 2007, werd duidelijk dat de muzieksector een speerpunt van beleid zou moeten worden voor de gemeente Rotterdam. Om meer inzicht te krijgen in wat dit in werkelijkheid betekent, zal eerst ingegaan worden op de definiëring van het begrip wereldmuziek. Het is belangrijk de herkomst van dit begrip te verduidelijken alvorens ermee aan de slag te kunnen. In de volgende paragraaf zal ingegaan worden op de rol die wereldmuziek kan spelen als *unique sellingpoint* van Rotterdam.

2.1.1 Wereldmuziek

"A song is a multi-dimensional exercise, a co-production of social fact and sociological imagining, a delicate engagement of the inductive with the deductive, of the real with the virtual, of the already-known with the surprising, of verbs with nouns, processes with products, of the phenomenological with the political."
(Comaroff en Comaroff 2003:172)

Wereldmuziek, in de literatuur vaak ook world-beat of ethno-pop genoemd, wordt vaak omschreven als zijnde de uitkomst van een mix van stijlen afkomstig uit alle hoeken van de wereld. Wereldmuziek is als begrip bedacht in 1987 op een meeting van platenmaatschappijen als een marketing instrument, om muziek afkomstig uit landen buiten Engeland en de Verenigde Staten aan te duiden. Zij wilden een nieuwe categorie bedenken

waardoor ze hun nieuwe stromingen onder een noemer konden verkopen. (Connell en Gibson 2004:349) Sociologe Joanne Haynes legt de gangbare verklaring van de oorsprong van het begrip *wereldmuziek* uit.

“The typical understanding of the history of world music as a marketing concept is shaped by the idea that music industry movers and shakers at a point in the 1980s needed a more convenient label for heterogeneous music in order to sell more units to western consumers and thus, unlike jazz or hip hop, there is not one identifiable sound or style. Often this leads to some taking the perspective of world music that it is an empty or meaningless creative category” (Haynes 2007:1).

Verschillende genres binnen een land, en vaak ook hele continenten, worden dus onder dezelfde titel, *wereldmuziek* gepromoot worden. “The marketing of world music, and the guides to it, usually construct the category around national identity, even though that is clearly tenuous, given the diversity of styles within particular countries” (Shuker 1998:189). Volgens Inglis and Robertson(2005) is muziek an sich de meest overdraagbare vorm van cultuur, en daarmee in principe al zeer internationaal en impliciet een mengeling van stijlen is. Haynes vraagt zich naar aanleiding hiervan af of er iets specifieks is aan wereldmuziek dat niet terug te vinden is in andere muziekstijlen. Andere stijlen zoals hiphop komen vaak ook voort uit internationale stromingen en geven uiting aan locale kwesties die politiek of sociaal geëngageerd zijn. Volgens Haynes zijn de kenmerken van het begrip wereldmuziek onlosmakelijk verbonden met de waarden die de commercie eraan gegeven heeft.

Toch refereren veel auteurs aan het begrip ‘authenticiteit’ met betrekking tot wereldmuziek. “World musicians mediate local images of authenticity for global audiences” (Wergin 2007:1). Ook Haynes refereert aan authenticiteit als belangrijke kwaliteit van wereldmuziek. Zij waarschuwt echter dat juist doordat authenticiteit algemeen als kenmerk van wereldmuziek gezien wordt, het tevens functioneert als een marketing instrument wat er voor zorgt dat deze perceptie ook in stand wordt gehouden. Wereldmuziek is net als alle andere

muziekstromingen sterk onderhevig aan invloeden van buitenaf met alle complexe processen die daarbij horen zoals omschreven in het bovenstaande citaat van Comaroff en Comaroff (2003).

De paradox van het begrip wereldmuziek kan men terug vinden in het bakje in de cd winkel. Alle landen staan hier naast elkaar. Alsof ze tezamen

een genre vormen, alsof ze zelfs al doordat ze in hetzelfde rijtje staan, gemeenschappelijke kenmerken vertonen terwijl Indiase Bhangra uit Punjab niet perse verband houdt met traditionele Sufi muziek. Tegelijkertijd is het een teken dat men in het Westen verder wil kijken. De grenzen vervagen en we willen zien wat er ver weg gebeurt. We hoeven de plaats en hun tradities niet meer te kennen om van de muzikale tradities te kunnen genieten. Het is de zucht naar het andere en tegelijkertijd het gevoel dat verschillen kleiner worden (Brennan 2001). "The concept of a world music is a loaded one, even an offensively narrow one, and yet it is hard to see the matter in this way in a record store, because the ideological questions conflict with the act of buying enjoyment" (Brennan 2001:48).

Het discours over het begrip wereldmuziek bloeit in volle hevigheid en heeft meestal als uitgangspunt de globalisering versus de lokaliteit. De narratieven die ontleend kunnen worden aan bepaalde muzieksoorten kunnen in sociologisch en etnografisch opzicht een grotere betekenis verkrijgen. Het is zeer interessant om dit discours te volgen maar voor dit onderzoek is het nuttig een concreter en praktischer beeld te krijgen van wat wereldmuziek nu eigenlijk betekent. Om een beeld te krijgen van wat er in de praktijk onder het begrip wereldmuziek valt, gaan we uit van de beschrijving van Shuker. Volgens musicoloog Roy Shuker, vallen de volgende genres onder anderen onder het begrip wereldmuziek: Rai, Juju, zouk, bossa nova, bhangra en ga zo maar door (Shuker 1998). Shuker maakt duidelijk dat wereldmuziek meer nog dan andere genres, beïnvloed wordt door meerdere elementen en constant aan verandering onderhevig is waarbij invloeden uit verschillende culturen invloed hebben op dit proces van verandering (Shuker 1998).⁹

Lang bleef de wereldmuziek uit in de westerse hitlijsten, enkele uitzonderingen daargelaten. Dit is opvallend omdat de diversiteit aan stijlen die onder dit begrip vallen een groot deel van de wereldbevolking representeert. Het begrip worldmusic is reeds geïnstitutionaliseerd in het musicologisch discours. Er bestaan speciale wereldmuziek magazines, in de cd winkels is er een aparte sectie voor, en programmeurs gebruiken het begrip om hun programma voor podia en theaters mee aan te kondigen. Toch is men het er over eens dat het begrip wereldmuziek niet volstaat omdat het zijn lading niet kan dekken. "Everybody seems to agree that it is not a genre, that there is no clear definition, that it does not allow to make an easy case for it's coherence or novelty as a musical genre or category" (Goodwin and Gore 1990: 66)¹⁰.

⁹ Voor meer informatie over de verschillende wereldmuziekstijlen zie: Broughton, Simon, Mark Ellingham, David Muddymen, et al., (1994). *WorldMusic: the Rough Guide*. London: Rough Guides, Penguin Books.

¹⁰ Geciteerd door Guilbault, J (1996)

Intussen is wereldmuziek een nieuwe stroming geworden, ook in Nederland, met eigen artiesten en een eigen schare liefhebbers en dus een eigen 'scene'. Er is een eigen *community* die niet meer bepaald wordt door afkomst of taal.

Buiten de economische motivaties die in eerste instantie het begrip wereldmuziek gecreëerd hebben, is er een enorm discours ontstaan dat de sociale betekenis van dit begrip onderzoekt. Duidelijk is dat een wereld van betekenissen achter het begrip schuil gaat, die zelfs van invloed zijn op de manier waarop we burgerschap ervaren. "One can claim citizenship by listening to and borrowing from others music's" (Pacini 1993:67)¹¹.

Het is zeer interessant deze ideeën in het achterhoofd te houden als het gaat om de benadering van het WMDC.

2.1.2 Unique Sellingpoint

Om de muzieksector te laten uitgroeien tot een belangrijke tak van de creatieve sector zal er meer gebruik gemaakt moeten worden van de unieke culturele diversiteit die Rotterdam rijk is. "Muziek speelt van oudsher een belangrijke rol in deze interculturaliteit en de stad moet dit meer erkennen en uitdragen. Wanneer dat gebeurt, identificeren muzikanten met diverse achtergrond zich meer met Rotterdam, waardoor ze eerder geneigd zijn zich artistiek en economisch te profileren" (RRKC 2007:4). Ondanks de groeiende vraag is er nog geen specifiek beleid ontwikkeld op het gebied van wereldmuziek terwijl dit wel wenselijk geacht wordt. Dit komt mede doordat volgens de Rotterdamse raad voor kunst en cultuur (RRKC) wereldmuziek "eigenlijk niet als een apart genre gezien en behandeld moet worden. In zijn enorme diversiteit wordt deze muziek, gelukkig, langzamerhand opgenomen in de meer traditionele verdeling klassiek, jazz, pop" (RRKC 2007:1). Ook wordt wereldmuziek meer opgenomen in organisaties en podia die voorheen voornamelijk jazz programmeerden, waardoor er een steeds grotere cross-over ontstaat tussen verschillende muziekstijlen. Met de komst van het *North Sea Jazz* festival naar Rotterdam en de bijbehorende *North Sea Round Town* is er ook meer ruimte gekomen om wereldmuziek te programmeren. Toch blijft muziek van bepaalde bevolkingsgroepen nog altijd buiten beeld. De Kaapverdiaanse muziek uit Rotterdam bijvoorbeeld, kent wereldwijde faam maar in Rotterdam zelf wordt hier weinig mee gedaan. "Ook de Surinaamse, Antilliaanse, Turkse en Marokkaanse muziek worden veel gespeeld, maar (professionele) productie, distributie en marketing vinden niet of nauwelijks plaats" (RRKC 2007:3).

_____

¹¹ idem

Om meer Rotterdammers bekend te maken met het muziekaanbod in Rotterdam moet er volgens de bij de sectorbijeenkomst aanwezige vertegenwoordigers, ingezet worden op muzikeducatie. Het 'brede school' concept zou hier uitkomst bieden. Dit concept zou er voor zorgen dat er geen bevolkingsgroepen worden uitgesloten. Een brede school is een plek waar voor- en naschoolse opvang in elkaar voortvloeien. De samenwerking tussen verschillende instellingen in de wijk staat hierbij centraal en moeten ervoor zorgen dat de zorg voor kinderen zo goed en volledig mogelijk geregeld is¹². Vanuit verschillende hoeken wordt gesuggereerd dat het WMDC de eerste brede-HBO school is. Vanuit de bij het WMDC betrokken organisaties zelf wordt deze definitie niet direct aangemoedigd zoals uit de later besproken interviews zal blijken.

In deze ontwikkelingen en interesses vanuit de Raad voor Kunst en Cultuur en de Economic Development Board Rotterdam (EDBR), zien we dat de aandacht voor kunst en cultuur opnieuw gerechtvaardigd wordt vanuit een sociaal en economisch perspectief. Het principe van kunst om de kunst bestaat nog wel maar is op zich blijkbaar onvoldoende om de grote uitgaven aan kunst en cultuur te legitimeren. Met de nieuwe inzichten en theorieën over de functie en het belang voor kunst en cultuur in de samenleving is het arbitraire karakter ervan weggevallen en wordt er op verschillende manieren verantwoording afgelegd over het belang van de investeringen. In de volgende paragraaf gaan we verder op deze beweging in.

¹² www.brede-school.nl

2.2 Creatieve Industrie

In 2004 publiceert de Economic Development Board Rotterdam in haar advies *Rotterdam stad van de toekomst* (2004) drie speerpunten waar, op economisch gebied, op ingezet moet worden. Op nummer één stond nog altijd de havens die voor Rotterdam van groot economisch belang zullen moeten blijven. Ten tweede moest er worden ingezet op het groeiende medische cluster en op nummer drie stond het creatieve cluster in Rotterdam. De creatieve sector van Rotterdam is de snelst groeiende van Nederland en buiten dat dit direct zorgt voor groeiende werkgelegenheid binnen de creatieve sector, heeft dit meer implicaties voor de stad Rotterdam. Het ontwikkelingsbedrijf Rotterdam (OBR) zet namens de gemeente actief in op de creatieve sector. Zij zien bedrijven uit de creatieve economie als “een hefboom voor groei en vernieuwing voor de stad. (...) Tegelijkertijd zet het Ontwikkelingsbedrijf zich in om de aantrekkelijkheid van Rotterdam als woonstad te verhogen. Bijvoorbeeld door te investeren in een inspirerend cultureel klimaat dat aantrekkelijk is voor creatief talent.” (www.obr.nl)

De creatieve sector is een sector die grotendeels buiten de gangbare economische wetten valt waarin “door de werking van een vrije markt en een vrij prijsmechanisme een optimale allocatie van goederen en diensten tot stand komt” (Oosterbaan 2005:40). De kunstensector die als groot onderdeel wordt gezien van de creatieve sector is een tak van de economie die het zonder ingrijpen van de overheid niet of nauwelijks zou overleven. Daardoor ontstaat er een legitimeringsvraagstuk over waarom je bepaalde takken, ondanks een relatief geringe vraag en relatief hoge kosten, toch wil laten voortbestaan. “Onder bepaalde omstandigheden echter, zeggen de welvaartseconomen, valt het te rechtvaardigen dat de staat in het prijsmechanisme ingrijpt. Dat is het geval bij collectieve goederen, bij de gegronde verwachting dat er positieve externe effecten zullen optreden en bij de zogenaamde ‘merit-goederen.’” (Oosterbaan 2005:41) Over het positieve effect dat creativiteit voor een stad oplevert is de laatste jaren veel geschreven. Sinds de jaren negentig is er nationaal en internationaal steeds meer aandacht voor het belang van *creatieve industrieën* voor de regionale en landelijke economie. De aandacht voor de kunsten is daarbij verbreed van enkel artistiek niveau tot economisch en sociaal niveau. Het onderzoeksbureau TNO deed onderzoek naar de effecten van creativiteit op de economie. Volgens TNO kan de betekenis van de creatieve industrie voor de economie worden teruggebracht op drie positieve effecten. Ten eerste de directe effecten die bestaan uit de toegevoegde waarde van de bedrijfstak aan de economie en de groei van de werkgelegenheid. Landelijk is de creatieve sector goed voor bijna 2% van de toegevoegde waarde en 3% van de werkgelegenheid.

Daarbij groeit de creatieve sector bovengemiddeld en vooral in de grote steden stijgt het aantal banen snel. Een tweede effect zijn de indirecte effecten. De creatieve industrie zorgt voor een toename van werkgelegenheid en toegevoegde waarde in andere bedrijfstakken, zo kopen creatieve bedrijven in bij bedrijven uit andere sectoren. Tegelijkertijd kopen bedrijven uit andere sectoren in bij de creatieve bedrijven (zoals reclamebureaus en vormgevers). Dit komt mede door het groeiende belang van de belevingswaarde van een product. Ten derde leidt een bloeiende creatieve industrie tot een aantrekkelijk vestigingsklimaat. De al eerder genoemde sociaal geograaf Richard Florida stelt dat een creatieve stad aantrekkelijk is voor de midden- en hogere klassen om zich in te vestigen. Creativiteit heeft de plek van techniek en kennis ingenomen als zijnde de stuwende kracht achter de economische groei in deze eeuw. Vooral de stad wordt gepositioneerd op basis van de aanwezigheid van creatief talent. De bevolkingsgroep die Florida de *creatieve klasse* noemt, werkt volgens hem als magneet op werkgelegenheid; daar waar zich een grote creatieve klasse bevindt, trekt de werkgelegenheid aan (Florida, 2002). De Economic Development Board Rotterdam is op basis van deze theorie ook geïnteresseerd in de creatieve clusters. Vanuit de gedachte dat de bevolkingsopbouw van de stad kan veranderen door het aantrekken en vasthouden van bepaalde bevolkingsgroepen probeert de EDBR in samenwerking met het ontwikkelingsbedrijf Rotterdam, deze groepen, de zogenaamde *young potentials*, *young urban families*, *creative class* en de kapitaalkrachtige oud Rotterdammers die graag zouden willen terugkregen naar Rotterdam, de zogenaamde *zilveren golf* (Geurtz 2006), aan Rotterdam te binden (OBR 2007). Door de samenstelling van de bevolking te veranderen probeerde de EDBR Rotterdam op een positievere manier in kaart te brengen. Zoals Geurtz (2006) beargumenteert: "Rotterdam voerde de verkeerde lijstjes aan" en dat moest overduidelijk veranderen mede met behulp van de creatieve sector. Ook bedrijven gaan op zoek naar de meest culturele plek om zich te vestigen om zo zeker te zijn van een cultureel en innovatief imago (TNO 2006). Geen wonder dat gemeentes om het hardst proberen de meest creatieve stad en de daarmee de aantrekkelijkste stad te zijn voor bedrijven om zich te vestigen, in het gevecht om de best bloeiende creatieve industrie. In het TNO rapport wordt de volgende definitie gehanteerd van een creatieve industrie: "De creatieve industrie is een specifieke vorm van bedrijvigheid die goederen en diensten voortbrengt die het resultaat zijn van individuele of collectieve, creatieve arbeid en ondernemerschap. Inhoud en symboliek zijn de belangrijkste elementen van deze goederen en diensten. Ze worden aangeschaft door consumenten en zakelijke afnemers omdat ze betekenis oproepen. Op basis daarvan ontstaat een ervaring. Daarmee speelt de creatieve industrie een belangrijke rol in ontwikkeling en onderhoud van leefstijlen en culturele identiteiten in de samenleving" (Rutten et. al. 2004:24). In hoeverre het echt mogelijk is om

als stadsbestuur een stad creatief te 'maken', blijft onduidelijk. De economisch geograaf Robert Kloosterman ziet dit somber in. Volgens hem is creativiteit niet te koop en niet zo een twee drie van bovenaf te initiëren. Tijdens een lezing van de heer Kloosterman aan de UvA¹³ vroeg een beduusd raadslid van de gemeente Haarlem of dan alle plannen die zijn gemeenteraad had opgesteld met betrekking tot de creatieve industrie direct doorverwezen konden worden naar de prullenmand. Kloosterman reageerde hier laconiek op door te stellen dat men voor creativiteit wel een gunstig klimaat kan scheppen en bestaande creativiteit kan stimuleren, maar dat een creatieve stad niet te vormen valt. Deze discussie zal in veel stadsbesturen de agenda beheersen.

Sinds een aantal decennia is het imago van een stad belangrijk geworden, want alleen met het juiste imago zijn jonge kapitaalkrachtigen binnen de stadsmuren te houden. Steden zijn begonnen met het inhuren van reclame bureaus die de *citybranding* moesten uitvoeren. Citybranding is volgens Lotte Zwemmer in haar onderzoek *My Amsterdam* een moeilijk definieerbaar begrip. Een veel geciteerde definitie komt van Krouwels: "plaatsmarketing is het marktgericht opereren van een gemeentelijke stedelijke of provinciale organisatie teneinde alle actoren binnen respectievelijke bestemming zover te krijgen dat de bestemming (gemeente, stad, regio of provincie) zich als geheel naar buiten toe kan profileren" (Krouwels 1994:151)¹⁴.

Zwemmer zet tegenover deze definitie van Krouwels een alternatief van Boerema (1988) die zich meer richt op zowel de aanbod als de vraagzijde: Citymarketing is "een verzameling activiteiten bedoeld om de vraag naar en het aanbod van de stedelijke functies 'wonen', 'werken' en 'recreëren' tussen aanbieders (gemeenten) en vragers (bewoners, bedrijven, recreanten/toeristen en andere bezoekers) te optimaliseren" (Boerema 1988:36).

Aan het eind van de jaren tachtig is citymarketing in Nederland geïntroduceerd maar pas eind jaren negentig werd het erg populair. Het boek van Richard Florida *The rise of the creative class* zorgde ervoor dat citymarketing populairder werd dan ooit. *Creative industries*, dat werd het sleutelwoord. "Publiciteitscampagnes worden georganiseerd, PR bureaus ingeschakeld, cultuurfestivals en poëziemiddagen vinden plaats, kunstenaars wordt tijdelijk een werkruimte geboden; alles wordt eraan gedaan om het imago van de wijk te veranderen van een losse verzameling van allochtonen, uitkeringstrekkers, ouden van dagen en andere economische losers naar het beeld van een dynamische en culturele hotspot die zindert van vernieuwing. Hier moet je zijn" (Oudekampsen 2005:

¹³ Lezing van economisch geograaf Robert Kloosterman op 27 februari 2007 UvA

¹⁴ Krouwels geciteerd uit Berenschot (2005)

http://www.flexmens.org/drupal/?q=Total_Makeover)¹⁵. Beleidsmakers proberen specifieke kenmerken van een stad als sterke punten te verkopen, de zogenaamde *sellingpoints*. Zo is Eindhoven de Nederlandse designstad geworden, is Arnhem de modestad, wil Amsterdam als allround culturele hoofdstad bekend staan, en is Rotterdam gebombardeerd tot architectuurstad. Volgens Richard Florida (2001) ontwikkelt stedelijk gebied zich economisch goed als er “aan drie voorwaarden wordt voldaan. Er moet ten eerste sprake zijn van een goede beschikbaarheid van technologie. De randvoorwaarden voor de productie van diensten, onderzoek, en andere producten moet er zijn. (...) er moet ook een ruim reservoir aan talent aanwezig zijn. (...) Wellicht de belangrijkste toevoeging van Florida is de derde voorwaarde, tolerantie. Om een ideale mix van talent en technologie te krijgen, een mix die innovatie bewerkstelligt en groei mogelijk maakt is tolerantie vereist”(Geurtz 2006:18). ‘Creatievelingen’ ofwel mensen die een beroep uitoefenen die tot de creatieve industrie behoren hebben een open ruimte nodig waar zij vrij kunnen experimenteren bij het vormen en ontwikkelen van een identiteit. Uit de praktijk van bijvoorbeeld de wijk Soho in New York of Prenzlauerberg in Berlijn, maar ook de Jordaan in Amsterdam, blijkt dat in deze vrije

Afb. 4. Het Coolhaveneiland. Bron: Google maps

ruimte een bepaalde infrastructuur wordt opgebouwd waardoor de populariteit van het gebied, en daarmee ook de waarde, langzamerhand stijgt. Dit proces heet in de sociologie gentrificatie¹⁶. Het

gentrificatie proces is

wat er op het moment met de wijk Delfshaven gebeurt en moet gebeuren als het aan de gemeente Rotterdam ligt¹⁷. Het Lloydkwartier (Figuur 4), waar vroeger de dansclub Now&Wow gevestigd was, wordt ontwikkeld als media hot spot. Ook het onafhankelijk

¹⁵ Dit artikel is geschreven op basis van een onderzoek naar de stadsvernieuwing in de Indische buurt: www.flexmens.org/RijkvanInsulinde.pdf

¹⁶ Voor een goed overzicht van de theorieën over gentrificatie zie het onderzoek van Geurtz, *Gentrification*. (2006)

¹⁷ Interview met Carlos Consalves (20-6-2007)

Toneel (O.T.) heeft zich hier gevestigd, evenals een aantal scholen zoals de theaterschool, een circus school en een media-afdeling van de Hogeschool rotterdam. Delfshaven en dan met name het Coolhaveneiland heeft door de situering aan het water, de oude panden, de onderwijsvoorzieningen en de groeiende creatieve sector, goede voorwaarden om gentrificatie te stimuleren (Geurtz 2006). De komst van het World Music Dance Centre is onderdeel van dit proces en kan het mogelijk zelfs stimuleren gezien de aantrekkende werking die het WMDC wil hebben op gelijkgezinde organisaties.

Afb.5 Rotterdam architectuurjaar 2007. Bron www.75B.nl

2.3 Muziek, Scene en Identiteit

In deze paragraaf verken ik de rol die muziek kan spelen bij het vormen van identiteit en gemeenschap door middel van een beknopt literatuuronderzoek. Dit is van belang om in te kunnen inschatten welke effecten een muziekcentrum kan hebben op een wijk. De relatie tussen muziek en identiteit is veelvuldig onderzocht door Andy Bennett. In het artikel *Consolidating the music scene* gaat Bennett in op het concept *scene*. De term *scene* verwijst naar het cluster van muzikanten, promotors, fans en alle andere actoren die betrokken zijn bij een bepaalde stroming in de muziek. Hij maakt een model van deze scene als uitgangspunt voor wetenschappelijk onderzoek (Benett 2004). “Infrastructures of musical exchange solidify the presence of scenes, providing concretes spaces and emphasizing cultural meaning for participants” (Connell and Gibson 2004:102). Howard Becker heeft het in dit verband over een plek of *place* waar muziek gespeeld wordt. Hij definieert een *place* als een fysieke plaats waar mensen met dezelfde verwachtingen naar toe komen en waar verschillende mensen deelnemen aan de activiteiten. In grotere sociale context voorziet deze plek in kansen en grenzen waarbinnen van alles kan gebeuren. “A place, so defined, can be as large as a city or as small as a nightclub or concert hall. And of course, we must recognize that places change more or less continuously. What can be played in a place will vary as well” (Becker 2004:68)¹⁸.

Het WMDC is in principe een plaats waar expliciete clustering van verschillende partijen in een muziekstroming plaatsvindt. Hierdoor zou er een, al dan niet kunstmatige, *scene* kunnen ontstaan die in stand gehouden wordt door de verschillende betrokken organisaties in samenwerking en wisselwerking met het publiek. Het begrip *scene* heeft dus betrekking op een actief publiek, zonder een actieve ontvangende groep kan er geen *scene* ontstaan. Lokale muziekszenes dragen bij aan het vormen van een lokale en nationale identiteit (Connell en Gibson 2003). Net als alle andere media heeft ook muziek een in en uitsluitende werking. Muziek is in het verleden vaak gebruikt om een nationaal gevoel te creëren. Voornamelijk klassieke muziek is veel ge- of misbruikt voor het nationaal bewustzijn. Later is er in veel landen beleid ontstaan om meer locale en nationale muzikale activiteiten te stimuleren en de lokale artiesten te beschermen en een duwtje in de rug te geven. Dit gebeurde mede vanuit het oogpunt om de eigen (lokale) cultuur te beschermen tegen de steeds groter wordende invloed vanuit Amerika (Connell and Gibson 2003:118).

¹⁸ Howard Becker in zijn bijdrage aan het boek *Music scenes* van A. Bennett (2004)

De wisselwerking tussen bepaalde muziekstromingen en de samenleving kan volgens velen inzicht bieden in de sociale processen die zich in de maatschappij afspelen. In de door mij bestudeerde studies heb ik relevante literatuurbeschrijvingen gevonden die inzicht kunnen verschaffen in het belang en de werking van muziek in een samenleving, zowel op lokaal als op landelijk en internationaal niveau.

Koen Braak onderzoekt in zijn studie *Muziek van Marokkanen in Nederland, een inventarisatie*, de muziekcultuur van de Marokkanen die tot nog toe vrij onbekend is ondanks de groei van de Marokkaanse gemeenschap in Nederland. Volgens Braak “weerspiegelt muziek immers sociaal-culturele structuren en is daardoor een middel om deze structuren te veranderen en grenzen te overbruggen” (Braak 2005:7). Veranderingen in muziekstijlen van bepaalde etnische groepen zijn verbonden aan de vorming van lokale identiteit.

Dit onderzoek gaat specifiek in op de muziekgenres van bepaalde culturele groepen. Ik bestudeer hier niet direct het genre wereldmuziek maar ben vooral geïnteresseerd in de functie die muziek kan hebben in sociale processen (van onder andere sociale cohesie) in de samenleving. Welke rol speelt muziek in het integratieproces van etnische minderheden? Door deze vraag te beantwoorden hoop ik meer inzicht te verkrijgen in de sociale functie die het WMDC zou kunnen vervullen. In de besproken onderzoeken wordt de functie van muziek in verband gebracht met het vormen van identiteit.

Volgens vele musicologen en sociologen vormt muziek een onderdeel van de menselijke identiteit doordat het een bepaalde positie binnen een samenleving kan aangeven. Identiteit is een manier om de *ik* te positioneren tussen en ten opzichte van anderen. Het is een begrip dat niet essentialistisch ten grondslag ligt aan een persoon maar dat bewust dan wel onbewust gevormd wordt door factoren als etniciteit, achtergrond, opvoeding, sociale klasse, religie, gemeenschapsgevoel, nationaliteit, etc. Iedereen beschikt over verschillende identiteiten die worden gevormd door een combinatie van factoren zoals hierboven genoemd (Moore 2004). De identiteit bepaalt bij welke groep we willen en kunnen horen. Het begrip identiteit heeft overlappings met het *habitus* begrip van Bourdieu dat in het laatste gedeelte van het theoretische kader wordt besproken.

Muziek heeft zoals alle kunst en media, een in- en uitsluitende werking. Hierdoor heeft het zowel een persoonlijke als een groepsfunctie. De Nederlandse musicoloog Mutsears (1998) ziet muziek als een middel tot het vormen van identiteit en cultuur, dat op zijn beurt niet los te zien is van de culturele context waarin de muziek zich bevindt.

“Muziek is klinkende identiteit. Geen enkele andere expressievorm zegt op zo’n directe, niet van taal afhankelijke manier zoveel over culturen. De muzikale bagage van migranten- immaterieel in de vorm van liederen, melodieën en ritmes, materieel in de vorm van geluidsdragers, instrumenten en genoteerde muziek- en de manier waarop ze daar mee

omgaan, zegt iets over de vraag of en hoe zij zich willen presenteren in de veranderende omstandigheden”. (Mutsaers in Geujen1998:170)

“Muziek is opgenomen in verschillende lagen van inter- en intramenselijke netwerken, waardoor ook muziek en haar betekenis continu in verandering zijn. Muziek is als sociale uitingsvorm dus een belangrijk middel voor het construeren van identiteit” (Braak 2005:10). In een multicultureel land als Nederland met als multicultureel hoogtepunt Rotterdam, is het interessant om de rol van verschillende muziekstromingen te onderzoeken. Het uitgangspunt is dat muziek invloed heeft op de samenleving en op individuen. Deze rol kan erg divers zijn:

“For some it is the paramount expression of human creativity, for others the symbolic affirmation of the Western cultural tradition, others again hear in their music an explicit denial of the values of such tradition: for them music may mean the sound of protest, rebellion or even revolution” (Frith 1991:3).

Door de huidige focus vanuit de politiek op het integratieproces kan de identiteit van veel migranten in het geding komen. Er zal een nieuwe identiteit moeten ontstaan, maar tegelijkertijd dient er een stukje authenticiteit vanuit de oorspronkelijke cultuur over te blijven. Deze authenticiteit kan tot uiting komen in de muzikale smaak. “The social articulation of difference (...) is a complex, ongoing negotiation that seeks to authorize cultural hybridities that emerge in moments of historical transformation”(Bhabba 1994:3). De voortdurende onderhandelingen tussen de etnische minderheidsgroepen en de autochtone cultuur, uit zich ook in nieuwe muziekstijlen. De populaire radiozender FunX is hier het levende bewijs van. “Onder het motto ‘welkom bij jezelf’ wil FunX een radiostation van en voor stadsjongeren van alle culturen zijn, met een mix van bekende en onbekende popmuziek. Het multiculturele urban format van FunX bevat muziekgenres als Latin, Turkpop, R&B, Mixpop, Reggae, African, 2step, Arab en HipHop” (www.kabelraden.nl).

De muziek wordt dan een belangrijk onderdeel van de identiteit van etnische minderheden.

Migrants, refugees and their children all experience, to varying degrees, senses of displacement and dislocation, mediating memories of the people and places of home with the realities of their new surroundings. Music is one element of this experience. It provides a mechanism by which the cultural baggage of home can be transported through time and space, and transplanted into a new environment, assisting in the maintenance of culture and identity. (Connell and Gibson 2003,161).

Jonge Nederlanders proberen hun identiteit te reconstrueren en definiëren aan de hand van tradities en ontmoetingen met nieuwe culturen. Dit uit zich ook in nieuwe vormen van muziek

waarbij muzikanten kijken naar andere stromingen en stijlen zonder de eigen traditie te verwaarlozen (Moore 2004). Deze manier om cultuur in te zetten als middel ter bevordering van sociale cohesie wordt door Sandra Trienekens als volgt uitgelegd:

Sociale cohesie streeft naar het creëren van een nieuw gemeenschapsgevoel. In de huidige maatschappij waarin in toenemende mate groepen wonen met transnationale in plaats van enkel nationale affiniteiten, moet dit nieuwe gemeenschapsgevoel het oude burgerschap vervangen wat gebaseerd is op één gemeenschappelijke nationale identiteit, cultuur, geschiedenis en taal (Trienekens 2004).

In andere woorden: “transnationalism is not a simple transcendence of the national, but rather an expressive project that samples and mixes the identities of immigrants, citizen and refugee” (Stephens 1998:163). Dit sampelen en mixen kan voor de muziek heel letterlijk worden opgevat. Sampelen en mixen zou je met een ander woord kruisbestuiving kunnen noemen. Door kruisbestuivingen tussen de verschillende muziekstijlen zou er een nieuwe gemeenschappelijke basis kunnen ontstaan die niet enkel gebaseerd is op een gemeenschappelijke identiteit, maar op een samenwerking tussen verschillende identiteiten waaruit een gemeenschapsgevoel zou kunnen ontstaan. Muziek die niet als ‘mainstream’ kan worden gedefinieerd is wel in staat om de ‘mainstream’ te beïnvloeden. “Musical identities can challenge accepted social norms, configuring reactions to mainstream cultural practices, and asserting new styles” (Connell and Gibson 2003:15). Juist de uiting van muzikaliteit op het niveau van het locale kan zorgen voor een verschuiving van normen binnen een gemeenschap. De ruimte waarin muziek geproduceerd en geconsumeerd wordt (meestal het podium) is vanuit deze theorieën een middel om sociale interactie en zelfs sociale cohesie te bevorderen.

2.4 Pierre Bourdieu: Dynamische Veldtheorie

In deze paragraaf ga ik in op Bourdieu's inzichten ten aanzien van *The field of cultural Production* (Bourdieu 1993) omschreven. Ook zijn inzichten over smaak zal ik belichten (Bourdieu 1984). Bourdieu's werk is van belang om de verschillende visies te verklaren die mensen en/of instellingen op verschillende posities in het culturele veld kunnen hebben. Daarnaast is er in het WMDC sprake van overlapping tussen 'hoge kunst' en 'lage kunst', een tegenstelling die Bourdieu uitgebreid heeft bestudeerd in zijn bekendste werk *La Distinction* (1984). De wisselwerking tussen de actoren binnen het micro-veld en de spanning tussen hoge en lage cultuur zullen verklaard worden naar aanleiding van deze theorieën. De deelname aan cultuur staat nog steeds op het onderzoeksprogramma van de hedendaagse cultuursocioloog. Wat of wie zorgt er voor dat mensen deelnamen aan cultuur. De cultuurparticipatie wordt aan alle kanten gestimuleerd. De musea ontwikkelen educatieve programma's om de jeugd aan zich te binden, want wie de jeugd heeft, heeft de toekomst. De theorieën van Bourdieu hebben dus niet alleen betrekking op de actoren uit het veld, de werknemers van het WMDC, maar ook op het karakter van de bezoekers.

2.4.1 Habitus, Veld, Kapitaal

In deze paragraaf behandel ik drie essentiële begrippen uit Bourdieu's *La Distinction*. Deze begrippen zijn van belang om te begrijpen hoe, waar en waarom het WMDC opereert. Hoe een organisatie functioneert, hangt af van de mensen die haar runnen. De andere organisaties die in eenzelfde gebied of genre opereren bepalen de verhoudingen tussen deze organisaties. De positie van een instelling zoals het WMDC is dus van een aantal processen afhankelijk.

We kijken naar de begrippen die deze processen bepalen, zijnde *habitus*, *kapitaal* en *veld*. Hoewel deze begrippen op het eerste gezicht misschien theoretisch overkomen in verband met dit onderwerp zijn ze zeer bruikbaar en relevant voor het verklaren van bepaalde processen en voor de opzet van dit onderzoek. De geïnterviewde vertegenwoordigers van de meest prominente partijen binnen het WMDC, hebben allemaal hun eigen visie op de organisatie en hun rol daarbinnen.

Om deze verschillen te verklaren gebruiken we Bourdieu's begrippenapparaat. Volgens Bourdieu is cultuur geen statisch gegeven. Cultuur is aan constante onderhandeling en dus veranderingen onderhevig en is afhankelijk van verschillende factoren zoals educatie en sociale afkomst. Culturele voorkeuren of smaak zijn in deze zin, een "marker of class" (Bourdieu 1984:2). Kunst en cultuur worden daarom door individuen met verschillende

afkomst verschillend gewaardeerd en geïnterpreteerd. “A work of art has meaning and interest only for someone who possesses the cultural competence, that is, the code into which is decoded” (Bourdieu 1984:2). Kunst vervult hierdoor een sociale functie door sociale verschillen te legitimeren en te verduidelijken. De competenties waar Bourdieu het over heeft worden gevormd en bepaald door de kernbegrippen kapitaal, habitus en veld.

In dit onderzoek kijken we behalve naar diverse partijen die in organisatorische zin betrokken zijn het WMDC, ook naar de bezoekers en hun motivaties. De motivatie om een bezoek te brengen aan het WMDC kan deels verklaard worden door Bourdieu's theorie over smaak. Daarom zullen we ook kijken naar de kenmerken van de Rotterdamse cultuur consumenten.

Voor een beter begrip van de positie en stellingnamen van de mensen die bij het WMDC betrokken zijn, gebruiken we Bourdieu's begrip *habitus*. De manier waarop mensen zich binnen een bepaald veld bewegen wordt bepaald door hun *habitus*.

De habitus is een systeem van handelings- en waarnemingschema's die bepalen welke positie een persoon binnen de sociale ruimte inneemt. De habitus bepaalt de manier van denken en doen van een persoon, wat leidt tot een bepaalde levensstijl die wordt aangenomen (Jacobs 1994). De habitus bepaalt ook hoe een persoon zich handhaaft binnen een veld. “The habitus (...) ensures the active presence of past experiences, which, deposited in each organism in the form of schemes of perception, thought and action, tend to guarantee the ‘correctness’ of practices and their constancy over time, more reliably than all formal rules and explicit norms”(Bourdieu 1990:54). De keuzes en stellingnamen van een individu worden volgens Bourdieu dus bepaald door deze schema's van waarnemingen, gedachten en acties. “Tot en met de lichaamshouding (hexis) is de habitus het product van imitatie van de ouders, van structurele oefeningen en van andere socialisatie. De habitus determineert echter ook op haar beurt, ze zorgt voor de exteriorisatie van de interioriteit. Ze bepaalt het handelen en creëert zo een levensstijl” (Jacobs 2000:5).

De habitus is niet onveranderlijk en kan zich dus aanpassen aan veranderingen maar meestal is het zo dat mensen het soort omstandigheden tegenkomen die passen binnen hun habitus waardoor de structuren en de ‘disposities’ versterkt worden (Bourdieu en Wacquant 1994). De habitus bepaalt zodoende mede in welke werelden een persoon zich beweegt en de manier waarop hij of zij dat doet. De grootste determinant voor het culturele gedrag zijn volgens vele sociologen de ouders. In 2004 promoveerde de sociologe Nagels op cultuurdeelname in de levensloop. Zij stelt vast dat de invloed van het ouderlijk milieu drie keer zo groot is dan die van cultuureducatie op de basis- en middelbare scholen. Verder wordt volgens haar het effect van de ouder sterker naarmate de cultuurdeelname complexer

wordt (Nagels 2004). Dit betekent dat bij de traditionele populaire kunsten, zoals bioscoopbezoek, de invloed van de ouders minder is dan bij het bezoek aan een klassiek concert.

“Het wordt in de sociologie als een intrigerend ‘ongelijkheidprobleem’ gezien: in een samenleving waarin men zo vrij mogelijk kan kiezen welke eet-, klee-, en leefgewoontes men erop nahoudt, blijkt de voorkeur voor de klassieke kunsten juist sterk aan ‘sociale achtergrond’ gekoppeld. Het opleidingsniveau is in de afgelopen vijftig jaar flink gestegen – en daarmee ook het contact met cultuurlessen – maar het bezoek aan (klassieke) cultuur niet. Cultuurdeelname, zo heet het in de sociologie, is daarmee één van de activiteiten, waarbij de maatschappelijke ongelijkheden nog het sterkst aanwezig zijn” (Schoonenboom 2007:5).

Dit staat sterk in verband met wat Bourdieu als cultureel kapitaal omschrijft.

Kapitaal is “het geheel aan middelen waarover een klasse, een fractie daarvan of een individu beschikt (en de mate waarin zij er effectief gebruik van kan maken) om haar maatschappelijke plaats te verdedigen en indien mogelijk ten opzichte van anderen te verbeteren” (Wesselingh in Tacq 2003:43). Bourdieu onderscheidt drie soorten kapitaal, cultureel, economisch en sociaal kapitaal. Cultureel kapitaal heeft betrekking op datgene wat we kunnen leren. Bijvoorbeeld het volgen of gevolgd hebben van een opleiding of het bespelen van de piano. Sociaal kapitaal heeft betrekking op de middelen die mensen kunnen inzetten vanuit het sociale netwerk waarover zij beschikken.. Economisch kapitaal heeft logischerwijs betrekking op geld en fysieke middelen. Meestal worden de andere vormen van kapitaal ingezet om meer economisch kapitaal te verwerven (Laurense 1993).

Alle vormen van kapitaal kunnen van belang zijn bij de ontwikkeling van mensen en hun bewegingen op de sociale ladder. Een toename van het ene soort kapitaal kan leiden tot een toename in een ander soort kapitaal en kan uiteindelijk leiden tot symbolisch kapitaal.

Symbolisch kapitaal speelt een centrale rol in het onderscheid tussen ‘hogere’ en ‘lagere’ bevolkingsgroepen. De macht van een actor is afhankelijk van de mate van kapitaalbezit. Het kapitaal van een organisatie – zoals het WMDC - is mede afhankelijk van het kapitaal van de actoren die eraan gelieerd zijn. . De verwachting is dat het kapitaal van de verschillende actoren zeer divers is, gezien de verschillende hoeken waar de organisaties uit komen.

Over het kapitaal van de bezoekers vallen lastig verwachtingen uit te spreken omdat volgens de theorie verschillende sociale lagen moeilijk samenkomen in het veld van de traditioneel gezien ‘hoge’ cultuur. Deze verwachtingen worden door de eerder genoemde sociologe Nagels bevestigd in haar promotie onderzoek. “Het is waar dat de Franse socioloog Bourdieu deze theorie in de jaren zestig al formuleerde. Maar ik ben empirisch

socioloog, geen ideoloog. Het gaat mij er om of het te toetsen is. En dan blijkt de invloed zelfs nog groter dan verwacht.' Zegt zij in een interview met *Volkskrant* journaliste Schoonenboom, als zij het heeft over de invloed van het ouderlijk milieu op de cultuurparticipatie van jongeren (Schoonenboom 2007).

Het WMDC staat niet op zichzelf, maar functioneert binnen een bepaalde *scene*. Deze scene wordt door Bourdieu ook wel een *veld* genoemd. Volgens Bourdieu is de hele samenleving opgebouwd uit verschillende velden (*champs*) zoals bijvoorbeeld de politiek, wetenschap en de kunst. Een veld staat nooit op zichzelf maar is afhankelijk van andere velden. Binnen een veld bevinden zich weer subvelden die elkaar kunnen overlappen. Om te begrijpen welke rol het WMDC speelt in een bepaalde scene of veld bekijken we nu de theoretische achtergrond hiervan.

"In analytische termen kan een veld worden gedefinieerd als een netwerk of een configuratie van objectieve relaties tussen posities. De posities als zodanig, en de dwangen waaraan degenen die ze innemen, actoren of instituties, blootstaan, worden objectief gedefinieerd door hun actuele of potentiële situatie in de verdelingsstructuur van de verschillende soorten macht (of kapitaal); het bezit daarvan bepaalt de mate waarin over de specifieke winsten die in het veld te behalen zijn kan worden beschikt" (Bourdieu 1992:58).

Broucke (2006) kenschetst een veld als een steeds wijzigende verzameling van instituties actoren, instrumenten en strategieën. Binnen en tussen de velden is er een voortdurende machtsstrijd gaande die mede wordt beïnvloed door de habitus van de actoren in het veld. Binnen een veld proberen actoren posities in te nemen, te behouden en te versterken. De mate waarin de actoren op de hoogte zijn van de regels van het veld en beschikken over de diverse varianten van kapitaal (cultureel, sociaal, economisch), bepaalt hun succes binnen een veld. Verschillen in waarde en macht zijn niet intrinsiek te vinden in de objecten en actoren, maar zijn de uitkomst van relaties en onderhandelingen tussen mensen en instituten met verschillen in habitus. Bourdieu vergelijkt een veld ook wel met een spel. De gelijkenis zit hem in de "*inzetten* die in hoge mate het product zijn van onderlinge competitie tussen spelers; er is een investering in het spel. (...) De erkenning van het spel staat niet ter discussie" (Bourdieu en Wacquant 1992:67), alleen al door het feit dat de actoren meespelen, accepteren zij de regels en zijn de spelers aan elkaar verbonden. Hierdoor ontstaat er een gevoel van spanning en competitie die afhankelijk is van de *troeven* die de verschillende spelers bezitten (Bourdieu 1992). De verschillende troeven of vormen van

kapitaal (en dus macht) worden bepaald door en liggen ten grondslag aan, de ontwikkeling van de habitus.

De habitus wordt gevormd door de verschillende vormen van kapitaal dat een individu bezit. Kapitaal wordt verworven binnen een veld wat weer van invloed is op de vorming van een habitus. Zo is er een constante wisselwerking tussen individu en samenleving, micro en macro. De spelers in een veld proberen, zoals eerder gesteld, hun positie te behouden of te verstevigen, er is dus constant sprake van een machtsstrijd. In iedere situatie zijn de 'troeven' van de actoren van andere waarde waardoor het 'spel' steeds op een andere manier gespeeld wordt, met een andere inzet en een andere uitkomst. Op het moment dat er een nieuwe actor in het veld verschijnt, zullen de gevestigde spelers opnieuw hun kaarten moeten schudden om hun positie te bevestigen. De nieuwkomers echter zullen proberen zich een weg te banen tot de gevestigde orde. Hierover in de volgende paragraaf meer. De positie van het WMDC is dus afhankelijk van de habitus en daarmee het kapitaal van haar medewerkers en participanten, en het veld waarin het WMDC opereert.

Bourdieu geeft drie stappen aan die we kunnen gebruiken in dit onderzoek naar het WMDC. Ten eerste moet er gekeken worden naar de positie van het WMDC in het veld c.q. de velden waarvan het deel uitmaakt. Ten tweede is het belangrijk de objectieve structuur tussen de verschillende actoren of instanties te verduidelijken. En ten derde moet de habitus van de betrokken actoren onderzocht worden. Vanuit welke invloeden functioneren zij, wat is hun doel, hoe komen de betrokkenen aan bepaald kapitaal om te functioneren binnen het veld (Bourdieu en Wacquant 1992:64).

Gezien de actoren die een rol spelen in het WMDC zouden we kunnen verwachten dat er, zoals al eerder gesteld is, een aantal verschillende velden en habitussen een rol spelen. Gedeeltelijk zal dit een voordeel zijn omdat gevestigden samen moeten werken met de nieuwkomers. Tegelijkertijd zou dit een probeem kunnen zijn omdat de manieren van waarnemen dusdanig uit elkaar kunnen liggen dat er frictie zou kunnen ontstaan. De betrokkenen actoren spelen niet volgens dezelfde spelregels, of zelfs niet hetzelfde spel.

2.4.2 Gevestigden versus Nieuwkomers

Mensen reageren en handelen vanuit bepaalde waarnemings- en waarderingsschema's die gevormd worden doordat er interactie gaande is tussen de sociale structuur en de mentale structuur. De relatie tussen de mentale structuur en de sociale structuur is volgens Bourdieu causaal, wat wil zeggen dat de mentale schema's gevormd worden door internalisering van sociale structuren (Broucke 2006). Zo houden de beide schema's elkaar in stand.

Confrontaties tussen verschillende velden waarin verschillende mentale schema's en structuren heersen, leiden weer tot veranderingen in die velden. Zo ontstaan er bewegingen binnen organisaties, of abstracter, velden. Deze beweging kan worden onderzocht vanuit de strijd tussen de bovenstaande begrippen. "De handelingen van concrete individuen dienen gezien vanuit hun habitus, gevormd door hun 'lidmaatschap' van een bepaalde klasse en hun persoonlijke levensgeschiedenis en de confrontatie van die habitus met de objectieve omstandigheden in het veld"(Jacobs 1993:7). Deze objectieve omstandigheden worden voor het grootste gedeelte bepaald door de actoren die al gevestigd zijn binnen het veld. Zij stellen de eisen en bepalen tot op grote hoogte de spelregels die binnen het veld heersen. Met het oog op de case studie het World Music and Dance Centre is dit een interessant gegeven omdat er vanuit twee gezichtspunten naar gekeken kan worden. Aan de ene kant is het WMDC een nieuwkomer binnen het veld van de wereldmuziek, maar ook in het veld van educatie en talentontwikkeling in het algemeen. Tegelijkertijd is het WMDC een initiatief van allerlei spelers die zich vaak al geruime tijd in de genoemde velden bewegen; ze zijn dus zeer goed op de hoogte van de spelregels en beschikken over het nodige cultureel kapitaal. Waarschijnlijk hebben zij de regels die in de betreffende velden heersen mede gecreëerd. Wereldmuziek is net als Hiphop een redelijk recente stroming binnen de muziek. Beide 'stromingen'¹⁹ hebben sinds een aantal jaren een bepaalde mate van erkenning verworven binnen de kunstwereld. Processen van autonomisering en professionalisering zijn hieraan vooraf gegaan en zijn nog steeds gaande. Deze processen gaan gepaard met de socialisatie van de 'nieuwe' stromingen binnen een samenleving en veranderingen in het kunst en cultuur discours (Shapiro 2004). Deze discoursveranderingen vinden zowel op artistiek als sociaal-cultureel vlak plaats. Dit houdt in dat de muziek (en de daarbij horende dans) steeds

¹⁹ Wereldmuziek is eigenlijk geen stroming te noemen, het is een paraplu begrip dat in het leven is geroepen door platenmaatschappijen om onbekende soorten muziek te kunnen marketen en benoemen. Binnen de hiphop zijn er ook verschillende stromingen te ontscheiden.

meer als een volwassen artistiek product en dus als kunst gezien wordt, en dat tegelijkertijd de toegevoegde sociale waarde herkend wordt.

Hier kan spanning ontstaan tussen verschillende belangen. “As social workers and educators, they have distinct professional amelioration. Their main concern is the value of hip-hop for education and socialization. (...) They play a strategic part in the institutionalization of hip-hop, standing at the crossroads of different ways of defining and organizing the practice” (Shapiro2004:322). Aan de andere kant staan de artistiek bevoegen beoefenaars en liefhebbers die zich hard maken voor de artistieke emancipatie van bepaalde muziekstromingen. Bij hen gaat het puur om het artistieke product. De toegevoegde waarde wordt in deze categorie gedefinieerd in termen van artistieke waarde, waardoor hiphop in artistieke termen geclassificeerd kan worden. Het moment waarop hiphop wordt toegelaten tot het veld is niet eenduidig aan te wijzen maar maakt deel uit van een verandering binnen het veld. De overgang is geleidelijk en wordt pas duidelijk wanneer er binnen het veld ruimte gemaakt wordt voor vernieuwing. Deze ruimte voor vernieuwing is het product van de voortdurende machtsstrijd die gaande is tussen individuen en instanties. In dit geval nieuwe versus oude actoren.

2.4.3 ‘Hoge’ kunst of ‘Lage’ kunst

La distinction, het bekendste werk van Pierre Bourdieu, zorgde voor een flinke opschudding in de cultuurwereld, na het verschijnen ervan in 1979. In *La distinction* wordt namelijk gesteld dat Kunst met een grote ‘K’ een sociale constructie is, die bijdraagt aan de instandhouding van sociale klassenverschillen. Esthetiek was niet langer intrinsiek aan het object zoals Kant beweerde, maar arbitrair, en afhankelijk van de habitus, het kapitaal en het veld van de aanschouwer.

De relatie met deze theorie en de muziek als sociaal bindingsmiddel wordt duidelijk gemaakt door Koen Braak. Hij legt aan de hand van deze theorie uit dat smaak geen autonome kwaliteit is maar dat deze gevormd wordt door de positie die een individu inneemt in een bepaald veld. “De muzikale smaak is een middel om de maatschappelijke positie te bepalen. (...)Het komt grotendeels door verschillende sociale contacten tot stand door verschillende sociale contacten en verschillende percepties, die voor een groot deel beïnvloed zijn door opleiding en positie van ouders.” (Bourdieu 1984:170). Hierdoor is het vaak zo dat mensen uit vergelijkbare milieus vergelijkbare smaak en voorkeuren hebben.

De nieuwe generatie jongeren in vooral de grote steden, wordt veelal op een andere manier bewust van smaak waardoor er een steeds grotere overlapping bestaat tussen de

zogenaamde hoge en lage cultuur. Een goed voorbeeld hiervan is de muziekstroming hiphop. Hoewel afkomstig van 'de straat', is hiphop een zeer geliefde muzieksoort onder vele lagen van de samenleving. Straatkunst wordt steeds vaker gezien als 'echte' kunst en is dan ook steeds vaker in galerieën aan te treffen. Zo is Hiphop ook steeds vaker te vinden op de grotere en gerespecteerde podia en ontstaan er veel cross-over verbanden tussen allerlei andere soorten muziek zoals jazz en wereldmuziek.

Er bestaat veel kritiek op deze *culturele omnivoren* theorie (Peterson en Stimkus 1992). Zo zouden culturele omnivoren enkel 'van boven naar beneden' cultuur consumeren. Dit houdt in dat mensen die van hoge cultuur genieten, dit sneller ook bij lage cultuur doen. Zo gaat iemand die van moderne kunst houdt, sneller naar een expositie over bijvoorbeeld graffiti. Dit mechanisme werkt beduidend minder de andere kant op. Volgens Andries van den Broek van het SCP geldt de ruimere cultuurdeelname van hogeropgeleiden ook nog eens bij de 'lage cultuur', zoals popconcerten: Hoogopgeleiden gaan in het algemeen vaker naar cultuur (Schoonenberg 2007). Tabel 1 toont resultaten uit onderzoek naar de Rotterdamse jongeren en hun vrijetijdsbesteding (de Vries 2006). Hogeropgeleide jongeren blijken inderdaad wat vaker deel te nemen namen aan culturele activiteiten en hebben bij geen van de genres een beduidend minder aandeel. Ook blijkt dat de niet-westerse Rotterdammers minder snel naar een culturele voorstelling zullen gaan dan de westerse Rotterdamse jongeren. Wel blijken jongeren met een niet- westerse achtergrond substantieel meer feesten te bezoeken in eigen kring waar ook veel dans en muziek genoten kan worden. "De vraag naar het bezoek aan dit soort feesten is speciaal opgenomen omdat vermoed werd dat dit een wat minder formele vorm van cultuurdeelname betreft die wellicht hoog zou scoren bij groepen die minder aan formele, traditionele cultuur deelnemen" (de Vries en Bick 2006: 31). Vooral de avonden met dansvoorstellingen worden bezocht door deze jongeren..

Tabel 1 *Percentage Rotterdamse jongeren (naar diverse kenmerken) dat in de afgelopen twaalf maanden genoemde culturele voorstellingen bezocht*

	Toneelvoorstelling	Cabaret of kleinkunst	Concert klassieke muziek	Opera of operette	Concert pop-/wereldmuziek	Jazz-/bluesconcert	Harmonie, fanfare, brassband	Musical	Dance-/houseparty	Ballet-/dansvoorstelling	Film in bioscoop of filmhuis	Uitvoering van een koor	Literaire bijeenkomst	Lezing kunst-/geschiedenis	Minstens een van deze, exclusief film	Minstens een van deze, inclusief film
Totaal	23	16	5	2	27	4	8	21	27	8	83	3	4	4	68	90
VO-jongeren	31	13	5	2	23	2	9	25	28	11	88	4	2	5	68	93
18 t/m 25	18	18	6	2	31	6	6	19	30	6	82	4	4	4	69	90
man	20	19	7	2	26	5	6	16	31	4	87	5	2	3	68	92
vrouw	24	14	5	2	30	4	8	25	28	10	83	4	4	5	70	90
westers	24	23	6	2	33	6	5	28	30	9	88	5	3	4	77	95
niet-westers	21	8	4	1	23	2	10	14	28	7	80	3	3	5	60	86
VMBO of lager	21	9	5	2	23	2	9	25	24	6	86	5	1	5	64	92
MBO	22	8	3	0	27	2	13	16	32	7	84	2	1	2	66	91
HAVO, VWO	29	12	6	1	21	2	6	23	37	11	89	8	2	6	71	95
HBO, WO	26	27	8	2	35	7	6	26	31	10	92	6	8	6	79	97
betaald werk	20	19	6	2	36	6	4	22	28	6	83	2	1	3	74	91

(de Vries 2006:27)

Table 2. *Percentage Rotterdamse jongeren en overige Rotterdammers dat in de afgelopen twaalf maanden feesten in eigen kring heeft bezocht met live...*

	muziek	dans-voorstelling	toneel-voorstelling	cabaret/stand-up-comedy	dj/vj	geen van deze
13 t/m 25	43	14	9	13	42	35
26 en ouder	29	7	4	5	12	62
Totaal	32	9	5	7	18	57

(de Vries 2006:31)

Tabel 2 laat zien blijkt dat vooral de jongere Rotterdammers tot deze 'feestgangers' behoren. Tabel 3 geeft een uitsplitsing van de jongeren per doelgroep.

Tabel 3. *Percentage Rotterdamse jongeren (naar diverse kenmerken) dat in de afgelopen twaalf maanden feesten in eigen kring heeft bezocht met live...*

	live muziek	dans-voorstelling	toneel-voorstelling	cabaret/stand-up-comedy	dj/vj	geen van deze
Totaal 13 t/m 25 jarigen	43	14	9	13	42	35
VO-jongeren	43	21	11	11	43	31
18 t/m 25	47	12	7	13	42	34
man	47	13	7	14	42	32
vrouw	44	17	10	11	43	33
westers	42	9	6	11	46	33
niet-westers	49	23	12	14	38	32
VMBO of lager	44	18	12	10	40	35
MBO	50	24	12	11	47	28
HAVO, VWO	40	16	9	12	46	31
HBO, WO	49	12	9	17	48	28
betaald werk	45	9	5	13	39	36

(COS 2006:32)

In het WMDC wordt veel Hiphop geprogrammeerd waarbij vooral op de jongere bewoners uit de wijk gefocust wordt, terwijl bij de wereldmuziekavonden het accent ligt op de hoger opgeleide muziek liefhebber en op speciale etnische groepen, zoals een Turkse of een Kaapverdise avond. Hierdoor lijkt het erop dat veel van de genres die er in de bovenstaande tabellen van het Centrum voor Onderzoek en Statistiek genoemd worden ook in de programmering van het WMDC terug komen. Dit duidt op een zeer uiteenlopende programmering die normaal gesproken zeer verschillende doelgroepen zou aanspreken. De vraag is hoe ondanks verschillen in cultureel kapitaal, er toch een programmering kan staan die de verschillende groepen aanspreekt zonder anderen uit te sluiten.

2.5 Deelconclusie en Relevantie van het Theoretisch Kader

Voor ons onderzoek naar het World Music Dance Centre hebben we in dit hoofdstuk diverse theoretische inzichten en empirisch onderzoeken de revue laten passeren. Via de creatieve economie, de musicologie en de sociologie bij de sociologische theorieën van Bourdieu uitgekomen.

Uit de eerste drie paragrafen valt te concluderen creativiteit en muziek van groot belang zijn voor een stad. Zowel op economisch als op sociaal en natuurlijk op cultureel vlak, is het interessant en belangrijk om de muziek industrie te stimuleren. Het aantrekken van gezaghebbende culturele instituten kan er mede voor zorgen dat het gentrificatieproces, in dit geval in de wijk Delfshaven, gestimuleerd wordt. Op stadsniveau is het voor Rotterdam aantrekkelijk om zich als (wereld) muziekstad te profileren. Dit is een van de punten waar de gemeente Rotterdam zich (naast andere creatieve sectoren zoals architectuur) op wilt richten bij het ontwikkelen van deze snel groeiende creatieve sector.

Voor een multiculturele stad als Rotterdam kan het hebben van een bloeiende wereldmuziekscene een belangrijk onderdeel zijn bij het vormen en behouden van een identiteit en bij het creëren van bruggen tussen verschillende culturen. Het wordt dus als middel gezien ter bevordering van de sociale cohesie en integratie. Vanuit deze sociale en economische motieven zet de gemeente Rotterdam in op wereldmuziek. Dit is een trend waarvan het World Music Dance Centre kan profiteren. Ook dit centrum heeft verschillende doelstellingen die het wil bereiken. Deze doelstellingen liggen zoals eerder gesteld op verschillende niveaus en bij verschillende doelgroepen. Is deze schijnbare verwatering van de grenzen tussen hoge en lage kunst in de praktijk ook merkbaar?

De partijen die hun belangen hebben in het WMDC opereren allemaal vanuit een eigen habitus en met een andere missie en andere doelstellingen. Naar aanleiding van Bourdieu's ideeën over over habitus, veld en kapitaal en de spanning tussen 'hoge' kunst en 'lage' kunst, de hiphop programmering en de wereldmuziek, zal gekeken worden naar de opvattingen van bij het WMDC betrokken actoren over de positie en het functioneren van WMDC en hoe deze samenhangen met hun respectievelijke posities binnen het (wereld) muziekveld..

HOOFDSTUK 3

Onderzoeksopzet en methoden

Voor het theoretisch kader en de historische en sociale situering van het onderwerp wereldmuziek is een literatuurstudie verricht, waarvan in het voorgaande hoofdstuk verslag is gedaan. Om de theorieën in de literatuur te koppelen aan de praktijk voer ik een casestudie uit naar het Rotterdamse World Music Dance Centre. Voor deze casestudie zal ik gebruik maken van diepte interviews, korte interviews en observatie. Daarnaast heb ik een literatuurstudie en een exploratief (kwalitatief) veldonderzoek verricht op basis van vooral diepte interviews. Bij diepte interviews is het mogelijk om door middel van een zogenaamde expert inzicht te verkrijgen in het onderzoeksobject. Door verschillende interviews te houden met actoren op verschillende posities in het 'veld' moet de structuur van dit veld duidelijk worden.

3.1 Kwalitatieve Methodologie

De belangrijkste eigenschap van kwalitatief onderzoek, is de open manier van het vergaren van informatie. De werkwijze van een kwalitatief onderzoeker is minder strak en minder gestandaardiseerd dan bij kwantitatief onderzoek (Stokking 1984:49).

Hoewel het doen van kwalitatief onderzoek zich in grote mate heeft ontwikkeld, vooral in de sociologie en de antropologie, is men het er over eens dat er geen eenduidige methode bestaat om kwalitatieve gegevens te verwerken. Vaak ontwikkelt de onderzoeker tijdens haar of zijn onderzoek een theorie. Het gevaar is dat er dan onbewust naar deze theorie toegewerkt wordt (Stokking 1984).

Het empirische deel van dit onderzoek zal gedaan worden op basis van de veldtheorie van Pierre Bourdieu. De methodologie die voortkomt uit het werk van Bourdieu werkt met een paar concepten die erop gericht zijn de interactie tussen bepaalde actoren in een veld duidelijk te krijgen. De onderzoeker moet op zoek gaan naar de objectieve structuren die een rol spelen in het betreffende veld. Iedere actor heeft een subjectieve bijdrage aan het productieproces, deze bijdrage vloeit voort uit de habitus en de culturele positie van de actor. Door alle actoren in het proces in kaart te brengen en hun subjectieve posities te verduidelijken kan een de structuur op een objectieve manier in kaart gebracht worden. Begrippen die in de veldtheorie van Bourdieu terugkomen zijn; habitus, structure en agency model en veldstructuren.

3.2 Literatuurstudie en casestudie

Literatuurstudie

In het literatuuronderzoek zoals weergegeven in hoofdstuk 2, is er een overzicht gegeven van de verschillende muziektheorieën. Naar aanleiding van de theorieën van Bourdieu is er een schets gegeven van de muzieksector en de verschillende posities binnen deze sector. Ook zijn de verschillende tegenstellingen die aan het WMDC ten grondslag liggen aan de orde gekomen zoals professionaliteit versus amateuristisch en hoge cultuur versus lage cultuur.

Naar aanleiding van verschillende rapporten van de Rotterdamse raad voor kunst en cultuur (RRKC) en de Economic development board Rotterdam (EDBR) is er een schets gegeven van het belang van de wereldmuziek in Rotterdam.

Casestudie

De hoofdmoot van het onderzoek betreft een casestudie naar het WMDC. Een *case-study* is een onderzoeksmethode waarbij meestal een case of geval intensief wordt bestudeerd. "Bij intensief onderzoek beschrijven en verklaren we de ontstaansgeschiedenis, de verdere veranderingen en de gehele complexe structuur van een verschijnsel door aan een groot aantal variabelen tegelijk aandacht te besteden" (Swanborn 1996:119). Eerst zal ik proberen een beeld te verkrijgen van de doelstellingen en methoden van het centrum door middel van interviews met de initiatiefnemers en bestuur en inzage in eventuele schriftelijke plannen en rapporten. Omdat het centrum op (minstens) drie niveaus wil opereren zal ik, om een compleet beeld te krijgen, ook in alle drie die lagen onderzoek moeten verrichten. Dat betekent concreet dat ik doelstellingen en praktijk wil bekijken in het licht van de visies op het centrum die bestaan onder de samenwerkende en betrokken personen en instanties.

3.3 Verantwoording van onderzoekseenheden

De dataverzameling voor dit onderzoek bestaat grotendeels uit de interviews die gehouden zijn met de bij het WMDC betrokken instanties. Concreet zijn dit 6 interviews met Oscar van der Pluijm, directeur van het World Music Dance Centre, Piet Elenbaas van Kunst Onder Anderen (onderdeel van de SKVR), Aruna Vermeulen van het Hip Hop Huis, Carlos Gonsalves, voorzitter van de deelgemeente Delfshaven Rotterdam. Elda Dorren, wereldmuziekjournaliste en ten slotte Leo Vervelde, artistiek leider van de wereldmuziek afdeling van CODARTS en zelf befaamd accordeon speler. Deze personen zijn representanten van instituties en organisaties die samen het directe speelveld vormen rondom het WMDC. Door van alle organisaties met één persoon een diepte interview te houden zal een schets gemaakt kunnen worden van de werkingen en spanningen binnen dit veld.

Er is juist voor deze representanten gekozen omdat zij van begin af aan de ‘harde kern’ vormen van organisaties binnen het WMDC. De SKVR en CODARTS zijn eigenaren van het pand, en het HipHopHuis is vanaf het begin verantwoordelijk voor een zeer groot deel van de programmering. Andere organisaties die hun kantoor hebben in het WMDC zijn er later bij gekomen en spelen meestal een minder grote rol in de programmering.

3.4 Vorm van de interviews

Met de bovengenoemde vertegenwoordigers van betrokken instanties en organisaties heb ik diepte interviews gehouden. Daarnaast heb ik impressie interviews uitgevoerd onder bewoners, waarin kort hun meningen en gevoelens zijn gepeild. Onder de studenten van het WMDC heb ik enquêtes gehouden om hun achtergrondkenmerken te onderzoeken en hun motieven voor een bezoek aan het WMDC te achterhalen. Mijn interesse gaat vooral uit naar de reacties vanuit

Topic list Diepte-interviews

- Functie in de eigen organisatie
- Betrokkenheid/rol bij WMDC
- Visie op het WMDC
- Doelstellingen van de organisatie
- Motieven voor betrokkenheid
- Positie in de wereldmuziekscene
- Wat is wereldmuziek
- Hoe staat het met de wereldmuziek in Rotterdam
- Hoe verloopt de communicatie met andere organisaties
- Relatie met de wijk Delfshaven
- Visie op het belang van samenwerking
- Financiering
- Programmering

de verschillende etnische groepen, en dan vooral de jongeren, maar het moet nog blijken welke doelgroepen het centrum zelf allemaal wil aanspreken.

Voor de 6 diepte interviews heb ik een topiclijst gebruikt, die is opgesteld naar aanleiding van de eerder geformuleerde deelvragen. Belangrijk is om duidelijk te krijgen wat de positie van de geïnterviewde is ten opzichte van het WMDC en welke effecten deze positie heeft of heeft gehad in zijn of haar visie en handelen. De geïnterviewde actoren zijn betrokken bij wereldmuziek in Rotterdam en kunnen inzicht verschaffen in de structuur van de gehele Rotterdamse wereldmuziekscene en de effecten van het WMDC hierop. Bij kwalitatief onderzoek is het belangrijk het gezichtspunt en de visie van de geïnterviewden te achterhalen. Door verschillende visies samen te voegen is het mogelijk een definitie samen te stellen en te reconstrueren die bruikbaar is om de onderzoeksvraag mee te beantwoorden (Wester 1995).

Om een indruk te krijgen van het imago van, en de kennis over het World Music Dance Centre zijn er korte straat interviews gehouden in de wijk Delfshaven waar het WMDC zich bevindt. Buiten de vragen naar leeftijd, afkomst en opleiding is ingegaan op de frequentie van het bezoek aan het WMDC, wat het doel van het bezoek aan het WMDC was en of er al dan niet kruisbestuiving heeft plaatsgevonden met andere muziekstijlen en andere culturen. Ook is er rekening gehouden met de factor binding met de wijk. Woont of werkt de geïnterviewde in Delfshaven. Wijkbewoners is tevens gevraagd naar hun visie op de sociale effecten van het centrum.

Topic List straatinterviews

- Leeftijd
- Afkomst
- Relatie met Delfshaven
- Opleiding
- Is het WMDC wel eens bezocht?
- Zo ja, wat voor programmering/ instelling?
- Mening over het WMDC?
- Kruisbestuiving

Topic list Interviews met studenten:

- Opleiding
- Jaar
- Kennis van de organisaties die er in het WMDC zitten
- Mening over het WMDC
- Kruisbestuiving
- Kennismaken met anderen
- Komt u in aanraking met de buurtbewoners
- Krijgt u wat mee van de programmering buiten de eigen opleiding

HOOFDSTUK 4

Empirisch Onderzoek: De Actoren

In dit hoofdstuk zoomen we in op de casestudie zoals beschreven in het eerste hoofdstuk. De in paragraaf 1.2 gestelde hoofdvraag zal onderzocht worden door middel diepte interviews met de betrokken instanties en kenners op het gebied van wereldmuziek. Daarnaast zal de uitwerking van de enquêtes en observaties meer inzicht bieden in het beantwoorden van de onderzoeksvraag en bijbehorende deelvragen. Eerst zal een schets gemaakt worden van de dagelijkse gang van zaken in het WMDC, naar aanleiding van observaties tijdens bezoeken, gesprekken met betrokkenen en bezoekers en informatie uit de media en de website. Daarna zal er aan de hand van de interviews antwoord gegeven worden op een aantal deelvragen zoals geformuleerd in paragraaf 1.3. De deelvragen worden hier voor de duidelijkheid herhaald.

- 1 Wat is globaal het Rotterdamse wereldmuziek klimaat?
- 2 Wat kan wereldmuziek bijdragen aan de creatieve industrie in Rotterdam?
- 3 Hoe kan muziek, een muziekcentrum, bijdragen aan het vormen van identiteit en gemeenschap?
- 4 Wat zijn de doelstellingen van het WMDC? Hoe komen deze doelstellingen tot uiting in de programmering?
- 5 Wie komen er naar het WMDC? Hoe ziet een avond eruit en hoe is het publiek samengesteld?
- 6 In hoeverre komt de missie en de filosofie van het WMDC die de nadruk legt op kruisbestuiving ook daadwerkelijk terug in de dagelijkse gang van zaken?
- 7 Wie zijn er betrokken bij het WMDC? Wat zijn de motieven voor de samenwerking?
- 8 wat voor verschillende visies bestaan er op de functie van het WMDC?
- 9 Hoe zijn deze verschillende visies te verklaren?
- 10 Wat zijn de effecten van het WMDC op de wijk Delfshaven?
- 11 Wat is de invloed van het WMDC op de ontwikkeling van Rotterdam als wereldmuziekstad?
- 12 Is er sprake van samenwerking en kruisbestuiving tussen de organisaties?

De eerste, de derde, de vierde, de zevende, achtste en de elfde en twaalfde vraag worden voornamelijk beantwoord op basis van diepte interviews met betrokken personen. Vraag twee, drie en negen worden primair beantwoord vanuit het theoretische kader in Hoofdstuk

2. Deelvraag vijf, zes en tien moeten worden beantwoord via enquêtes onder bezoekers en buurtbewoners.

Naar aanleiding van de onderzoeksvraag zijn er zes personen geïnterviewd die ofwel een prominente rol spelen bij een van de betrokken organisaties van het WMDC, ofwel als buitenstaander inzicht hebben in het betreffende veld en de organisatie. De vraaggesprekken zijn gehouden bij de geïnterviewden en ik heb tevens gebruik mogen maken van de vergaderruimte van de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur aan de Mauritsweg. Het complete transcript van de interviews is in de bijlagen te vinden. In dit hoofdstuk zullen de belangrijkste uitkomsten van de interviews worden verwerkt in volgorde van de deelvragen die in het inleidende hoofdstuk zijn gesteld.

Paragraaf 4. zal ingaan op het begrip wereldmuziek. Dit begrip staat impliciet centraal aan het World Music and Dance Centre, maar een eenduidige definitie is moeilijk te vinden. Hoe gaan de verschillende partijen om met dit begrip? Paragraaf 4.2 behandelt de positie van wereldmuziek in Rotterdam. Hoewel de een vindt dat het wereldmuziekklimaat in Rotterdam bloeiend is, vindt de ander dat Rotterdam als muziekstad te vaak vergeten wordt. Paragraaf 4.3 kijkt wat muziek, identiteit en gemeenschap met elkaar te maken hebben volgens de literatuur en de geïnterviewden. Paragraaf 4.4 gaat in op de betekenis die de verschillende partijen geven aan het WMDC. De betrokkenen hebben allen hun eigen kijk op wat het centrum moet betekenen en wat het voor hun eigen organisatie kan betekenen. Ten slotte belicht paragraaf 4.5 de relatie tussen het WMDC en de Rotterdamse wijk Delfshaven waar het centrum zich bevindt. De laatste paragraaf gaat verder in op de begrippen samenwerking en kruisbestuiving.

4.1 Wereldmuziek

Ik begin de uitwerking van de interviews met de definiëring van het begrip wereldmuziek. In het theoretisch hoofdstuk zijn we op dit begrip in gegaan en hebben we een beeld gekregen van welke betekenis het begrip wereldmuziek in het muziekdiscours gekregen heeft. Het is belangrijk om erachter te komen hoe het begrip door de actoren van het WMDC gezien wordt.

Het begrip wereldmuziek is een containerbegrip, moeilijk definieerbaar dus. Dit bleek ook uit de interviews. De geïnterviewden werd gevraagd wat zij nu eigenlijk onder wereldmuziek verstaan. De uitkomsten vertonen veel overeenkomsten met de eerder besproken theorie, namelijk dat het een onduidelijk begrip is waar vele interpretaties van zijn en wat in eerste instantie als marketing instrument werd gebruikt. Journaliste Elda Dorren noemt wereldmuziek: “alles wat anders is, alles wat niet in de Heineken Music Hall staat en de Doelen (...), alles wat niet Shakira is en Ricky Martin maar niet Westers. Dat vind ik wereldmuziek. Dat kan ook fusion zijn, dat kan ook Hiphop zijn met Arabische invloeden, en ik vind dat dat ook allemaal in het WMDC zou kunnen”. (Interview met Elda Dorren) Daar waar wereldmuziek vroeger vrij onbekend was, wordt het volgens wereldmuziek journaliste en criticus Elda Dorren nu steeds meer mainstream. Er bestaan nu meerdere tijdschriften specifiek over wereldmuziek, er is wereldmuziek programmering en er is bijvoorbeeld het grote wereldmuziekfestival Dunya.

Creatief directeur van de wereldmuziek afdeling van CODARTS Leo Vervelde geeft opvallend genoeg een hele brede definitie, “een definitie die ik als enige leidend zou vinden en dat is namelijk dat wereldmuziek muziek is die vanuit de ene gemeenschap terecht is gekomen in een andere gemeenschap. Zonder verder waardeoordeel of criterium, alleen dat. (...) En dat is niet nieuw. Vroeger was klassieke muziek uit Duitsland totaal anders dan de klassieke muziek uit Italië. Op een gegeven moment zijn die met elkaar in contact gekomen en hebben ze dingen van elkaar overgenomen. Net zoals dat nu gebeurt, alleen is de wereld veel kleiner geworden.” Hij geeft aan dat wereldmuziek vooral gaat over deelname. Zo maakt hij de vergelijking met een etnomusicoloog. “De etnomusicologie is meer dan de

bestudering van, wat we ook doen. Maar we willen er ook aan deelnemen. We willen niet als een stel geleerden negertjes bestuderen in donker Afrika en daar dan verhalen over schrijven. Nee wij willen die ritmes leren om daar wat mee te doen, in oorspronkelijke vorm of in mengvorm.” (Interview met Leo Vervelde)

Piet Elenbaas (SKVR) ziet veel mogelijkheden in het begrip. “Ik denk dat de term wereldmuziek de mogelijkheid biedt om niet al te veel over vakjes te hoeven praten en dat is een voordeel. Want daar kan je jazz muzikanten in aanraking laten komen met wereldmuziek, daar kan je gewoon de ‘Chuck’ uit Bali, combineren met een rapper of zo, ik bedoel ik zie allemaal concepten voor me.”

Directeur van het WMDC, Oscar van der Pluijm ziet het begrip niet echt als een genre maar liever als een beweging. Een term die gebruikt wordt om bepaalde stromingen af te bakenen. Dit is zeer dubieus omdat het in principe juist het tegenovergestelde bereikt. “Wereldmuziek bakent helemaal niks af, er zitten natuurlijk geen grenzen aan de wereld, daar is die net te groot voor. Dus het maakt ook uit wie het begrip gebruikt. In Finland wordt wereldmuziek anders gedefinieerd en is Andre Hazes wereldmuziek terwijl in Nederland het weer anders is gedefinieerd dus als genreafbakening heeft het weinig nut. Uiteindelijk is het ooit bedacht als presentatieonderdeel. Een marketing principe zit er ook achter. Zo is het bedacht dus in die zin heeft het zijn waarde absoluut wel gehad. Er zijn wereldmuziek cd-boxen en wereldmuziek festivals maar wereldmuziek is feitelijk is een soort presentatiemodel waarin een hele waaier van verschillende muziektradities naast elkaar gezet wordt op een gelijkwaardige manier.” Het WMDC neemt als criterium voor wereldmuziek de dynamiek van de stijl binnen de samenleving. De muziek stijl moet leven onder de bevolking van Nederland en het gaat het WMDC om de mate waarin het beoefend en beluisterd wordt. Een voorbeeld is de Turkse muziek in Nederland die veelvuldig beoefend en beluisterd wordt door de Turkse migranten groepen. “We gaan niet naar het kwetsbare en exotische uit een of ander bergdorpje om dat hier naar toe te halen, het gaat gewoon op een hele gezonde manier om de muziekpraktijken die gesetteld zijn buiten het land van herkomst” (interview van der Pluijm).

Er is een overeenkomst met de visie van Leo Vervelde, creatief directeur van de wereldmuziek afdeling van het conservatorium. Ook hij legt de link met de Nederlandse muziekcultuur. “Wat is wereldmuziek. Wij hebben het destijds in het conservatorium opgevat als bestaande tradities uit andere culturen die een voedingsbodem in Nederland of Europa hebben gevonden. Maar er zijn ook andere dingen. De voorzitter van de SKVR ziet ook veel meer die popachtige kant, zoals met hiphop.” (Interview met Leo Vervelde)

Bron: www.HipHopHuis.nl

Dat hiphop een grote rol speelt in de wereldmuziekopvatting van het WMDC blijkt ook uit de programmering. De samenwerking met het HipHopHuis lijkt in eerste instantie geen logische keus voor een wereldmuziekcentrum. Zo stelt Aruna Vermeulen van het hip Hop Huis, als haar gevraagd wordt of zij zich onderdeel voelde van de wereldmuziekscene: “Ik heb helemaal niks met de wereldmuziekscene, ik ken ze niet. Ik kan er niks over zeggen. Wij vallen binnen de hiphopscene, we komen elkaar alleen tegen in het culturele wezen van Rotterdam, maar verder zijn die

werelden gescheiden” (Interview Aruna Vermeulen).

Toch weten alle betrokkenen wel een draai aan te geven aan de samenwerking tussen het HipHopHuis en het WMDC. In de meeste gevallen staat het begrip identiteit centraal. “In principe vind ik dat hiphop eigenlijk een globale kunstvorm is met een Amerikaanse achtergrond maar in ieder land wordt dat op een andere manier vertaald naar de situatie daar. Hiphop gaat heel erg over wie ben ik. Het gaat over identiteit, over waar je vandaan komt. En de vraag waar je vandaan komt betekent voor heel veel Rotterdammers niet alleen de stad Rotterdam maar ook nog ergens anders” (interview met Aruna Vermeulen).

Piet Elenbaas van de SKVR ziet ook dat de genres ‘urban’ en de hiphop in Rotterdam zich moeten professionaliseren. Dat kan alleen door verbindingen te leggen met andere stromingen. Wereldmuziek zou daarom goed aansluiten bij deze muzieksoorten. “Ja ik vind het een rotwoord, ja beide, [urban en wereldmuziek] het zijn vergaarbakken. Ik denk dat we moeten investeren om relaties aan te gaan met verschillende niveaus maar ook verschillende artistieke ideeën die er leven in deze stad. Het gaat om de visie en ik denk dat dat de relatie is. En het is ook absoluut onvoldoende dat Hiphop of breakdance op dat niveau blijft, dat moet zich vermengen, moet nieuwe artistieke bindingen aangaan. Dus dat past uitstekend in het concept van het WMDC” (Interview Piet Elenbaas). Hoewel CODARTS aangeeft dat het tot nog toe vrij weinig met de Hip hop tak van de SKVR te maken heeft, geeft Vervelde wel aan dat juist de wereldmuziekbeweging ervoor gezorgd heeft dat hiphop als kunstvorm algemeen geaccepteerd wordt. “Er wordt hier eindelijk eens gekapt met dat onderscheid tussen kunst met een grote K en kunst met een kleine k, en ik denk dat inderdaad de multiculturaliteit daar enorm aan heeft bijgedragen de laatste jaren. Je kan het gewoon niet meer maken om onze westerse manier van denken en wat wij mooi vinden, onze waarden, voor 100% te veralgemeniseren. Juist doordat je niet meer alleen met een

Westerse bril naar dingen kijkt, merk je dat het steeds meer open gaat. We kunnen het ons daarom niet meer permitteren dat mensen zich afsluiten” (interview Leo Vervelde).

4.2 Wereldmuziek in Rotterdam

De tweede deelvraag betreft de positie van wereldmuziek in Rotterdam. Hierover is al het nodige gezegd in Hoofdstuk 2, waarin duidelijk werd dat in Rotterdam een grote diversiteit aan muziektradities aanwezig is doordat de verschillende culturen die Rotterdam rijk is allemaal hun eigen tradities mee genomen hebben en hier uitvoeren. Toch lijkt de wereldmuziek scene niet direct aan de oppervlakte te liggen van het dagelijkse culturele leven. Vaak hebben gemeenschappen een besloten karakter en wordt de muziek beoefend op besloten feesten en gelegenheden. In de interviews is getracht een beeld te verkrijgen van de situatie en status van de wereldmuziek in Rotterdam. Wat zijn de plekken waar wereldmuziek getoond kan worden en welke podia houden zich bezig met dit ‘genre’. Kortom hoe is het gesteld met de Rotterdamse wereldmuziek scene?

Dorren vindt dat het slecht is gesteld met het wereldmuziek-klimaat in Rotterdam. Rotterdam is nog lang niet op de plek van bijvoorbeeld Londen, Parijs en zelfs Amsterdam: “Dan is Nederland Amsterdam. Zoals afgelopen donderdag in het concertgebouw, via FunX radio hadden ze geprobeerd een Egyptische popster naar Rotterdam te krijgen, maar ze deden maar één optreden en alleen in Amsterdam. Je kunt hoog en laag springen maar het gebeurt gewoon niet. Er is geen naam ofzo.(...) Dus er is weinig, ik ga steeds vaker naar Utrecht of Amsterdam voor wereldmuziek. Dus dat is jammer want ik zou willen dat Rotterdam op de kaart stond.” Er zijn wel plekken waar wereldmuziek geprogrammeerd wordt zoals in de Evenaar, de Doelen, de White Elephant, Dizzy’s en af en toe in het bibliotheek theater. Nu is hier het World Music Dance centre bijgekomen (Interview Dorren).

Niet iedereen deelt de mening van Dorren over het magere wereldmuziek klimaat in Rotterdam. Directeur van het WMDC Oscar van der Pluijm ziet juist heel veel mogelijkheden en activiteit in Rotterdam. “In principe gaat het op papier heel erg goed. Want Dunya is natuurlijk wel qua publieksbereik een van de meest succesvolle muziekfestivals van Europa, ook qua diversiteit. Je hebt het zomercarnaval, je hebt de Doelen met de wereldmuziek programmering, het conservatorium met de wereldmuziekopleiding. Dus in die zin hebben wij van alle steden in Nederland wel de beste infrastructuur”. Rotterdam moet wel meer gebruik maken van haar diversiteit en zich als wereldmuziekstad profileren. Alle betrokkenen zijn het er over eens dat de stad meer te bieden heeft dan dat er nu daadwerkelijk gebeurt. Van der

Pluijm wijt dit aan de rol van de gevestigde culturele instellingen die zich bedreigd voelen door deze nieuwe manier van programmeren. Er is immers maar een beperkt bedrag beschikbaar voor de culturele sector. Van der Pluijm vindt dat er meer moet worden ingezet op wereldmuziek dan op bijvoorbeeld opera. Opera bestaat immers in elke stad en Rotterdam kan juist op het gebied van wereldmuziek zich sterk gaan profileren (interview met van der Pluijm). Ook Vervelde is juist erg positief over Rotterdam als

wereldmuziekstad. “Er zijn hier behoorlijk wat initiatieven waar wereldmuziek tot uiting komt. Ook in de wat meer particuliere dingen, buiten de gevestigde instituten. Ik merk in elk geval dat mijn studenten barsten van het werk ook in Rotterdam. De Witte Olifant, Las Palmas, in Nighttown, het Wereldmuseum de Evenaar (dat gaat weer open), in Het lantaarn Venster hebben we concerten staan, in Vlaarding en gebeurt heel veel. Kortom allemaal kleine initiatieven waar wij bij betrokken zijn.” (interview Leo Vervelde). Wel zijn er een aantal punten waarop Rotterdam moet verbeteren. Vooral de discussie over wat nou eigenlijk wereldmuziek is vindt hij negatief werken voor de ontwikkeling van het klimaat. Het gevaar zit hem erin dat we alles te veel in vakjes stoppen waardoor sommige initiatieven geen grond onder de voeten kunnen krijgen. Vervelde ziet Rotterdam als wereldmuziekstad steeds meer groeien. “Wij hebben natuurlijk het WMDC en de Doelen, daarmee hebben we een heel sterk team. Bijvoorbeeld ook *Dutch blend*, een vakbeurs voor wereldmuziek die in de Doelen plaats vindt, is niet voor niets in Rotterdam. Ik bedoel er zitten met name lui uit Amsterdam in, maar toch kiezen ze voor Rotterdam omdat ze op de een of andere manier voelen dat het hier nu the place to be wordt. Dus die dingen bij elkaar zorgen gewoon dat we die positie toebedeeld krijgen, dat ze bij dat soort instanties zoiets hebben van jezus, er gebeurt veel in Rotterdam” (interview met Leo Vervelde).

Vanuit het WMDC is in Juli 2008 het Dutch Blend festival georganiseerd. Dutch Blend Meeting is de eerste wereldmuziek-meeting waar in Nederland gevestigde ensembles onder de aandacht worden gebracht van internationale podia, festivals, en journalisten alsmede lokale organisatoren, beleidsmakers, musici en andere professionele belangstellenden en vanzelfsprekend het publiek²⁰. Alhoewel het festival maar matig werd bezocht is het wel een teken dat Rotterdam bezig is zich als wereldmuziek stad te profileren. Dit is ook in overeenstemming met de uitgangspunten zoals besproken in het sectoroverleg wereldmuziek en jazz. Voorzitter van de deelgemeente Delfshaven Consalves ziet het als

²⁰ www.dutchblendmeeting.nl

onvermijdelijk dat Rotterdam op wereldmuziek zal moeten inzetten. Als voorbeeld geeft hij de populaire radiozender FunX. “FunX wordt ontzettend goed beluisterd door de Rotterdamse jeugd, het is de snelst groeiende radiozender van Nederland. Dus dat geeft aan wat voor potentie daar zit want Funx draait wereldmuziek, alleen bij het grotere publiek is het besef nog te weinig aanwezig om te zien welke potentie daarin ligt. Terwijl men er op de lange termijn niet meer omheen zal kunnen, het is een sterk groeiende kracht die ik schat over 5 a 10 jaar is het gewoon doodgewoon maar het heeft zijn tijd nodig. 10 jaar geleden zou ik, als ik over een dergelijk instituut als een wereldmuziekcentrum zou spreken, voor gek zijn uitgemaakt!”.

4.3 Muziek, identiteit en Gemeenschap

Uit de hiervoor besproken theorieën, valt af te leiden dat muziek invloed kan hebben op het vormen en het behouden van een eigen identiteit. Maar ook op het gebied van sociale cohesie binnen de wijk zou muziek een goede werking kunnen hebben. Een van de doelstellingen van het WMDC is dan ook om een soort van buurtfunctie te creëren. Wat zijn nou de kenmerken van dit podium waardoor deze positieve buurteffecten kunnen optreden, en is dit überhaupt wel mogelijk? Deelvraag drie waarop in deze paragraaf antwoord gegeven wordt is: Hoe kan muziek, een muziekcentrum, bijdragen aan het vormen van identiteit en gemeenschap?

Aruna Vermeulen van het HipHopHuis (HHH), vormt haar visie over de sociale en persoonlijke functie van het WMDC vanuit het oogpunt van de jongeren die, voornamelijk uit de wijk, voor het HHH komen. Ondanks dat het HHH zelf ook een eigen ‘ruimte’ heeft, herkent zij het belang van een podium als het WMDC juist omdat er verschillende kunstvormen vertoond worden.

“Wat je dan merkt is dat zo’n podium heel veel kids een gevoel geeft van hé ik ben echt een artiest want anders zou ik niet op zo’n podium komen. Dus een goede faciliteit in zo’n wijk is erg belangrijk zodat mensen hun eigen kwaliteiten ook anders gaan inschatten” (interview Aruna Vermeulen). Dat de jongeren het gevoel krijgen dat ze op een ‘echt’ podium staan, kan ertoe leiden dat zij zich willen inzetten om dit vaker te kunnen bereiken en zich gaan opstellen als artiest. “Het is een enorme impuls omdat ze gewaardeerd worden op basis van hun talent”. Volgens Vermeulen is dit erg belangrijk. Naast de effecten van de positieve bevestiging van creatieve uitingen, lijkt muziek ook een manier om om te gaan met tradities, en om voor een gedeelte de cultuur van het land van oorsprong levend te houden. Vooral

voor tweede en derde generatie migranten kinderen kan het belangrijk zijn om hun 'wortels en tradities' terug te vinden. Ook Elda Dorren ziet het belang van de muzikale uiting als zeer groot. "Het is heel mooi als het zo kan gaan dat mensen én hun eigen tradities en wortels terugvinden én natuurlijk gewoon een beroep kunnen gaan uitoefenen want er is gewoon vraag naar die brassbands, dan komt alles bij elkaar. Dan wordt je trots op je cultuur, leef je in deze maatschappij, én ben je anderen ook nog aan het vertellen muzikaal waar je vandaan komt en hoe leuk dat is." Het is volgens Dorren zaak dat er vooral aandacht wordt besteed aan muziek van culturen die binnen de wijk leven. Ze is sceptisch over de muziekstijlen die aan bod komen. "Als je denkt aan wereldmuziek is het eerste wat je denkt; Afrika. Dus het is allemaal heel prestigieus en heel geweldig, maar ik denk dat je echt meer op die manier de link moet leggen met je bevolking. Je moet mensen meer aanspreken op hun eigen achtergrond en dat moet je dan op een heel hoog niveau trekken. En dat is weer de functie van het WMDC als je ze eenmaal binnen hebt dan" (Interview Dorren).

Uit de interviews blijkt dat het niet voor iedereen prioriteit is om de eventuele sociale voordelen van het centrum in de wijk te benadrukken. Oscar van der Pluijm benadrukt: "We beginnen met de muziek. Muziek is wel het doel, maar kan tegelijkertijd ook als middel werken. Als mensen het gevoel hebben dat het om iets anders gaat dan ben je ze kwijt. Via de muziek en dans kan je ze bereiken. Daar zijn ze mee bezig. Dat er dan tegelijkertijd iets veranderd in de perceptie, dat ze uit hun wereldje stappen en iets van zichzelf leren en iets van iemand anders leren kennen. Dat is een bijproduct dat je als jonge musicus of danser meekrijgt. Maar het is niet het doel." Hij beseft zich dat andere partijen zoals de gemeente en deelgemeente hier anders mee omgaan maar behoudt daarin duidelijk zijn eigen standpunt "Dan zijn we een sociaal maatschappelijke werkplaats en dat zijn we niet" (Interview van der Pluijm).

CODARTS is vooral bezig met de sociale aspecten die op internationaal artistiek niveau plaatsvinden. Leo Vervelde heeft het dan over het internationale karakter van de opleidingen zodat er kruisbestuiving plaatsvindt tussen de verschillende culturen. Identiteit wordt door hem meer gezien als een muzikaal feit waarbij ontmoeting een belangrijke voorwaarde is voor het creatieproces. Doordat de wereld steeds kleiner wordt, is ontmoeting vanzelfsprekender en toegankelijker geworden. Hij maakt binnen de vijf opleidingen die de wereldmuziekafdeling aanbiedt wel onderscheid tussen de motivaties van de studenten. Zo studeert de student aan de Turkse afdeling vaak uit nostalgische of culturele redenen. De Tango daarentegen is wereldwijd zo populair dat mensen dat vanuit alle culturen deze muziek interessant vinden. Dit is ook terug te zien in de manier waarop nagedacht wordt over de programmering en over het publiek. De wereldmuziekafdeling van CODARTS geeft het WMDC input over de programmering en houdt daarbij zeker rekening met de culturen die

er in de stad leven. “In Rotterdam is dat heel bijzonder, juist omdat er ongelooflijk veel culturen zijn. Er is voor alles een natuurlijke achterban” (interview met Vervelde).

De Tango. Bron <http://www.easybuenosairescity.com/fotos/tango2.jpg>

4.4 Het WMDC

world music & dance centre

Deze paragraaf gaat in op deelvragen 7 en 8. Wie zijn er betrokken bij het WMDC? Wat zijn de motieven voor de samenwerking en wat voor verschillende visies bestaan er op de functie van het WMDC? Hieronder vinden we een overzicht van de activiteiten in het WMDC in 2007 en 2008 afkomstig uit het jaarverslag 2008. De programmering bestond in 2007 en 2008 uit ongeveer 170 activiteiten waarvan er ongeveer honderd niet door de stichting WMDC zijn geprogrammeerd. Hieruit kunnen we opmaken dat de rol van de partners heel groot is.

Tabel 4. Overzicht van de programmering van het WMDC (Bron: jaarverslag 2008 WMDC)

WMDC wereldprogramma (kwantitatief)

Totaal cultureel programma WMDC inclusief programma partners:

<u>Gerealiseerd</u>	<u>2007</u>	<u>2008</u>
Studentconcerten/masterclasses	34	33
Kinderprogramma	25	23
Jongeren programmering	69	47
Concerten i.s.m migrantenorganisaties	15	11
Reguliere concerten	32	46
Lezingen/presentaties	0	11
Totaal	175	171

<u>Programma gerealiseerd door stichting WMDC</u>	<u>Begroot 2008</u>	<u>Gerealiseerd 2008</u>
Kinderprogramma	10	11
Jongerenprogramma	10	10
Concerten i.s.m. migrantenorganisaties	15	10
Reguliere concerten	25	34
Themaweekenden	3	2
Totaal	63	67

Het WMDC is een overkoepelende organisatie waaronder verschillende organisaties vallen en waarin verschillende organisaties samenwerken. Een aantal vertegenwoordigers van deze organisaties zijn geïnterviewd. Dit leidt tot een bepaald beeld van de motieven die verschillende partijen hebben om samen te werken in een grote organisatie. Deze motieven lopen zeer uiteen van politiek/economisch naar een praktische oplossing voor ruimtegebrek. Hieronder wordt uiteengezet hoe deze motieven bij de verschillende organisaties tot uiting komen. Ook wordt een beeld geschetst van de manier waarop samenwerking plaats vindt en welke gevolgen dat heeft in de praktijk.

Het idee van het World Music Dance Centre is ontstaan uit plannen die Huib Schipper ongeveer tien jaar geleden maakte, om een opleidingsinstituut en wereldmuziekcentrum op te starten in Portugal. “En daar had hij in feite alles voor rond, behalve de studenten. Dus hij had het gefinancierd, hij had een fantastisch mooi gebied daar, maar ik begrijp het heel erg goed, want hoe mooi het ook klinkt, wereldmuziek moet je tussen de mensen zetten. De locatie was echt prachtig maar studenten en docenten gaan niet helemaal afgezonderd in de bergen zitten”, vertelt Leo Vervelde. Uiteindelijk kwam het plan terecht bij een directielid van de SKVR en heeft Huib Schipper toch zijn plan uitgevoerd op de Willem Buytewechstraat in Rotterdam.

Piet Elenbaas de projectleider WMDC vanuit de SKVR vertelt over hun betrokkenheid bij het opstarten van het WMDC: “Wij zijn daar bij betrokken als SKVR. We hebben een grote muziekschool daar staan en de CODARTS heeft een dependance, en in de oksels van die twee gebouwen is het nieuwe podium gebouwd. Maar tegelijkertijd was ook mijn afdeling daarbij betrokken om vooral de relatie met de wijk te gaan leggen om strakjes de wijk het gebouw binnen te brengen.” Duidelijk is de praktische inbreng van de SkVR als het om amateureducatie gaat. Zij speelden ook een essentiële rol in het betrekken van de buurt bij het centrum. “Wij zitten natuurlijk niet alleen op de amateureducatie kant wat wel onze core business is maar we zitten ook op de kant van de wijk door de mensen uit de wijk te betrekken bij projecten in het WMDC.”

De plannen waren ver uitgewerkt maar ook erg idealistisch van aard. Dit is nog terug te zien in de bevlogenheid van WMDC directeur Oscar van der Pluijm als hij spreekt over zijn WMDC.: “In eerste instantie is het gewoon een fysiek project. Het is een huis waarin theater zit, muziekschool, conservatorium. Maar daarnaast zit er ook een idee achter dat we een plek willen zijn voor een nieuwe beweging die er gaande is binnen de muziek in alle grote steden. Die heel erg te maken heeft met de culturele achtergrond van jongeren en globalisering” (interview Oscar v/d Pluijm, WMDC).

De voorzitter van de deelgemeente Delfshaven kijkt op een hele andere manier naar het WMDC: “Het is primair een opleidingsinstituut. Het is een cultureel opleidingsinstituut, dat is

de hoofdfunctie van het WMDC. Maar het feit dat het er zit maakt het ook wel heel aantrekkelijk voor een aantal kleine bedrijven vooral culturele ondernemers om zich in dat gebied te gaan vestigen, en dat zie je nu ook gebeuren. (...), dus je ziet ook dat op dit moment heel veel kleine maar ook grote bedrijven zoiets hebben van daar moeten we op in gaan". Consalves noemt de functies van het WMDC drieledig: "Er zit een economische meerwaarde, een culturele meerwaarde maar ook een opleidingsmeerwaarde". Aruna Vermeulen ziet het WMDC vooral als goede facilitaire plek voor podiumruimte en r onderwijs. Maar vooral niet educatieve projecten vinden een voedingsbodem in het WMDC doordat ze de ruimte bieden om bijvoorbeeld talkshows en masterclasses te organiseren. Daarbij stelt het WMDC financiële middelen beschikbaar om deze plannen uit te voeren. Voor de deelnemers aan en het publiek van het HipHopHuis zit zij graag in het WMDC omdat het een hele ander omgeving biedt dan deze jongeren gewend zijn. Door van een dergelijk geprofessionaliseerd podium gebruik te mogen maken kunnen de jongeren hun ambitie verbreden. "Wat je ziet is dat lokale talenten hier komen en dan het gevoel krijgen dat hun kunstvorm gewaardeerd wordt, op een hoog niveau en dat is de ruimte die dat uitademt. Van hé, dit is geen rommel wat je hier ziet, dat is gewoon kunst. De ruimte geeft dat gevoel en dat geeft de jongeren een hart onder de riem" (Interview Aruna Vermeulen).

Piet Elenbaas van de SKVR ziet het WMDC als ontmoetingsplek waarin talent van de straat de mogelijkheid moet krijgen om zich te ontwikkelen. En om de professionalisering van de straatkunst te faciliteren. "Ik denk dat het WMDC zich echt kan onderscheiden op het gebied van die artistieke fusie zowel tussen het lokale de ambitieuze rapper, en de mogelijkheid er vanuit een ander niveau en andere hoek, muziek en dans aan elkaar te koppelen. En ik denk dat het WMDC zich vooral die kant op moet gaan profileren en niet zozeer als een concurrerend podium op het gebied van urban want dat is flauwekul, daar zijn andere initiatieven voor, maar wel als een broedplek, een samengaan van van alles en nog wat, waar nieuwe artistieke concepten worden ontwikkeld en waar ook de argumentatie straks wordt gevonden om de breakers op hoog niveau absoluut als kunstenaars te gaan beschouwen"(Interview Piet Elenbaas).

4.5 Samenwerking en Kruisbestuiving

Hoe werken de verschillende instellingen met elkaar samen?

In alle interviews is ingegaan op de samenwerking tussen de partners die in het WMDC werken. Het blijkt dat niet alle betrokkenen even tevreden zijn over de samenwerking. Om optimaal gebruik te maken van de faciliteiten die het WMDC biedt is een goede samenwerking en communicatie vereist, daar zijn de meesten het wel over eens. Toch blijkt goede communicatie niet vanzelfsprekend te zijn. Piet Elenbaas is niet helemaal tevreden over de samenwerking binnen het centrum: "Ik vind dat de twee instellingen die al in het gebouw zaten nog te weinig participeren in de projecten en de zaken die daar neergezet worden." Over de communicatie is hij ook niet tevreden. Elenbaas legt de verantwoordelijkheid voor de falende communicatie bij de organisatie van het WMDC maar ziet door de uiteenlopende belangen moeilijkheden in de daadwerkelijke totstandkoming van een goedlopende samenwerking. "De core business van de SKVR is kunsteducatie. Wij hebben echt ambities vooral om van de straat activiteiten te faciliteren. Vervolgens zijn er andere organisaties die hetzelfde willen gaan doen. Die worden dan ook naar binnen getrokken of die zitten aan de buitenkant op eenzelfde werkterrein. Dan moet je het zo organiseren dat ze elkaar uitstekend kunnen versterken. Want je krijgt anders een soort concurrentiepositie. (...) Dus voordat je het weet geeft zo'n gebouw negatieve energie, als je er niet voor zorgt dat die clubs met elkaar gaan samenwerken. Ik heb vaak het idee dat je erg goed moet weten wat om de hoek zit voordat je zelf stappen gaat maken" (interview Piet Elenbaas). Ook CODARTS ziet moeilijkheden in de samenwerking, maar deze zijn meer praktisch van aard. Zij zijn in eerste instantie verhuisd naar de nieuwe locatie wegens een groot ruimte tekort. Er zijn afspraken gemaakt met de SKVR zodat de wereldmuziekafdeling gebruik kon maken van de ruimte in de SKVR. "Toen bleek dus dat ze in weerwil met de afspraken daar per 2006 ook het Zadkine hadden toegelaten, dat waren vorig jaar 40 studenten, dit jaar zijn dat er 80. Ik heb al geroepen dat het onmogelijk is om er nog meer bij te krijgen. Het is natuurlijk een gebouw waar ik niks over te zeggen heb maar ja, de overeenkomst tussen CODARTS en de SKVR komt natuurlijk steeds meer onder druk te staan en ik ben heel erg benieuwd wat er volgend jaar gaat gebeuren als er weer 40 bijkomen, dat zou volkomen indruisen tegen de afspraken" (Interview Leo Vervelde).

Uit de gesprekken met de betrokken organisaties blijkt dat ze zelf weinig op de hoogte zijn van wie er allemaal hun intrek hebben genomen in het WMDC. De meeste verwijzen naar de directeur van het WMDC Oscar van der Pluijm als naar deze informatie gevraagd wordt. Van

der Pluijm is zich hiervan bewust. “De samenwerkingen gaan individueel heel goed, met het HipHopHuis hebben we een hele goede relatie, met de SKVR gebeuren hele goede dingen en met de CODARTS willen we in een volgende stap die we gaan zetten ook een intermediaire rol gaan vervullen. Dat we ook het HipHopHuis meer willen koppelen aan het conservatorium of de dansacademie. Zodat er veel meer samenhang komt. Dat ze niet alleen met ons samenwerken maar dat ze ook met onze partners samenwerken.” Nu weten sommige partijen niet eens van elkaar bestaan af maar daar wil van der Pluijm juist meer aan structuur in aanbrengen om de ontmoeting beter te faciliteren. Deze doelstellingen kunnen ook aangeduid worden als een kleine *scene*. “Heel veel projecten, ideeën en samenwerkingsverbanden zijn ontstaan uit toevallige ontmoetingen. Wat we met het WMDC hebben gedaan is zorgen dat die kans op ontmoeting groter is. Meer hebben we eigenlijk niet gedaan. Dat partijen fysiek bij elkaar worden gebracht en dat levert al zo verschrikkelijk veel op. En dat is denk ik hoe een scene of een community werkt, het is heel vluchtig. Net als je er een hekje omheen wilt bouwen dan ben je het kwijt”. Opvallend is dat hij hierover zegt: “Daar heb je een lange adem voor nodig. (...) Iedereen zit in zijn eigen wereldje en daar moet je ze voorzichtig uithalen”. Dit komt overeen met de hypothese dat elke organisatie zijn eigen doelstellingen heeft, wat de samenwerking kan vermoeilijken.

Over de relatie met de lokale politiek zijn de meeste betrokkenen juist positief. Ook Carlos Consalves, de voorzitter van de deelgemeente Delfshaven is erg tevreden over de communicatie tussen het WMDC en haar partners. Zij betrekken hem bij besluiten en Consalves gebruikt hun expertise bij verdere besluitvorming en planning van de wijk. [Het contact verloopt] “telefonisch, die mensen hebben allemaal mijn nul zes, ja we hebben ook periodiek overleg en vergaderingen en als ze plannen en ideeën hebben komen ze langs en dan praten we erover. Ze zijn ook betrokken bij allerlei strategische ontwikkelingen die wij als gemeente hebben, als we willen praten over gebiedsontwikkeling betrekken we hen er ook bij. Dus we zien ze ook als strategische partners, op verschillende niveaus wordt er gecommuniceerd en is er ook samenwerking (Consalves, 2007).

Opvallend is dat de partners die hij noemt de organisatie van het WMDC zelf is samen met de SKVR, dus Oscar van der Pluijm en Piet Elenbaas.

Aruna Vermeulen (Hip hop huis) geeft aan dat de deelgemeente voorzitter Consalves zeer betrokken is bij haar organisatie. Verder zegt ze dat er geen vergaderingen of andere communicatie plaatsvindt tussen haar en de andere organisaties. Wel werken ze samen in de communicatie naar buiten toe: “Dus op het moment dat hier iets gebeurt door een andere organisatie geïnitieerd en het sluit aan op de rest van onze doelgroep, promoten we dat wel. Dus in de promotie doen we wel dingen samen, maar in de programmering niet” (Interview Vermeulen). Buiten haar eigen programmering is Vermeulen niet in het WMDC te vinden.

“Onze eigen faciliteiten lopen heel erg achter dus als we willen kopiëren of een lekker bakje koffie willen dan komen we hier, het is ook erg dichtbij. Ik heb geen zicht op de andere activiteiten die betrekking hebben op de buurt. Het enige dat ik weet dat onze aanpak binnen de hiphop werkt.”

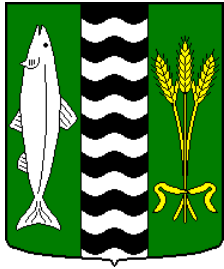
Dit duidt erop dat er ten tijde van deze interviews (nog) geen sprake is van directe kruisbestuiving/cross-overs in de programmering terwijl op de website van het centrum de samenwerking wel wordt benadrukt. “Het WMDC bevindt zich in een multiculturele wijk in een wereldstad. Deze culturele rijkdom is te zien in de concertprogrammering maar behalve het professionele circuit is er nog veel onontdekte muziek en dans in de stad, muziek en dans die een podium zoeken en een publiek buiten de eigen culturele groep. Met diverse organisaties en artiesten gaat het WMDC samenwerkingsverbanden aan”(www.wmdc.nl, 2-5-2008).

De geïnterviewden geven aan meer aandacht te willen besteden aan onderlinge samenwerkingsverbanden, voornamelijk in de programmering. Elenbaas van de SKVR is zeer ontevreden over de situatie en vindt dat de samenwerking veel te weinig gestimuleerd wordt. Aruna Vermeulen zegt dat ze wel kruisbestuiving tegenkomt als de dansers van het Hip Hop Huis aan het oefenen zijn. “Je ziet het op het meest basale niveau wel. Zoals als we hier aan het oefenen zijn met breakdancers dan komen er andere dansers die vinden dat prachtig, ook muzikanten van de CODARTS. (...) Ze zien het en het feit alleen al dat ze zien van hé dat bestaat, dan kunnen ze daar iets mee doen. Dat is aan het beginnen. Ze beginnen zo langzaam mee te doen en zo leren ze elkaar kennen. Wat ook heel leuk is, is dat de mensen die op onze activiteiten afkomen vaak Rotterdammers zijn, maar het CODARTS en de muziek en dansschool, kent een heel internationaal publiek. Dus mensen leren mensen kennen uit andere landen. Ze beginnen het ook normaal te vinden dat mensen in een ander land gaan studeren. Hun wereld wordt breder en wijder” (interview Vermeulen). Ook CODARTS ziet het belang van kruisbestuiving tussen de scholen van verschillend niveau. “Studenten moeten ook gestimuleerd worden om contact te zoeken en wat dat aan gaat heeft het wel meerwaarde. Samenwerking kan je op alle gebieden doen. Je moet gewoon niets uitsluiten. Ook niet een slagwerker van de straat, in principe kan je altijd van elkaar leren. Ik heb hier een dansvoorstelling gezien, nou ik viel van mijn stoel. Echt waanzinnig. Waren jongens van het Hip Hop Huis met een paar meiden van de dansacademie. Dat was echt hele grote klasse, echt super. Dat je echt denkt, ja iedereen ziet dat als inspirerend” (Leo Vervelde).

Volgens hem zou de samenwerking er ook uit moeten bestaan dat mensen door kunnen groeien en opgepikt worden door de organisaties. Zo is er nu al het voorbeeld van een meisje dat zeer getalenteerd trekharmonica speelde. Zij werd door de SKVR getipt aan

CODARTS, daar deed ze een bachelor Bandoleon en inmiddels heeft zij haar eigen les weer op de SKVR. Door goede communicatie en samenwerking zouden talenten niet meer verloren moeten gaan en direct de kans krijgen om door te groeien.

4.6 Delfshaven

“Delfshaven is een wijk waar zowat 17.000 mensen wonen, waar bevolkingsgroepen vooral groepen Surinamers, Kaapverdianen, Turken, Marokkanen wonen. En Delfshaven kent wijken waar die groepen samen negentig procent vormen. Het is een deelgemeente die uit allerlei specifieke wijken is opgebouwd. Daar heb je bijvoorbeeld Schiedamschen dijk, wat er een beetje aanhangt, daar wonen alleen maar Surinamers en Antillianen, er wonen heel veel Kaapverdianen. Het Heemraadsplein heeft daardoor ook een Kaapverdische naam. We hebben natuurlijk historisch Delfshaven, met het tunneltje, als je daardoor loopt zit je direct in een andere wereld. Er zitten ontzettend veel kunstenaars, kleine initiatieven. Het is een hele kleurrijke wijk.” (Piet Elenbaas)

Wat het effect kan zijn van het WMDC op de ontwikkeling van de deelgemeente Delfshaven kan zoals eerder duidelijk gemaakt, ook op verschillende manieren geïnterpreteerd worden. Je kunt er onder meer vanuit sociologisch, economisch en cultureel oogpunt naar kijken. Dit komt ook terug in de interviews. Het blijkt dat verschillende organisaties verschillende oogmerken en invalshoeken hebben wat betreft de ontwikkeling van de wijk. In deze paragraaf beantwoorden we daarom deelvraag 10; wat zijn de effecten van het wereldmuziekcentrum op de wijk Delfshaven?

Op cultureel vlak gaat het steeds beter met de Rotterdamse wijk Delfshaven. Vooral

Coolhaven eiland zit duidelijk in de lift.

De komst van het WMDC heeft een goede uitstraling en trekt, bewust en onbewust, meerdere culturele instellingen en organisaties naar de wijk. Hoe groot deze uitstraling precies

Coolhaveneiland.

<http://www.abbinkdehaas.nl/images/dbase/51>

is valt nog niet te zeggen. Het is moeilijk meetbaar omdat het op zo veel verschillende lagen uitwerking kan hebben. De voorzitter van de deelgemeente Carlos Consalves kan vanuit zowel zijn economische alsmede zijn culturele portefeuille wel al zeggen dat creativiteit in Delfshaven een zeer positieve uitwerking heeft. “Ik vind nog steeds dat een dergelijke voorziening heel erg belangrijk kan zijn voor het aantrekken van bedrijven naar zo’n gebied. Dus er zit een economische meerwaarde, een culturele meerwaarde maar ook een opleidingsmeerwaarde. Dus er zitten drie belangrijke doelstellingen in die ik nu en destijds ook in mijn portefeuille had.”

Feit is dat er op Coolhaveneiland en in het Lloydkwartier een enorme verscheidenheid bestaat aan culturele instellingen. Daarbij blijft het WMDC organisaties opnemen binnen haar muren. Zo valt nu ook het Zadkine binnen de organisatie van het WMDC net zoals het kinderfestival, Roots & Routes, Music Matters en nog een aantal anderen.

Het dagelijks bestuur van Delfshaven is ook heel actief gericht op het ontwikkelen van creativiteit. “Het feit dat het WMDC er zit maakt het ook wel heel aantrekkelijk voor een aantal kleine bedrijven vooral culturele ondernemers om zich in dat gebied te gaan vestigen, en dat zie je nu ook gebeuren. Je ziet dat veel partijen zoiets hebben van hé, hier gebeurt wat bijzonders, WMDC zit daar, Lloydkwartier in de buurt, de deelgemeente en de gemeente zijn van plan dat verder te versterken, dus je ziet ook dat op dit moment heel veel kleine maar ook grote bedrijven zoiets hebben van daar moeten we op in gaan zetten” (Carlos Consalves).

Als het gaat om de mate van sociale cohesie zijn er nog geen harde cijfers bekend over de invloed die het WMDC heeft op de wijk. Uit dit onderzoek blijkt wel dat mensen die elkaar normaal niet zo snel zouden treffen, in het WMDC een bepaalde ‘common ground’ vinden. Aruna Vermeulen gaf in het interview aan dat zij er vanuit gaat dat het WMDC hier voor het HipHopHuis een grote taak weggelegd ziet. Volgens haar zorgen zij voor een lage drempel waardoor “de mensen in de wijk de weg weten te vinden naar deze plek en een brede kijk krijgen op kunst en cultuur. Ten tweede zien zij ook dat hiphop een globale muziekstroming is, die zij willen aanbieden als onderdeel van het hele scala aan wereldmuziek, dus ik denk dat die twee dingen heel belangrijk zijn. En ik denk ook dat zij heel veel kansen zien in de fusievormen die zouden kunnen ontstaan tussen hiphop en bijvoorbeeld de CODARTS. Er ontstaan verbindingen met andere instellingen die een hele andere kijk hebben op muziek of dans” (Interview Vermeulen).

Om de verbinding met de wijk Delfshaven te maken is het belangrijk dat de studenten van het WMDC blijven hangen en dat het aantrekkelijk is voor mensen uit Delfshaven en bijvoorbeeld de nieuwe wijk Loydkwartier om even een bezoek te brengen aan het centrum. Elda Dorren ziet hier een groot probleem. Ze heeft gesproken met studenten van het

CODARTS en die gaven aan niet te blijven hangen. Een belangrijke reden hiervoor is dat de catering niet goed geregeld is. Ook de locatie is volgens haar niet gepast voor de ambities van het centrum. “Maar studenten van over de hele wereld die willen eten, en dat is er niet dus mensen gaan weer naar huis. Als er een goede catering was zouden ze lekker blijven zitten. De locatie, dat is een klein punt maar toch belangrijk, die leeft ook niet, niet alleen voor de studenten maar ook voor de Rotterdammers. Als je het hier op het schouwburgplein doet, dan weet ik zeker dat je publiek hebt en dat de stad raakt en draait. De dag van de opening hing er niet eens een bord op de muur, niemand wist wat daar was, hmm wat zou het zijn, ja de koningin komt. Dus ik denk dat de locatie voor zoiets, je bent echt aan het pionieren je wilt iets nieuws neerzetten, niet meehelpt, het is echt een kwartier met de tram.” In een ander gedeelte gaat ze meer in op het sociale effect op de wijk.

“Cultuur is altijd een bindmiddel, truttig gezegd, maar muziek versterkt wel je zelfvertrouwen en je culturele identiteit en identiteit op zich, als je gaat trommelen op een straathoek als hele goede trommelaar, komen er vanzelf mensen kijken, van o wat ben je aan het doen enzo. (...) dan krijg je een vicieuze cirkel, de goede jongens en meisjes kunnen naar het conservatorium en kunnen daarbij mensen uit hun eigen wijk weer lesgeven en die kunnen beroemd worden en met jazz gaan spelen. Tuurlijk dat kan, maar het geeft ook gewoon, als een kind het goed doet geeft het een hele familie zelfvertrouwen. Er zitten natuurlijk veel meer haken en ogen aan, maar als het WMDC letterlijk en figuurlijk de deuren opent, dat moet op zich kunnen. Stel mensen uit de wijk daar ook aan en laat ze lesgeven.” (Interview Dorren, 2007)

Het is de insteek van het WMDC om de binding met andere organisaties en initiatieven in de wijk te versterken. Hiervoor wordt via de cultuurscout²¹ contact gezocht met instellingen die op eenzelfde vlak bezig zijn. Zo veranker je de organisatie in de wijk en haal je nieuwe doelgroepen binnen, aldus de directeur van het WMDC. “Ik heb hen nodig om bepaalde doelgroepen naar binnen te halen, en wij kunnen bieden hen de mogelijkheid om te professionaliseren” (van der Pluijm).

Zoals verwacht zijn er verschillende oogpunten van waaruit de impact van het WMDC op de wijk te bekijken is. De mensen die hier aan het woord zijn gekomen hebben dan ook allen een andere insteek en een andere visie van hoe het WMDC effect heeft op Delfshaven. We

²¹ “Stichting Nieuwe Rotterdamse Cultuur stimuleert kunst- en cultuurprojecten, met een sociale insteek, in Rotterdamse wijken. Zij doet dit door middel van advisering, netwerkvorming, bemiddeling en projectondersteuning aan zowel beginnende culturele initiatieven en organisaties als aan meer gevestigde kunstinstellingen. De stichting bestaat uit een directeur, een managementassistent en negen cultuurscouts. De cultuurscouts zijn ieder werkzaam in een andere deelgemeente.” (www.stichtingnrc.nl)

hebben vooral sociale, economische en culturele invloeden voorbij zien komen. Er zijn hele praktische voorbeelden genoemd, zoals de locatie en de kwaliteit van de kantine, tot abstractere voorbeelden zoals kruisbestuiving en sociale cohesie. Te verwachten was, dat vooral de vertegenwoordiger van de politieke belangen, een overall beeld geeft van de effecten van het WMDC op de wijk. Consalves gaf voorbeelden op sociaal, economisch en cultureel vlak. Natuurlijk zijn deze niet apart van elkaar te onderzoeken, zoals Bourdieu ook aangeeft in zijn veldtheorie. Een veld staat nooit op zich en is altijd onder invloed van interactie met andere velden.

4.7 Deelconclusies

De deelvragen uit het begin van dit onderzoek zijn voor een groot deel teruggekomen in de diepte interviews. In deze paragraaf geven we kort een antwoord op de deelvragen voorzover ze in de interviews beantwoord zijn. Het antwoord komt dus vanuit de verschillende visies want, zoals te verwachten was naar aanleiding van de theorieën over het veld van Bourdieu, hebben alle betrokkenen een andere visie op het WMDC en beantwoorden ze de deelvragen verschillend. Dit is te verklaren doordat zij allen ook deel uitmaken van andere velden die soms met elkaar kunnen botsen. Niet alle organisaties hebben dezelfde belangen. De organisaties werken op verschillende niveaus en hebben verschillende doelen. Oscar van der Pluijm vat dit treffend samen door te stellen dat iedereen in zijn eigen wereldje zit, en dat ze daar voorzichtig uitgehaald moeten worden. Dit is terug te zien in de manier waarop het begrip wereldmuziek gedefinieerd wordt. Waar de een het begrip als vergaarbak ziet, ziet de ander het als kans om onder het grote publiek bekend te worden. Wereldmuziek heeft te maken met identiteit, en dit is waarom hiphop juist wel in het plaatje past, alhoewel het HipHopHuis aangeeft zich niet verbonden te voelen met de wereldmuziek scene.

Paragraaf 4.3. ging over sociale cohesie. De waarde die wordt gehecht aan het functioneren van het centrum als middel van sociale cohesie verschilt nogal. Bij het HipHopHuis staat hun product, hiphop, centraal als autonome kunstvorm. De SKVR hecht juist meer waarde aan cross-overs. De directeur van het WMDC ziet sociale cohesie als een van de effecten die het WMDC heeft. Zeker niet als doel. CODARTS sluit hierbij aan door te stellen dat de kwaliteit van de muziek het primaire doel is. De deelgemeente ziet alle positieve effecten in het kader van de verbetering van het Coolhaven eiland. Het maken van muziek is dan niet een doel maar eerder een middel dat kan leiden tot sociale, economische en culturele verbeteringen van Delfshaven.

De samenwerking tussen de verschillende organisaties laat volgens de meeste geïnterviewden aardig wat te wensen over terwijl de consensus bestaat dat een goede samenwerking nodig is om de doelstellingen van het WMDC optimaal na te leven en kruisbestuiving te faciliteren. Doordat de doelstellingen per organisatie verschillen is het vaak moeilijk om deze te verenigen met de doelstellingen van het centrum.

Ten slotte moet het WMDC meer 'midden in de wijk' komen te staan om effect te hebben op de ontwikkeling van Delfshaven. Wel is men het er over eens dat het muziekcentrum een positief effect heeft en kan hebben.

5. Korte interviews

In dit hoofdstuk presenteer ik de uitwerkingen van de interviews die afgenomen zijn op straat in Delfshaven en in het WMDC. De geïnterviewden zijn ofwel toevallige passanten in de buurt of studenten die ik aantrof in het centrum. In paragraaf 5.1 gaan we in op de uitkomsten van de straatinterviews. In paragraaf 5.2 kijken we naar de uitkomsten van de interviews met de studenten.

5.1 Straatinterviews

Om een indruk te krijgen van het imago van, en de kennis over het World Music Dance Centre zijn er korte straatinterviews gehouden in de wijk Delfshaven waar het WMDC zich bevindt. Buiten de vragen naar leeftijd, afkomst en opleiding is ingegaan op de frequentie van het bezoek aan het WMDC, wat het doel van het bezoek aan het WMDC was en of er al dan niet kruisbestuiving heeft plaatsgevonden met andere muziekstijlen en andere culturen. Ook is er rekening gehouden met de factor binding met de wijk. Woont of werkt de geïnterviewde in Delfshaven?

Topic List straatinterviews

- Leeftijd
- Afkomst
- Relatie met Delfshaven
- Opleiding
- Is het WMDC wel eens bezocht?
- Zo ja, wat voor programmering/instelling?
- Mening over het WMDC?
- Kruisbestuiving

De resultaten zijn deels gepresenteerd in grafieken en tabellen. De opvallendste uitkomsten die niet in tabellen te vangen zijn zullen beschreven worden. De interviews zijn gehouden op de Willembuytewechstraat rondom het WMDC. De respondenten zijn ad random gekozen. Wel is er geprobeerd een zo divers mogelijke respondentengroep te krijgen. Opvallend is dat een groot deel van de ondervraagden geen idee had wat het WMDC was. 12 van de 30 ondervraagden kenden het centrum niet of hadden er wel van gehoord maar waren nog nooit binnen geweest. Verhoudingsgewijs kenden vooral de mensen die werkzaam zijn in Delfshaven het centrum niet. De mensen die in hun vrije tijd naar de wijk komen bleken het centrum vaker te kennen (Tabel 5). De mensen die aangaven wel eens in het WMDC te zijn geweest blijken in meerderheid positief over het centrum. Iets minder dan een derde had een matig oordeel (Tabel6).

Tabel 5 Binding met Delfshaven

Binding met Delfshaven:	Respondenten bezochten het WMDC: (N=30)	
	Ja	Nee
Woonachtig in Delfshaven	11	5
Werkzaam in Delfshaven	1	3
Komt graag in Delfshaven	4	3
Weinig tot geen binding (toevallige passant)	2	1
TOTAAL	18= 58.8%	12=41.2%

Tabel 6. Frequentie van bezoek aan WMDC

Frequentie van bezoek aan het WMDC	Geen mening/ nog nooit geweest	Hun Oordeel over het WMDC in procenten: (N=30)		
		negatief	matig	positief
Zelden	0		1	2
Soms	0	1	1	3
regelmatig	1	1	2	3
vaak	0		1	4
TOTAAL	1 =13.4%	2= 26.8%	5 =17.1%	12 =41.3%

Zowel bij de ondervraagden die wel eens in het WMDC waren als bij de mensen die er nooit zijn geweest, kwam de opmerking naar voren dat ze er zo weinig van hoorden. Er wordt volgens deze mensen veel te weinig aan marketing gedaan. Een voormalig medewerkster van het WMDC beaamde dit tijdens een kort interview. Het is buiten het WMDC moeilijk om informatie te vinden over de programmering en de organisatie. Buiten de website en wat verwijzingen in de uitagenda valt het centrum weinig op.

Veel personen die wel in de buurt wonen vonden het jammer dat ze er niet veel van wisten, en namen zich voor zelf op zoek te gaan naar informatie naar aanleiding van ons gesprek. Dit duidt erop dat er wel degelijk interesse is vanuit de buurt.

Uit Tabel 7 blijkt dat deze interviews weinig uitsluitsel geven op de invloed van etniciteit op de kennis van het WMDC. In alle bevolkingsgroepen behalve de Turkse lijkt meer dan de helft op de hoogte van de activiteiten in het WMDC.

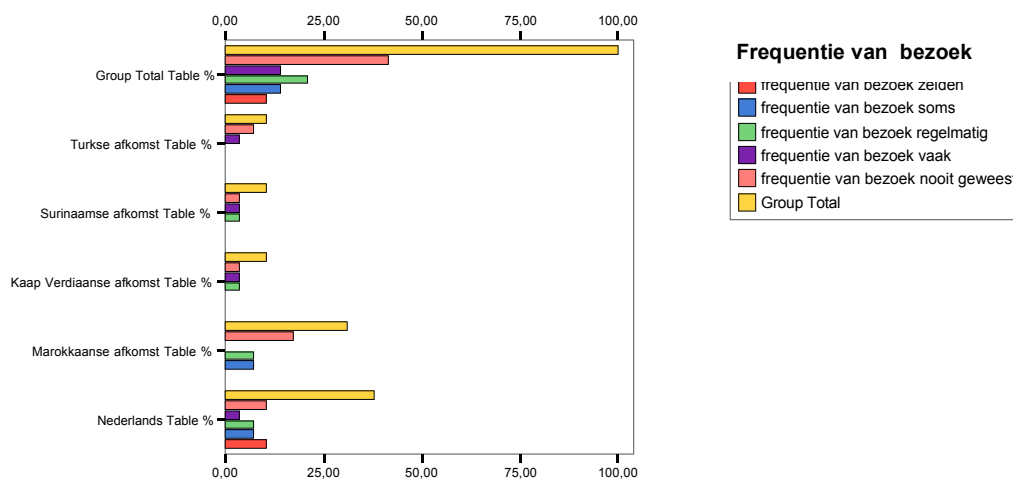
Dit lijkt in overeenstemming met de doelstelling van het WMDC om voor alle culturen toegankelijk te zijn.

Tabel 7. Bezoek aan het WMDC weergegeven per etnische groep

Hebben de respondenten het WMDC bezocht?	Afkoms van de respondenten in procenten (N=30)					
	Nederlands	Marokkaans	Surinaams	Kaap Verdians	Turks	Totaal
ja	8	4	2	2	1	58.6%
Nog nooit	5	5	1	1	2	41.4%
Totaal in deze groep	1	2	3	3	3	100%

De volgende figuur (Figuur 4) laat zien of er een verschil is in de frequentie van de bezoeken tussen de geïnterviewden van verschillende etnische achtergronden. De verschillen zijn niet representatief en zeggen niet direct iets over een mogelijke oorzaak van deze verschillen. Toch is het interessant om hier even naar te kijken in het kader van de doelstellingen van het WMDC.

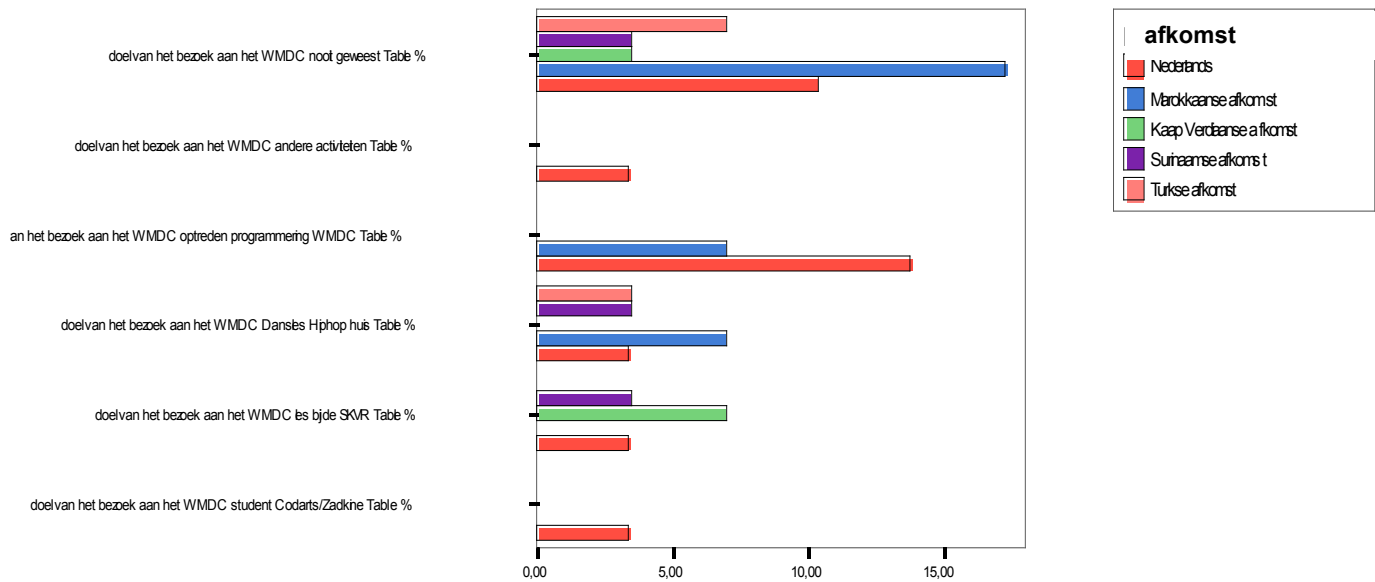

Figuur 3. Frequentie van het bezoek aan het WMDC per etnische groep

De classificatie ‘zelden’ betekent dat een bezoek 1 tot 2 keer heeft plaats gevonden, ‘soms’ is als dit een paar keer per jaar is, ‘regelmatig’ betekent minstens een keer in de twee maanden, en ‘vaak’ is minstens een keer in de twee weken.

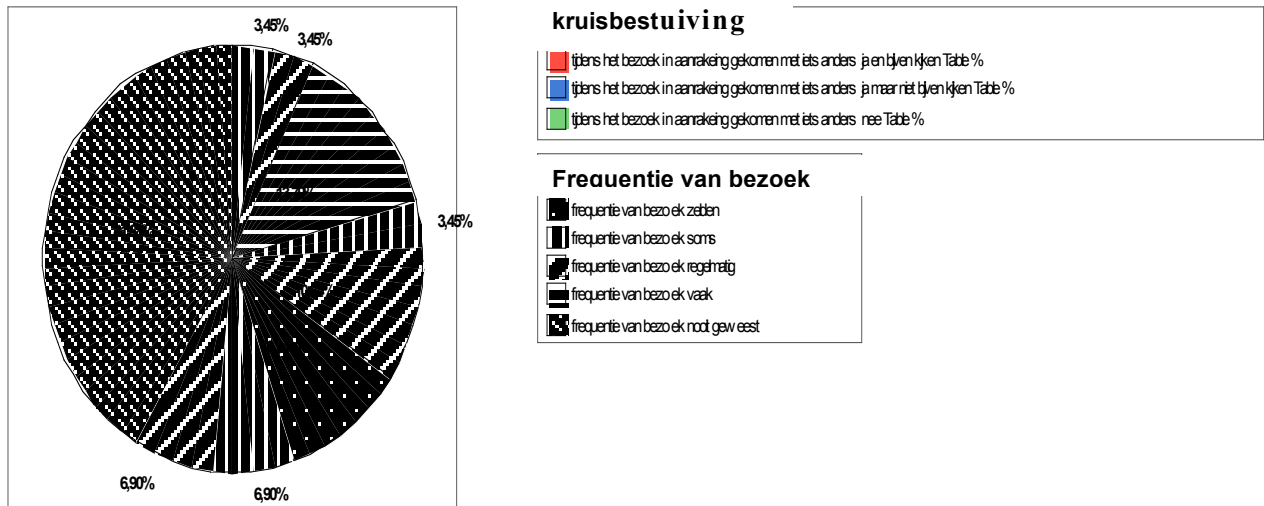
Als mensen een bezoek hebben gebracht aan het WMDC, wat kwamen ze dan eigenlijk doen? Van de mensen die zijn ondervraagd kwamen er 4 voor muziekles van de SKVR en 5 voor dansles of andere programmering van het Hip Hop Huis. Zes mensen bezochten een voorstelling van de programmering van het WMDC en 1 persoon nam deel een andere activiteit. Als dit uitgesplitst wordt naar etnische groepen krijg je de onderstaande uitkomsten (Figuur 5). Uit deze grafiek blijkt dat vooral de Nederlanders, de Kaapverdianen en de

Surinamers op les zitten bij de SKVR. De Marokkanen en de Nederlanders gaan relatief het meest naar feesten en optredens geprogrammeerd door het WMDC.

Figuur 4. Soort programmering bezocht per etnische groep

Een belangrijke vraag voor dit onderzoek heeft betrekking op de kruisbestuiving die al dan niet plaats vindt tijdens een bezoek aan het WMDC. Kruisbestuiving is zoals we uit eerder beschrijvingen hebben gelezen, een belangrijk onderdeel en doel van deze organisatie. In hoeverre de bezoeker hier iets van merkt is ook mee genomen tijdens de interviews. De uitkomsten zijn te zien in het cirkeldiagram hieronder. Opvallend is dat een groot percentage niet in aanraking komt met andere genres of culturen terwijl dit wel een duidelijke doelstelling is van het WMDC. Daarnaast is het effect van kruisbestuiving in sommige gevallen niet blijvend.

Figuur 5. Kruisbestuiving per frequentie van bezoek

5.2 Interviews met Studenten in het WMDC

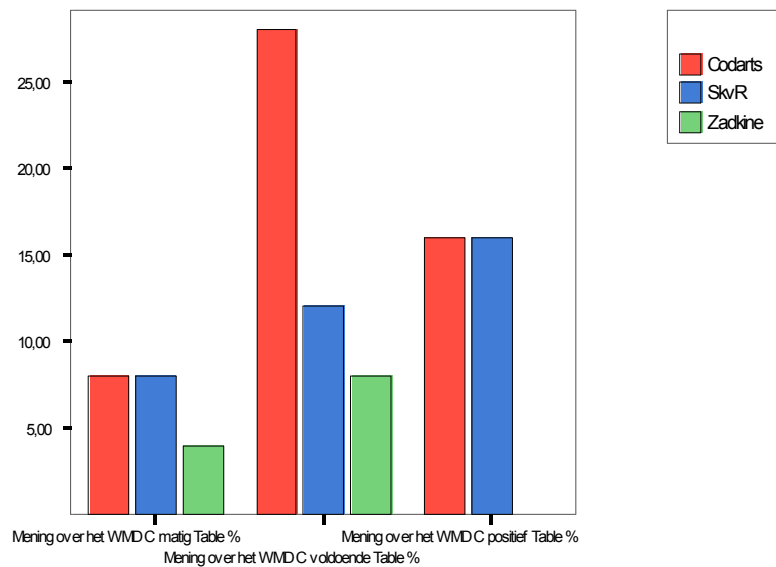
In dit onderzoek is het van belang om ook ervaringsdeskundigen naar hun ervaringen en meningen te vragen. Immers de studenten die dagelijks van het WMDC gebruik maken hebben er het meest mee te maken. De studenten die in het WMDC onderwijs krijgen zijn vooral studenten van het conservatorium ofwel het CODARTS en de Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam (SKVR). Daarnaast lopen er ook wat studenten van de popacademie van het Zadkine rond. Deze studenten zijn gevraagd naar hun mening betreffende het WMDC. De studenten zijn random gekozen voor een interview. Het bleek niet eenvoudig om veel loslopende studenten te vinden, zeker niet tijdens het middaguur. De meeste studenten zijn 's avonds te vinden. De CODARTS

studenten zitten aan een andere kant van het gebouw dan de SKVR studenten. Het is vrij eenvoudig geweest van beide scholen ongeveer evenveel studenten te interviewen. Op de dagen dat ik langs ben geweest was het lastig om Zadkine studenten te pakken te krijgen. Dat is de reden voor het lage aantal Zadkine respondenten.

Topic list Interviews met studenten:

- Opleiding
- Jaar
- Kennis van de organisaties die er in het WMDC zitten
- Mening over het WMDC
- Kruisbestuiving
- Kennismaken met anderen
- Komt u in aanraking met de buurtbewoners
- Krijgt u wat mee van de programmering buiten de eigen opleiding

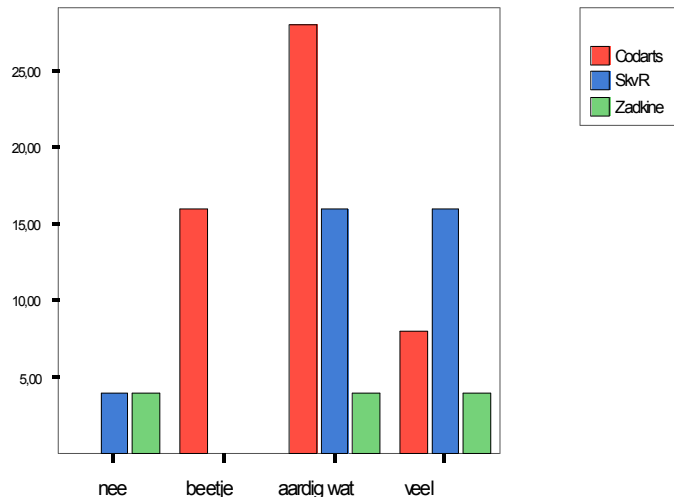
Er wordt ook gekeken in hoeverre de studenten op de hoogte zijn van de organisaties die er in het WMDC zijn gehuistvest en of die organisaties voor hen zichtbaar zijn. Is er volgens hen sprake is van kruisbestuiving? Komen ze door de opzet van het WMDC meer in aanraking met andere genres en mensen? In totaal zijn er 25 korte interviews gehouden waarvan de meeste uitkomsten deels gepresenteerd worden in de vorm van tabellen en grafieken. Ruim de helft van de geïnterviewden waren studenten van CODARTS, ruim een derde kwam van de SKVR en iets meer dan 10% was afkomstig van Zadkine. In totaal geeft bijna de helft van de ondervraagden het WMDC een voldoende. Een vijfde vindt het matig en circa een derde oordeelt zeer positief. Per opleiding zien de meningen over het WMDC er zo uit in de volgende grafiek (Figuur 5).

Figuur 6. Meningen over het WMDC per opleiding

De studenten van CODARTS hebben het minst vaak een negatief oordeel over het WMDC. Daartegenover staat dat de studenten van de SKVR het vaakst tot een positief oordeel komen..We moeten wel in acht nemen dat er substantieel minder studenten van Zadkine zijn geïnterviewd.

De studenten van de verschillende opleidingen in het WMDC lijken elkaar niet regelmatig te ontmoeten. Wel komt uit de interviews met SKVR leerlingen naar voren dat het voor hen inspirerend werkt om rond te lopen tussen studenten van het CODARTS zoals ook uit de onderstaande grafiek blijkt (Figuur 6).

Figuur 7. Interesse verbreding door de programmering in het WMDC per opleiding (in %)

Hun interesse wordt verbreed doordat ze andere muziekstijlen en betere muzikanten tegen het lijf lopen. De studenten van CODARTS zitten in tussenuren en pauzes vaak samen of alleen te spelen in de kantine of bij het podium. Vooral de studenten van de SKVR gaven aan dit als zeer positief te ervaren. De CODARTS studenten ervaren dit ook als positief maar gaan er meer vanuit dat dit bij hun opleiding hoort. De interesse in andere genres en stijlen hebben ze ook zonder de opzet van het WMDC.

Naast de amateurfunctie en de laag daarboven, de opleiding tot professional, is er vanuit het WMDC ook aandacht voor de buurtbewoners. De studenten werd gevraagd of zij hier iets van merken. Oftewel, komen zij door de opzet van het WMDC wel eens in aanraking met mensen uit de buurt die het WMDC bezoeken? Vooral studenten van het conservatorium geven veelal een ontkennend antwoord op deze vraag. Zij komen in verhouding het minst in contact met buurtbewoners. De studenten van de SKVR geven daarentegen aan wel contacten te leggen. Dit kan verklaard worden vanuit het feit dat het Hip Hop Huis onder de organisatie van de SKVR valt. De programmering die onder het Hip Hop Huis valt, is veelal laagdrempeliger en zorgt meer voor inloop vanuit de buurt.

Uit de interviews kwam inderdaad naar voren dat het contact met de buurt vooral ontstond bij de dansers. Een piano student van de SKVR werd juist meer geprikkeld door het zien van muzikanten van de CODARTS.

Opvallend was dat de muzikanten vaak bijna niet op de hoogte zijn van de organisaties die het WMDC bewonen. De meeste konden wel de SKVR en CODARTS noemen en een enkeling noemde Music Matters, maar over het algemeen bestaat er bij alle muzikanten weinig tot hoogstens een redelijke kennis.

Tabel 8. Kennis over de organisaties die in het gebouw zitten per opleiding (N=25)

Kennis over welke organisaties er in het WMDC zitten				
	CODARTS	SKVR	Zadkine	TOTAAL
Geen kennis	0	2	1	3 = 12%
Weinig kennis	5	4	1	10 = 40%
Redelijke kennis	8	2	1	11 = 44%
Goede kennis	0	1		1 = 4%

De studenten die redelijk tot goed op de hoogte waren van de betreffende organisaties vonden dat ze binnen en buiten het WMDC te weinig zichtbaar zijn. Een student van CODARTS zei: “Tenzij je echt in de flyers gaat spitten of op onderzoek gaat in het pand, kom je niets en niemand anders tegen dan de mensen van je eigen opleiding.”

5.3 Deelconclusie

Het eerste dat is opgevallen tijdens de straatinterviews is dat het WMDC redelijk onbekend blijft. Zelfs na twee jaar te bestaan op de huidige locatie blijkt dat ruim een derde van de respondenten procent nog nooit van het WMDC gehoord te hebben. Het lijkt er vooral op dat de communicatie en marketing niet goed werkt. Ook mensen die aangeven het centrum wel te kennen, zeggen er te weinig van te zien. Uit de interviews blijkt dat de bezoekers van het WMDC allerlei verschillende culturele achtergronden hebben. Dit kan gezien worden als een positieve uitkomst omdat hiermee de laagdrempeligheid die door het WMDC zelf als wenselijk wordt gezien, in sommige gevallen praktijk lijkt te zijn geworden.

Het feit dat verschillende culturen het WMDC bezoeken heeft niet direct invloed op de mate van kruisbestuiving. Hoewel uit dit onderzoek naar voren komt dat er inderdaad verschillende culturen het WMDC bezoeken, blijkt ook dat kruisbestuiving lang niet altijd wordt ervaren en vaak ook als niet structureel wordt ervaren.

Opvallend is dat vooral de Marokkaanse meisjes het WMDC bezochten wanneer er een Marokkaanse programmering was. Zij gaven aan de sfeer goed te vinden. Op deze avonden waren er volgens hen voornamelijk Marokkanen en vond er dus weinig kruisbestuiving plaats. De Surinamers bezoeken het WMDC vooral voor programmering van het HipHopHuis of voor het trainen van dansen. De groepen die de SKVR of HipHopHuis bezochten geven het meest aan dat er sprake was van kruisbestuiving.

Uit de interviews die in het WMDC zijn gehouden onder studenten en leerlingen van CODARTS, de SKVR en het Zadkine komt vooral naar voren dat de meeste muzikanten niet op de hoogte zijn van de organisaties die in het WMDC gevestigd zijn. Toch beoordelen ze de instelling over het algemeen redelijk tot zeer positief.

De doelstellingen wat betreft kruisbestuiving lijken onder de verschillende leerlingen ook verschillend te functioneren maar komt in alle lagen wel terug als redelijk positief. Praktisch gezien betekent dit dat de leerlingen van de SKVR opgedeeld kunnen worden in de 'klassieke' school (muziekles) en leerlingen van het Hip Hop Huis. Het blijkt toch dat Hiphop als kunstvorm het meest laagdrempelig is, gezien het contact dat deze leerlingen hebben met andere buurtbewoners. Deze groep geeft aan het meest in contact te komen met anderen.

De reguliere muziekstudenten van de SKVR lijken te worden gestimuleerd door het feit dat het conservatorium zich in hetzelfde pand bevindt. Dit geldt voor een deel ook voor de Zadkine studenten, maar hier is wel duidelijk dat er een groot verschil zit in muziekrichting (het Zadkine richt zich op pop). De CODARTS studenten geven aan dat er kruisbestuiving ontstaat tussen de verschillende genres van de eigen opleiding. Zo vertelde een Turkse Sas speler dat hij die week nog per ongeluk in een jam belandde met andere flamenco gitaristen. De meesten geven hierbij aan dat dit niet perse door het WMDC komt, maar meer conservatorium eigen is. Wel zeggen een aantal dat zij vaker het WMDC bezoeken als daar de reguliere wereldmuziekprogrammering gaande is. Dit zien de meesten als zeer positief omdat de programmering vaak kwalitatief hoog is. Dit duidt ook op een bepaalde kruisbestuiving.

HOOFDSTUK 6. Conclusies

Zo zijn we via een aantal omzwervingen bij de conclusies van dit onderzoek aangekomen. Opvallend dat er zoveel theorieën, onderzoeken en mensen betrokken kunnen zijn bij een relatief kleine instelling in een wijk van de stad Rotterdam. Om erachter te komen hoe en of we de vele vragen beantwoord hebben kijken we eerst terug naar de deelvragen. In paragraaf 6.2 geven we antwoord op de hoofdvraag.

Om antwoord op deze vragen te vinden zijn er een aantal elementen van het World Music Dance Centre onderzocht. Ten eerste is er onderzocht wat de meest prominente betrokkenen bij de start van het centrum voor verwachtingen en ideeën hadden. De voorzitter van de deelgemeente Carlos Consalves, SKVR prominent Piet Elenbaas, HipHopHuis oprichtster Aruna Vermeulen, directeur van het WMDC Oscar van der Pluijm, wereldmuziek recensent Elda Dorren en creatief directeur van CODARTS Leo Vervelde zijn onderworpen aan een diepte interview²². Daarnaast is gekeken naar de opzet van het WMDC. Wat is erover geschreven, wat staat er in de beleidsstukken en hoe ziet het er daadwerkelijk uit. Ten slotte zijn er straatinterviews en interviews met studenten in het WMDC gehouden om een insiders blik te krijgen. Deze interviews zijn vooral gericht op het beantwoorden van de vraag of er daadwerkelijk kruisbestuiving plaatsvindt. De verschillende hoofdstukken en sommige paragrafen bevatten reeds een deelconclusie met daarin een samenvatting van de resultaten. Hier probeer ik een kort en onderbouwd antwoord te geven op de centrale vraagstelling van mijn onderzoek.

In de volgende paragraaf zal ik per deelvraag een antwoord formuleren, waarbij ik mijn bevindingen tracht terug te koppelen naar de eerder besproken theorieën. Sommige deelvragen zijn uit praktische overwegingen samengevoegd omdat de antwoorden veel met elkaar in verband staan.

²² Deze interviews zijn uitgewerkt en te lezen in de bijlage.

6.1 Deelvragen beantwoord:

Deelvraag 1: Hoe valt het Rotterdamse wereldmuziek klimaat te karakteriseren?

Om deze vraag te beantwoorden is eerst geprobeerd het begrip wereldmuziek te definiëren. Uit zowel de theorie als uit de interviews blijkt dat dit nog niet zo makkelijk is. Wereldmuziek is een begrip ontsproten uit de noodzaak een marketing naam te creëren voor een nieuw soort interesse in muziek afkomstig uit in eerste instantie niet Westerse landen. Door sommigen wordt het begrip van het open karakter ervan als zeer bruikbaar gezien. Anderen ervaren het juist als beperkend doordat uiteenlopende stijlen over een kam worden geschoren. Uit de interviews kwam naar voren dat de betrokkenen vooral de waarde authenticiteit verbinden met het begrip wereldmuziek. Muziek gaat ook over deelname en ontmoeting. Er is een actieve rol weggelegd voor beoefenaar *en* publiek.

Rotterdam heeft alle potentie om een bloeiend wereldmuziekklimaat te hebben mede door de vele nationaliteiten die de stad herbergt, door de aanwezigheid van een van de eerste wereldmuziekafdelingen aan een Europees conservatorium en het grootste wereldmuziekfestival van Nederland *Dunya*. Toch lijkt nog niet optimaal gebruik gemaakt te worden van de enorme muzikale diversiteit van de stad. De geïnterviewden wijten dit aan de behoudende opstelling van programmeurs van de grotere instellingen. In dit geval is de wereldmuziekscene als nieuwkomer nog volop bezig zich een positie te verwerven in het gevestigde muziekveld. Het lijkt er op dat veel wereldmuziek zich vooral buiten de gevestigde instellingen afspeelt, binnen de eigen *scene* achter spreekwoordelijk gesloten deuren. Een voorbeeld zijn de jamsessies in Kaapverdiaanse kroegen. Het grotere publiek vindt moeilijk de weg naar deze plekken. De grote podia lijken nog moeite te hebben met het programmeren van dit genre al gaat het reeds beter dan tien jaar geleden.

Deelvraag 2: Wat kan wereldmuziek bijdragen aan de creatieve industrie in Rotterdam? Wat zijn de effecten van het WMDC op de wijk Delfshaven?

In een tijd waarin de industrie in steeds mindere mate gebonden is aan een stad, worden steden zich er van bewust dat er naar andere wegen gezocht moet worden om bedrijven aan zich te binden. Sociaal geograaf Richard Florida is een van de onderzoekers die veel teweeg heeft gebracht op dit gebied. Steden zoeken naar specifieke kwaliteiten die meestal in de sfeer van de creatieve economie liggen, omdat een stad met een bloeiend creatief klimaat aantrekkelijker zou zijn voor bedrijven. In het geval van Rotterdam wordt diversiteit, wat zeker de laatste tijd veel negatieve associaties oproept, steeds vaker ingezet als een *unique sellingpoint*.

De deelgemeente Delfshaven ziet het WMDC als een stuwende kracht voor het aantrekken van ondernemers naar de wijk. De deelgemeente hoopt het gentrificatieproces te stimuleren mede door het World Music Dance Centre financieel te ondersteunen. Ook vanuit de gemeente Rotterdam wordt het centrum gesubsidieerd. Het WMDC zelf beoogt de lokale creatieve sector versterken door aansluiting te zoeken met culturele ondernemers in de wijk. Door aansluiting te zoeken met bepaalde organisaties wil het centrum de ondernemers helpen om zich verder te ontwikkelen en zelf meer doelgroepen en een groter publiek bereiken.

Deelvraag 3: Hoe kan muziek, een muziekcentrum, bijdragen aan het vormen van identiteit en gemeenschap?

Rotterdam is de stad van meer dan 160 nationaliteiten. Al deze migranten hebben hun eigen culturele bagage en muziektradities. Deze tradities dragen bij aan het behouden van identiteit. Volgens de door mij besproken theorieën geven muzikale voorkeuren aan welke plek mensen in een samenleving innemen of willen innemen en weerspiegelen opkomende muziekstijlen sociale processen op lokaal, maar ook op nationaal en internationaal niveau. Als voorbeeld is het samplen en mixen genoemd. Dit gebeurt op muzikaal maar ook sociaal vlak. Men kan een beetje van alles zijn. Zo wordt er in de Hiphop gebruik gemaakt van samples uit alle genres en is het populair bij bijna alle bevolkingsgroepen. In de wereldmuziek zien we ook dat er steeds meer verbindingen worden gemaakt tussen verschillende tradities. Het WMDC faciliteert en stimuleert dit proces.

Uit de interviews komt naar voren dat het WMDC op verschillende manieren invloed heeft op identiteit en gemeenschap. Voor de jongeren die les krijgen van het HipHopHuis is het vaak stimulerend om op een professioneel podium als dat van het WMDC te mogen staan. Dit schept zelfvertrouwen en draagt bij aan de artistieke ontwikkeling van jongeren. De mogelijkheid voor andere bedrijfjes in Delfshaven om zich aan te sluiten bij het WMDC stimuleert professionalisering en kan bijdragen aan een betere aansluiting tussen de instellingen. Hierdoor ontstaat er een groter gemeenschapsgevoel in de wijk Delfshaven. Daarnaast is het voor verschillende migrantengroepen van belang om de eigen cultuur levend te houden. De beoefening van muziek uit het land van herkomst is belangrijk bij het vormen en behouden van de eigen identiteit. Door hiervoor de gelegenheid te bieden faciliteert en stimuleert het WMDC de ontwikkeling en het behoud van de eigen culturele identiteit, terwijl het daarnaast anderen de kans geeft hiervan deel uit te maken waardoor er wederzijdse kennismaking (kruisbestuiving) kan ontstaan.

Deelvraag 4: Wat zijn de doelstellingen van het WMDC? Hoe komen deze doelstellingen tot uiting in de programmering?

Op papier heeft het WMDC een driedelige doelstelling. Ten eerste biedt het een podium voor de hoge kunsten van de wereldmuziek. Grote internationale namen geven concerten en verzorgen ook onderwijs voor studenten wereldmuziek van het conservatorium. Ten tweede wil de SKVR haar lessen in de amateur-kunsten uitbreiden. Ten derde wil het centrum een inloop bevorderen bij de buurtbewoners. Delfshaven is een zeer multiculturele wijk en dit project beoogt de sociale cohesie te bevorderen door buurtbewoners met elkaar en met de verschillende aspecten van de wereldmuziek in aanraking te laten komen. Voor een deel is deze doelstelling gericht op de jongeren uit de wijk. De 4 niveaus die hieruit te destilleren zijn liggen (zie Fig. 1) zijn internationale wereldmuziekartiesten die voor het podium en voor masterclasses geprogrammeerd worden, daarna komen de studenten van het conservatorium, de kunsteducatie van de SKVR en tenslotte de laagdrempelige wijkfunctie. Er worden rond de 170 projecten per jaar georganiseerd. In het overzicht van de programmering van het WMDC 2007 en 2008 wordt duidelijk hoe breed deze is. Er wordt onderscheid gemaakt tussen een aparte jongerenprogrammering (47), een kinderprogrammering (23), concerten geprogrammeerd door migrantenorganisaties (11) en reguliere concerten (46). Andere organisaties zijn verantwoordelijk voor de programmering van studenten concerten en masterclasses. Dit wordt door CODARTS georganiseerd. Verder zijn er nog lezingen en presentaties van externe partijen.

De doelstellingen van het WMDC om een intermediaire rol te vervullen tussen spelers in de wereldmuziekscene wordt zeer duidelijk nageleefd onder meer door de organisatie van het Dutch Blend festival.

Uit dit onderzoek blijkt dat het WMDC hard bezig is zijn positie in de Rotterdamse wereldmuziekscene te verstevigen. Het grote aantal internationale studenten dat ervoor kiest om juist hier het conservatorium te bezoeken duidt erop dat de opleiding zeer goed staat aangeschreven. Maar enkel de kwaliteit van CODARTS maakt nog geen goed centrum. Alhoewel sommige critici Rotterdam niet op de kaart terugvinden als het om wereldmuziek gaat, is er in het WMDC wel een grote keur aan optredens te vinden. De programmering is heel divers en lijkt voor verschillende doelgroepen geschikt. Een grote belemmering blijkt de marketing en communicatie te zijn. Buurtbewoners en geïnteresseerden zijn slecht geïnformeerd en geven aan weinig van het centrum te horen, hoewel ze er wel degelijk open voor staan.

Deelvraag 5: Wie zijn er betrokken bij het WMDC? Wat zijn de motieven voor de samenwerking? Wat voor verschillende visies bestaan er op de functie van het WMDC? Hoe zijn deze verschillende visies te verklaren?

De organisaties die in het WMDC verenigd zijn hebben ieder hun doelstellingen die op een ander niveau liggen. Alle betrokkenen hebben een andere *core business*, en nemen een andere positie in, in het *micro veld* WMDC. Zoals beschreven in Hoofdstuk 2 is er binnen en tussen de velden een voortdurende machtsstrijd gaande die mede wordt beïnvloed door de habitus van de actoren in het veld. Binnen een veld proberen actoren posities in te nemen, te behouden en te versterken. Uit de interviews blijkt duidelijk dat de deelnemende organisaties hun positie willen versterken. De rol die het WMDC hierbij speelt en de doelstellingen die worden nageleefd verschillen per instelling. Uit de diepte interviews komt duidelijk naar voren dat de betrokken partijen allemaal op een andere manier in het WMDC staan. De SKVR houdt zich bezig met amateur kunsteducatie. De SKVR zat al op de locatie voordat het WMDC opgericht werd. Zij richten zich nu vanuit het WMDC meer op het betrekken van de wijk. Hun doelstelling is om laagdrempelig te zijn. Het HipHopHuis lijkt eerder uit noodzaak gebruik te maken van de locatie. Omdat hun eigen ruimte niet voldoet voor de grote achterban biedt het WMDC uitkomst. Met wereldmuziek hebben zij verder weinig. Hun doelstelling is puur en alleen gericht op het ontwikkelen en overleveren van hiphop als volwaardig artistiek product. Het HipHopHuis zoekt in eerste instantie een ruimte die ze haar dansers kan bieden en is vooral enthousiast is over de faciliteiten waarmee ze hun jonge achterban kan motiveren en doen geloven dat ook zij op een professioneel podium kunnen staan. Voor deze jongeren is het erg belangrijk om het gevoel te hebben met een volwaardige kunstvorm bezig te zijn. Muzikale kruisbestuiving is niet de prioriteit. Het valt te verwachten dat het HipHopHuis zich zal terugtrekken uit het WMDC, zodra het een eigen locatie krijgt.

Het HipHopHuis is op zijn beurt interessant voor het WMDC, omdat het programma van het HipHopHuis het meest laagdrempelig is en daarom de meeste jongeren binnen haalt.

CODARTS is betrokken bij het WMDC omdat de grondlegger Huib Schipper creatief directeur was van de wereldmuziek afdeling. De doelstellingen vanuit CODARTS zijn in eerste instantie puur gericht op het opleiden van (wereldmuziek) muzikanten. Opvallend is dat artistiek leider Leo Vervelde de wens uitspreekt om met alle afdelingen van CODARTS in een gebouw te zitten. Ook voor hem is deze locatie tijdelijk en mede geboren uit ruimtegebrek.

De deelgemeente heeft als doelstelling het aantrekkelijker maken van de wijk. Het WMDC draagt daaraan bij primair als opleidingsinstituut met sociaal economische effecten op de

wijk. Ten slotte is de doelstelling vanuit de organisatie van de stichting WMDC het beheren en faciliteren van het podium. Zij willen een verbindende factor zijn voor alle verbonden organisaties. Deze verschillen in visies en doelstellingen zijn goed vanuit de theorie te verklaren.

Een terugkomend thema voor alle participanten in het WMDC is de artistieke ontwikkeling. De betrokken instellingen willen zich allemaal hard maken voor de emancipatie van de muziekstroming die er aan ten grondslag ligt. Zij willen allen dat hun product toegang vindt tot de 'mainstream'. Dit kan moeilijk zijn omdat er in het veld weerstand is tegen vernieuwing. In die zin hebben vooral het HipHopHuis en CODARTS een hele specifieke artistieke inslag. Beiden willen zij hetzelfde bereiken, hetzij op een ander gebied en niveau. Dit is de strijd tussen nieuwkomers en gevestigden zoals beschreven door Bourdieu en Shapiro.

Deelvraag 6: In hoeverre komt de missie en de filosofie van het WMDC die de nadruk legt op kruisbestuiving ook daadwerkelijk terug in de dagelijkse gang van zaken?

Als we voortborduren op de theorie over gevestigde versus nieuwkomers, kunnen we concluderen dat iedere organisatie zijn eigen strijd voert om zijn positie te versterken. Dit kan samenwerking tegenwerken. Dit blijkt ook uit de interviews. Communicatie tussen de verschillende instellingen is nog minimaal. Soms weet men niet eens van elkaar bestaan af. Kruisbestuiving vindt nog te veel plaats op basis van toevalligheden. Het is het voornemen van de meeste partijen om meer op de samenwerking te letten. Hierin is een centrale rol weggelegd voor het WMDC. De organisatie heeft als doelstelling samenwerking te te faciliteren en te bevorderen. Het is wel belangrijk in het achterhoofd te houden dat het moeilijk is om deze toevalligheden te cultiveren. Ook is het belang van ieder 'incident' niet te onderschatten omdat deze zeker bijdragen aan de doelstellingen van het WMD

Uit de korte interviews met studenten (Hoofdstuk 5) blijkt ook dat er vrij weinig sprake is van muzikale 'kruisbestuiving'. De studenten aan het conservatorium blijken wel redelijk veel van elkaar op te steken. Toch lijkt het er op dat men bij de eigen groep blijft tenzij dit expliciet wordt georganiseerd. Zo geven alle geïnterviewden voorbeelden van gelegenheden waarin er sprake is van een inspirerende samenwerking met muzikanten van een andere organisatie.

Tijdens de avonden zelf is er nog te weinig sprake van een gemengd publiek. De doelgroep is vaak nog erg specifiek. Zo is een avond georganiseerd door het HipHopHuis ook voornamelijk bezocht door deze doelgroep. Ze komen niet snel terug voor een programmering van wereldmuziek. Andersom bezoeken bijvoorbeeld de conservatorium studenten niet snel een avond van het HipHopHuis tenzij daar een specifieke opdracht aan vast zit.

6.2 Antwoord op de Hoofdvraag

Nu er een overzicht is gegeven van de deelvragen keren we terug naar de probleemstelling zoals geformuleerd in Hoofdstuk 1. Deze luidde:

Wat is de positie van het World Music and Dance Centre in de (wereld)muziek scene in Rotterdam anno 2007/2008? Wat zijn de visies van de verschillende betrokken actoren en instanties op de positie en het functioneren van het World Music and Dance Centre en hoe hangen deze visies samen met hun positie in het politieke en culturele (muzikale) veld. Heeft de opzet van het WMDC werkelijk kruisbestuiving tussen de verschillende muziekstijlen en bezoekers tot gevolg?

Wereldmuziek is een begrip ontworpen voor de commercie en is, doordat het de lading maar beperkt dekt en zeer uiteenlopende stijlen en tradities over een kam scheert, ook een omstreden begrip. Toch heeft het de sector geen windeieren gelegd om bepaalde genres onder een naam te scharen want sinds de jaren tachtig is er een groeiende markt. Hoewel de randvoorwaarden in Rotterdam volgens de experts gunstig zijn, is de Rotterdamse wereldmuziekscene nog niet waar hij moet zijn. Dit wordt onder meer geweten aan de terughoudende opstelling van gevestigde programmeurs en instellingen ten opzichte van deze nieuwe stromingen.

Het World Music Dance Centre wil niet concurreren met de al bestaande podia zoals de Doelen en Rotown, maar positioneert zich ertussen, als een soort palet van wereldmuziek, een toonder van het aanbod en een verbindende factor tussen de spelers in het veld. Mede hierdoor wil het WMDC het wereldmuziekklimaat stimuleren.

Een belangrijke factor is dat de partijen die verbonden zijn aan het WMDC met elkaar samenwerken. Dit is echter vaak nog moeilijk. De diverse partijen die zijn geïnterviewd hebben een verschillende kijk op het centrum en opereren vanuit verschillende doelstellingen. Dit wordt verklaard aan de hand van het werk van Bourdieu. De betrokken organisaties opereren namelijk vanuit hun eigen positie binnen het veld, dus als zijnde een SKVR, HipHopHuis en CODARTS, maar tegelijkertijd vallen zij ook onder de noemer WMDC. Deze belangen zitten lang niet altijd op dezelfde lijn en kunnen ook conflicteren. We zijn economische conflicterende belangen tegen gekomen, bijvoorbeeld de keuze van de SKVR om een deel van de ruimtes aan het Zadkine te verhuren. Sociaal conflicterende belangen, zoals de hoop vanuit de politiek op een vooral sociaal effect van het WMDC op de wijk Delfshaven. En artistieke conflicten waarbij het voor sommige partijen moeilijk is om de brug met bijvoorbeeld hiphop te slaan. Elke organisatie handelt vanuit haar eigen

waarnemingsveld en heeft een andere visie op de functie van het WMDC. De SKVR ziet het centrum als een mogelijkheid de wijk meer te betrekken bij haar activiteiten en deze ook uit te breiden. Het CODARTS ziet het WMDC als kennis centrum van waaruit de wereldmuziek zich verder kan ontwikkelen in artistieke kwaliteit. Het HipHopHuis ziet het WMDC als prima locatie waar waarschijnlijk tijdelijk geprogrammeerd kan worden en waar hun leerlingen het gevoel krijgen als echte kunstenaars te worden gezien. De deelgemeente ziet het WMDC als educatie centrum met effecten op de sociaal economische positie van Delfshaven.

Traditioneel gezien zijn alle organisaties vertegenwoordigers van een ander artistiek niveau. De concerten geprogrammeerd door het WMDC trekken een publiek met een andere culturele achtergrond dan de programmering van het HipHopHuis. Door culturele voorkeuren onderscheiden mensen zich, hierdoor ontstaat er een gesegregeerd publiek. In het WMDC is dit zowel een valkuil als een kwaliteit. Zowel de diepte als de korte interviews dat het samengaan van kunstenaars op verschillende niveaus in een verzamelgebouw een positieve stimulans is om hun artistieke kwaliteiten te verbeteren. Vooral de traditioneel gezien 'lagere kunsten' zoals hiphop, wordt gestimuleerd doordat zij op het zelfde podium staan als artiesten met een traditionele hogere status. We kunnen concluderen dat de valkuil voornamelijk zit in de doelstelling het publiek kennis te laten maken met andere vormen van kunst. Dit blijkt in de praktijk nog erg moeilijk te zijn.

6.3 Conclusie van de Methodes en Aanbevelingen voor nader Onderzoek

Zoals u heeft kunnen lezen was de opzet voor dit onderzoek breed. We hebben vanuit verschillende invalshoeken gekeken de positie en het functioneren van het WMDC. Er zijn theorieën behandeld over het wereldmuziekdiscours, over de invloed van muziek op de vorming van identiteit en gemeenschap en op de creatieve economie.

We ook gekeken naar de processen die zich binnen het World Music Dance Centre afspelen. Deze hebben we verklaard vanuit het begrippenapparaat van Bourdieu over het veld. Door middel van diepte interviews werd duidelijk hoe deze processen de samenwerking binnen de organisatie beïnvloeden. Moeilijk was het om de praktische voorbeelden te combineren met het wetenschappelijk belang terwijl juist de incidenten de kracht vormen van een centrum zoals het WMDC. Ik heb geprobeerd de juiste verhoudingen hierin te zoeken en weer te geven.

De brede opzet zie ik zowel als de sterkte als de zwakte van dit onderzoek. Het heeft er toe geleid dat we een goed inzicht hebben verkregen in wat voor belangen er allemaal meespelen als we het hebben over een dergelijke organisatie. Deze blijven duidelijk niet beperkt tot de interne processen alleen. Hopelijk heeft deze opzet geleid tot een beter besef van de weidsheid van de invloeden. Tegelijkertijd is het door deze brede opzet moeilijk om diep op de verschillende theorieën om te gaan. Elk hoofdstuk zou in principe genoeg onderzoekbaar zijn om een hele thesis over te schrijven.

Door de brede opzet van dit onderzoek hebben we een algemeen beeld verkregen van de processen die van invloed zijn op een verzamelgebouw waarin verschillende organisaties naast elkaar bestaan en al dan niet samenwerken. Het blijkt dat communicatie een belangrijke factor is voor de realisatie van de gestelde doelen. De doelstellingen van het WMDC zijn dusdanig interessant dat in vervolg onderzoek verder geëvalueerd kan worden hoe deze ten uitvoering worden gebracht. Een uitgebreid onderzoek onder de bezoekers zou interessant zijn om te bepalen wat hun (culturele) achtergrond is en vanuit welke motivatie zij naar het WMDC gaan.

Literatuur

- Becker, H. (2004) in A. Bennett (2004) *Music scenes, local, translocal, and virtual*. Vanderbilt University Press. VS.
-
- Bennett, A. (2004). *Music scenes, local, translocal, and virtual*. Vanderbilt University Press. VS.

- Berenschot (2004) *Bezuinigen op Cultuur*

- Boerema, E.M. Sondervan, H.J.(1988) *Ondernemingsgerichte citymarketing*. Tijdschrift voor Marketing, januari 1998.

- Bhabba (1994), *The location of culture*, Routledge.
<http://prelectur.stanford.edu/lecturers/bhabba/location1.html>

- Bourdieu, Pierre (1984). *Distinction: A social critique of the judgement of taste*.
- Harvard University Press. Cambridge

- Bourdieu, Pierre (1989) *Opstellen over smaak, habitus en het veldbegrip*. Van Gennip, Amsterdam.

- Bourdieu, Pierre. (1990). *The logic of practice*. Cambridge: University Press.

- Bourdieu, Pierre en Wacquant L.J.D, (1992). *Argumenten voor een reflexieve maatschappijwetenschap*. Sua, Amsterdam

- Bourdieu, P. (1993) *The field of cultural production. Essays on Art and Literature*. Columbia University Press

- Bourdieu, P. (1994). *De regels van de kunst. Wording en structuur van het literaire veld*. Van Gennep, Amsterdam

- Braak, Koen (2005). *Muziek van Marokkanen in Nederland*. Doctoraalscriptie faculteit der letteren. Amsterdam

- Brennan, T. (2001) *World Music does not exist*. In Discours 23/1 p.44-62.
- Broek, Andries (2005) *Cultuurminnaars en cultuurmijders. Trends in de belangstelling voor kunsten en cultureel erfgoed*. SCP.
- Broucke van den, S. (2006), *Hiphop in Vlaanderen. Een sociologische analyse*. Universiteit Gent
- Comaroff, J and Comaroff J (2003). *Ethnography on an Awkward Scale: postcolonial Anthropology and the Violence of Abstraction*. In ethnography 4-2, p.147-179
- Connell, J. Gibson C. (2003), *Sound tracks. Popular music, identity and place*. Routledge New York
- COS (2006) *Quicksan Jongeren*. Zie: de Vries, A.
- Dorren, Elda (2006) *Nieuw centrum voor wereldmuziek*. Artikel verschenen in het NRC Handelsblad op 27-10-2006.
- Florida, Richard (2002) *The rise of the creative class*. Basic Books, New York.
- Florida, Richard (2005) *The flight of the creative class*. Harper Collins, New York.
- Frith, Simon (ed) (1991) *World music, politics and social change: Papers from the International Association for the study of Popular Music*. Manchester University Press.
- Geurtz, C. (2006) *Gentrification, wijken en beleid*. Masterthesis bestuurskunde, Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Gijssel, van Robert (2007) *Wankele tempels*, *de Volkskrant* 15 maart 2007
- Goodwine en Gore (1990) Geciteerd in Guilbault *Beyond the 'world music' label. An ethnography of transnational musical practices* (1996)

- Guilbault, J. (1996). *Beyond the 'world music' label. An ethnography of transnational musical practices*. University of Ottawa. (Een bijdrage voor de conferentie *Grounding musicic* aan de Humboldt universiteit Berlijn) <http://www2.hu-berlin.de/fpm//texte/guilbau.htm>

Haynes, J.C dr.(2007). *Comments on "World Music: a medium for unity and difference?" by Carsten Wergin*. Department of sociology, University of Bristol, Bristol

- Inglis, D en Robertson R. (2005) *World music and the Globalisation of sound*. In 'the sociology of art: ways of seeing London. Palgrave Macmillan
- Jacobs, D. (1993) *Het structuralisme als synthese van handelings- en systeemtheorie*. Tijdschrift voor Sociologie jaargang 14, pp 335-360
- Jacobs, D. (1994). *Camp, Bourdieu en Identiteit*. Universiteit Utrecht. <http://users.belgacom.net/jacobs/kitsch.pdf>
- Jacobs, D (2000) , *De praxeologie van Pierre Bourdieu*. P.5
- Website: users.belgacom.net/jacobs/thesis2.pdf bezocht op 25-11-2007

Krouwels (1994) Geciteerd in Berenschot (2003).

- Laurensse, M,S. (1993) *Bourdieu en de dichotomie*. Universiteit van Groningen <http://dissertations.ub.rug.nl/FILES/faculties/arts/1993/m.s.laurense/h4.pdf>
- McLuhan, M.(1964): *Understanding Media*. New York, Mentor
- Moore, Rebecca, E. *Rewriting the soundscape: Towards a new understanding of Sami popular music and identity in the new millennium*, University of Maryland, 2004.
- Mutsears Lutgard. (1998) *Muziek en migrantenjongeren in Nederland*. Gepubliceerd in Geujen, C.H.M (ed) *Multiculturalisme*. Lemma, Utrecht
- Nagels, I (2004). *Cultuurdeelname in de levensloop*. Proefschrift Universiteit Utrecht, Utrecht.

- Oosterbaan, Warna. (1990) *Schoonheid, welzijn, kwaliteit. Kunstbeleid en verantwoording na 1945*. DBNL Den Haag: Gary Schwartz/sdu.
http://www.dbnl.org/tekst/oost054scho01_01/oost054scho01_01_0005.htm
- Oudenampsen, Merijn (2005) <http://www.indymedia.nl/nl/2005/10/30833.shtml>
www.flexmens.org/RijkvanInsulinde.pdf
-
- Oudenampsen, Merijn (2008). *Back to the future of the creative city*.
<http://www.variant.randomstate.org/pdfs/issue31/31CreativeCity.pdf>
-
- Peterson, R.A. Simkus, A. (1992). *How musical tastes mark occupational status groups*. In M. Lamont en M. Fourniers, *Cultivating differences. Symbolic boundaries and the making of inequality*. Chicago University Press.
- Rath J. Hoogleraar sociologie (2006). *Benut de kansen van etnische buurten. De toekomst ligt bij Surigoud en toko-*. *Kon-Fa*. NRC Handelsblad, 21-10-2006.
- Rrkc januari 2006. *De transnationale stad*.
- Rrkc Juli. 2006. *Rotterdam has got that pop*.
- Rrkc 2007. *Sectorbeschrijving avant-garde. Jazz en wereldmuziek*.
- RRKC en EDBR gezamenlijk advies (2006) *Rotterdam maakt werk van creativiteit*
- Rutten, Paul, Walter Manshanden, Jos Muskens & Olaf Koops (2004). *De creatieve industrie in Amsterdam en de regio*. Delft: TNO Strategie, Technologie en Beleid.
- Schoonenboom, Merlijn.(2007) *Het begint bij vertrouwdheid*. In de Volkskrant gepubliceert op 5 juli 2007.
- Shapiro, Roberta. (2004). *The aesthetics of institutionalization: breakdancing in France*. *Journal of Arts Management, Law and Society*.volume 33 n.4 p.316-335
- Shuker, Roy (1998). *Key concepts in popular music*. Londen. Routledge

- Stephens (1998) geciteerd door Connell, J and Gibson (2003)
- Stokking, K.M. (1984) *Interpreteren en evalueren: methodologie rond de uitkomsten van onderzoek*. Van Loghum Slaterus
- Swanborn, P. G. (1996). *Case-study's, Wat, wanneer en hoe?* Boom, Amsterdam/ Meppel
- Tacq, J. (2003). *Het Oeuvre van Pierre Bourdieu*. Antwerpen-Appeldoorn: Garant
- TNO (2005) *Ruimte en Infrastructuur. Creatieve Industrie in Rotterdam*. Onderzoek in opdracht van het OBR. Delft.
- Trienekens, Sandra (2004), *Respect! Urban culture, community arts en sociale cohesie*. Rotterdam, KOA
- Shuker, Roy. *Key concepts in popular music*, 1998, Routledge, Londen
- Stephens, M.A. (1998), *Babylons 'natural mystic'. The North American music industry, the legend of BOB Marley, and the incorporation of transnationalism*. Gepubliceerd in Cultural Studies, Volume 12 issue 2. p.139-167. Routledge
- Vries, C de & Bik, M (2006). *Quickscan Jongeren en hun vrijetijd*. Centrum voor Onderzoek en Statistiek
- Wergin, C. (2007) *World Music: a medium for unity and difference?* Easa Media and Anthropology e- Seminar: www.media-anthropology.net.
-
- Wester, F. (1995) *Strategien voor kwalitatief onderzoek*. Coutinho, Bussum
-
- Zwemmer, L.(2006) *My Amsterdam*. Doctoraalscriptie communicatiewetenschappen. Universiteit van Amsterdam

Websites:

- <http://appl.ir.rotterdam.nl/mijnrdam/LocatiePage>.
- www.boekmanstichting.nl
- www.brede-school.nl (10-01-2008)
- www.dedoelen.nl
- www.edbr.nl
- www.funx.nl
- www.kabelraden.nl
- OBR. *Ruim baan voor innovatief ondernemerschap*. Site bezocht op 4-6-2007
<http://www.obr.rotterdam.nl/Rotterdam/Openbaar/Diensten/OBR/pdf/Ruimbaanvoorinnovatieenondernemerschap.pdf>
- <http://www.obr.rotterdam.nl/smartsite2127046.dws?Menu=74578>
- www.stichtingnrc.nl
- www.rrkc.nl
- www.wmdc.nl

Bijlage:

1. Interview Oscar van der Pluijm 24-8-2007	p. 2
2. Interview Piet Elenbaas 5-6-2007	p.15
3. Interview Carlos Consalves 20-6-2007	p.31
4. Interview met Leo Vervelde 24-4-2008	p.43
5. Interview Elda Dorren 21-5	p.54
6. Interview Aruna Vermeulen 28-5	p.63

Interview met Oscar van der Pluijm

24-8-2007

O: Oscar van der Pluijm

S: Sanne Nout

S: Wil je nog een keertje omschrijven wat het WMDC precies is?

O: In eerste instantie is het gewoon een fysiek project. Het is een huis waarin theater zit, muziekschool, conservatorium. Maar daarnaast zit er ook een idee achter dat we een plek willen zijn voor een nieuwe beweging die er gaande is binnen de muziek in alle grote steden. Die heel erg te maken heeft met de culturele achtergrond van jongeren en globalisering.

S: Een nieuwe beweging? Hoe moet ik dat zien?

O: Ik zie het niet zozeer als genre maar meer als een beweging. Ja het wordt vaak gebruikt om een soort genre af te bakenen maar wereldmuziek bakent helemaal niks af er zitten natuurlijk geen grenzen aan de wereld daar is ie net te groot voor. Dus het maakt ook uit wie het begrip gebruikt. In Finland wordt wereldmuziek anders gedefinieerd en is Andre Hazes wereldmuziek. Terwijl in Nederland is het weer anders gedefinieerd dus als genreafbakening heeft het weinig nut. Uiteindelijk is het ooit bedacht als presentatieonderdeel. Een marketing principe zit er ook achter. Zo is het bedacht dus in die zin heeft het zijn waarde absoluut wel gehad. Er zijn wereldmuziek cd-boxen en wereldmuziek festivals maar wat het feitelijk zijn is een soort presentatiemodel waarin hele waaier van verschillende muziektradities naast elkaar gezet worden op een gelijkwaardige manier. Nou dat is feitelijk ook wat hier gebeurt en daar is behoefte aan vanuit het publiek en er is ook behoefte aan voor musici omdat die nu veel makkelijker in contact komen met die verschillende muziektradities enerzijds via hun eigen achtergrond en anderzijds via de media internet en alles wat met globalisering te maken heeft. Je merkt enorme honger naar de ander naar de andere muziekwereld. En dat is die beweging, die beweging van nieuwsgierigheid en willen leren kennen of de eigen tradities zoals de derde generatie migrantenjongeren in de grote steden dan wel de traditie van een ander.

S: Welke stijlen en genres vallen er voor het WMDC onder wereldmuziek?

O: Voor ons geldt het criterium dat het bepaald wordt door de dynamiek. Dus levende muziekpraktijken dat het enerzijds een publiek heeft. Zoals de Tango in Nederland. Dat heeft een publiek, niet groot maar wel heel fanatiek. Maar de Turkse muziek heeft hier ook een hele levendige muziekpraktijk. Vanwege die grote migrantengroep met veel jongeren die heel erg met hun achtergrond bezig zijn nou die levendigheid die de mate waarin het nog wordt beoefend zowel passief of actief, die bepaalt of we er nog wat mee gaan doen. We gaan niet naar het kwetsbare en exotische uit een of ander bergdorpje om dat hier naar toe te halen het gaat gewoon om een hele gezonde manier om de muziekpraktijk die gesetteld zijn buiten het land van herkomst.

S: valt Hip hop daar onder?

O: hiphop valt daar in die zin onder dat hiphop is een beetje hetzelfde als jazz qua absorptie vermogen. Waardoor je als iemand breaks maakt en die heeft een Kaapverdiaanse achtergrond dan hoor je dat aan de muziek die je maakt. En dat geldt ook voor de Marokkanen dus dat is razend interessant want soms attendeer je die jongeren daarop van weet je wel waar die ritmes vandaan komen. Soms is het onderbewust en soms zijn ze zich er heel erg bewust van en zijn ze er ook heel erg mee bezig enerzijds die identiteit waardoor ze hiphopper zijn. Dus dat vind ik het interessante aan hiphop. Het mooie is ook dat het dan iets nieuws maakt, het neemt eigen tradities mee en dat nieuwe dat snijdt door alle culturen heen, dat overstijgt het net als jazz. Dat maakt die jongeren dan ook weer onderdeel van de stedelijke gemeenschap.

S: Krijg je er veel kritiek op?

O: In eerste instantie zien heel veel mensen dat niet maar de reacties die ik tot noch toe heb gehad over de dingen die hier zijn gedaan die zijn heel positief. Elke sceptici komen er niet onderuit dat er een enorme dynamiek is onder jongeren en in toenemende mate de kwaliteit. En of een musicus nou klassiek geschoold is of jazz of pop of wat dan ook een musicus wordt altijd afgerekend op de kwaliteit en de kracht die het heeft en daar kunnen ze nooit onderuit. En dat zit in de hiphop. Dat heeft dan het woordje hiphop gekregen maar dat heeft een enorm bereik. Dus op het

moment dat ze daar mee in aanmerking komen dan verdwijnt die kritiek dus ik heb toch nu toe goede reacties gekregen op dat gebied.

S: Hoe verloopt de samenwerking met de betrokken organisaties?

O: De samenwerkingen gaan individueel heel goed, met het hiphop huis hebben we een hele goede relatie met de SKVR gebeuren hele goede dingen en met de CODARTS willen we in een volgende stap die we gaan zetten ook een intermediaire rol gaan vervullen. Dat we ook het hiphophuis meer willen koppelen aan het conservatorium of de dansacademie. Zodat er veel meer samenhang komt. Dat ze niet alleen met ons samenwerken maar dat ze ook met onze partners samenwerken.

S: Want hoe lopen nu de verhoudingen binnen en tussen de organisaties?

O: Nou soms weet men niet eens van elkaar bestaan.

S: Dan is het echt alleen de locatie die bindt?

O: En de dingen die er dan ontstaan zijn dan heel toevallig. Dat is ook wel eens goed, dat samenwerkingsverbanden heel organisch ontstaan, die gebeuren nu langzaam aan maar dat willen we nu wat meer structuur geven.

S: Kan je een voorbeeld geven van z'n toevalligheid?

O: nou we hebben een openpodium en dat doen we dan met verschillende partners, dat hebben we ook met het HHH gedaan ja dan hebben we iemand van de dansacademie gevraagd van `CODARTS een docent om z'n project dan te doen met zijn studenten. Die avond was echt geweldig. Grote interactie tussen de academie en de straat heel open naar mekaar toe en heel respectvol. En uiteindelijk heeft het ertoe geleid dat we nu een soort muziekconcours aan het doen zijn. Voor de echte top talenten op het gebied van dans. En in de jury zit nou ook die ene van de dansacademie. En nu gaan we kijken hoe we met dat talent een nieuw profiel van een dansopleiding ook eens wat kunnen doen. Dan gaat zo'n eeuwenoude dansacademie zich bewegen voor een nieuwe doelgroep. Of ze dat echt gaan besluiten dat weet ik niet maar het gaatje is gemaakt.

S: En hoe wil je dit soort dingen verder stimuleren?

O: Wat we wel gaan doen, kijk wij in eerste instantie familietrek het, dus wij zijn de plek waar de academie en de straat elkaar ontmoet, en vervolgens omdat wij soort van relatie hebben met al die partners kunnen wij een gesprek of een vervolg traject bedenken om de volgende stap te zetten. Je moet ook een beetje boven die partijen staan, niet letterlijk maar....

S: Dus buiten het familietrek...

O: ja daarnaast initiëren we ook projecten dus we signaleren leemtes op het gebied van het aangeboden op het gebied van wereld muziek en onderwijs. Om de beeldvorming te veranderen. Om een voorbeeld te noemen, we hebben hier en Latino afdeling. Dat kan je horen dat zit hier achter. Dat is voornamelijk uit Cuba en Brazilië Dat is echt gigantisch interessante muziektradities die daar vandaan komen. Maar ja ik vind het wel raar dat een Rotterdams conservatorium en je hebt het over Latino muziek dat Caribische en Surinaamse Antilliaanse en Kaapverdiaanse muziek daar geen plek voor is. Als je daar met die mensen over praat dan hebben ze een bepaald beeld voor zich over Surinaamse muziek. Van ja dat is feest muziek en er zit geen ontwikkeling in. Dus er bestaat een bepaald beeld daarover. Maar wat we willen doen is die twee werelden bij elkaar brengen dus zorgen dat de top van de Surinaamse muziek zich kunnen presenteren om te laten zien wat de state of the Art van de Surinaamse muziek is in Nederland dat soms het feest circuit overstijgt he daar heb je ook weer dat de jongeren bezig zijn. En anderzijds om het conservatorium daarmee in aanraking te brengen van ja jullie hebben het wel hier over, dit zijn de musici die met zoveel passie met muziek bezig zijn en dan initiëren we een soort concert met discussies, dat gaat nog komen. Dit soort dingen doen we aan de lopende band.

S: Werpt het al vruchten af?

O: Ja sommige dingen wel en andere dingen niet. Het is ook en kwestie van lange adem. Je moet een soort vertrouwen kweken. Euhm wie organiseert het? Voor wie? Het is allemaal aftasten, iedereen zit in zijn eigen wereldje dus daar moet je ze heel voorzichtig uithalen.

S: Werk je dan ook samen met mensen uit die doelgroepen?

O: Wij werken samen met een Surinaamse radioshow stamvasten, en we hebben ze ook laten meedenken over het programma en we hopen ook de mensen die bij die radio werken die midden in de Surinaamse gemeenschap zitten.

S: Zijn er ook Turkse en Marokkaanse muziekstromingen waar jullie of het conservatorium iets mee doen?

O; Ja Turks wel, Marokkaans niet. Iets breder over de Maghreb landen is er wel een conferentietje geweest dus de Turkse muziek is nu sinds twee jaar. Het bestond al langer maar de oude Turkse muziek op de opleiding is gestopt. En er zijn nu nieuwe mensen bezig met de Turkse muziekopleiding die zijn heel erg goed vind ik. Die doen dat echt stapje voor stapje maar het is wel, je probeert wel werelden te nemen en die komen bij anderen terecht. Die verliezen hun vertrouwde omgeving komen in aanraking met andere regels en zienwijzen, en dat kan je niet zomaar koud doen, dat moet je echt goed begeleiden. Maar als je dat goed doet dan ontstaan er wel hele mooie dingen.

S: En hoe maken jullie daar dan gebruik van, hoe spelen jullie daar op in?

O: Naja kijk de Turkse muziek opleiding vindt plaats in CODARTS, zij zijn daarvoor verantwoordelijk. Maar als zij een masterclass willen doen dan willen wij dat graag doen, dan nodigen wij een master uit en we willen graag concerten geven. Waardoor er weer publiek op afkomt. Wij willen ook gebruik maken van onze connecties, met het Turkse impresariaat waar we mee samen werken. Zo van wie geeft er een concert bijvoorbeeld in de Doelen? Kunnen wij die dan gebruiken om een masterclass te geven. Dus wat wij in feite doen is, wat achter de deuren gebeurt, maken wij openbaar. En andersom wij proberen die buitenwereld achter die deuren te krijgen.

S: Maar hoe kom je bij zo'n Turks impresariaat, hoe weet je die mensen binnen te halen?

O: nou omdat we daar mee samenwerken we zijn een concert organisatie en ik ken natuurlijk mensen ik heb bij Dunya gewerkt dus daar ken ik mensen van ik heb verschillende connecties, en op basis daarvan kan je soort van dwarsverbanden leggen.

S: Maak je dan ook gebruik van verschillende programmeurs met verschillende netwerken?

O: Euhm ja, we werken met een programmeur maar ik wil daar meer soort regisserende rol aannemen. Dus een concert of programma bedenken en per project een programmeur daarvoor aannemen. De programmeur is de oud directeur van het Dunyafestival.

S: Werken jullie ook nog samen met Dunya?

O: nee, nee, Nou we hebben een standje staan maar ik heb het verleden jaar nog het programma gedaan maar ik vind het niet echt meer interessant als muziekfestival. Het is meer een soort van braderie geworden. En in die zin ook absoluut een enorm succes maar ik vraag me af of die mensen wel echt voor de muziek komen. Volgens mij als je er allemaal amateur bands neerzet wordt het gewoon nog even druk. Dus in die zin.....

S: Is er ook geen sprake van overleg?

O: Jawel ik heb met de huidige directeur er wel eens over gesproken maar ja er zijn geen concrete dingen uitgekomen.

S: Want hoe zit het in Rotterdam met de wereldmuziekscene?

O: ja in principe op papier heel erg goed. Want het Dunya is natuurlijk wel qua publieksbereik een van de meest succesvolle muziekfestivals van Europa, ook qua diversiteit. Je hebt het zomercarnaval, je hebt de Doelen met de wereldmuziek programmering, het conservatorium met de wereldmuziekopleiding. Dus in die zin hebben wij van alle steden in Nederland wel de beste infrastructuur. Alleen daar moet iedereen zich nog wat meer bewust van worden omdat qua citymarketing zou het heel goed zijn om Rotterdam op die manier te profileren. Je doet dan wel iets wat heel dicht bij de stad ligt. Rotterdam is natuurlijk wel een hele diverse stad en qua kwaliteiten van wereldmuziek heeft deze stad zo ontzettend veel te bieden. Er is volgens mij als stad wel een kans om daar wat mee te doen. In plaats van opera bijvoorbeeld. Ja want dat wordt dus wel heel erg geprofileerd, het operafestival. Rotterdamse operadagen, dat is echt zoiets wat van bovenaf bedacht is terwijl het helemaal niks met de stad te maken heeft en waar je heel veel geld in moet pompen maar iedereen heeft zoiets van o ja, opera dat heeft Amsterdam ook terwijl wereldmuziek daar moet je heel veel dingen instoppen, maar daar moet je wel voor durven en lef hebben omdat gewoon de ouderwetse opera en jazz het is allemaal morsdood. Wat er nu gebeurt in wereldmuziek.

S:Tijdens de sectorbijeenkomst wereldmuziek was men ook erg enthousiast om wereldmuziek tot sellingpoint van Rotterdam te maken...

O: Ja sommige gezelschappen zijn heel erg enthousiast maar ondertussen anderen, de mensen die de macht hebben voelen zich bedreigd.

S: Wat voor contact heb je wat dat betreft met de Rotterdamse politiek?

O: Ja die is heel divers, van de deelgemeente tot de wethouder, kijk de wethouder vind het allemaal prima wat we doen, maar Ivo Opstelten hoeft je echt niets te vertellen over cultuur. Ja jazz, dat is geweldig dat kent hij, dat koopt hij. Maar als je het over wereldmuziek hebt wat onbekender is dan haken ze af.

S: Van wie krijgen jullie dan de subsidies?

O: Van de deelgemeente, daar hebben we heel veel aan gehad absoluut.

S: Waar bestaat dat contact uit dat jullie onderhouden?

O: Kijk we willen nu bijvoorbeeld van de zomer een buitenpodium neerzetten. WMDC *insight out*. Maar dat is voor hem interessant want hij kan er zijn gebied mee presenteren. En het is voor ons interessant omdat wij als podium meer kunnen programmeren. Dus dat zijn een soort gemeenschappelijke doelstellingen, dat werkt heel prettig, en het goede ervan is, is dat we verschillende lagen kunnen samenwerken. En daarom is dat wereldmuziek zo interessant. We kunnen ook op wijkniveau met Turkse of Antilliaanse of Marokkaanse jongeren projecten doen die eigenlijk ook heel sociaal maatschappelijk zijn. Wat je met zo'n wijk wil, los van alle positieve verhalen over culturele diversiteit is er natuurlijk ook een heel zwart verhaal. En dat aspect kan je ook meenemen, los ervan dat je er allemaal wereldmuziekartiesten gaat neerzetten.

S: En dat spreekt de lokale politiek wel aan?

O: Dat spreekt ze wel aan ja. Je kan het op veel manieren inzetten.

S: In ons vorige gesprek was je zeer sceptisch over het inzetten van muziek ten behoeve van sociale verbetering. Het moest bovenal om de muziek gaan.

O: We beginnen met de muziek. Muziek is wel het doel, maar kan tegelijkertijd ook als middel werken. Als mensen het gevoel hebben dat het om iets anders gaat dan ben je ze kwijt. Via de muziek en dans kan je ze bereiken. Daar zijn ze mee bezig. Dat er dan tegelijkertijd iets veranderd in de perceptie, dat ze uit hun wereldje stappen en iets van zichzelf leren en iets van iemand anders leren kennen. Dat is een bijproduct die je als jonge musicus of danser meemaakt. Maar het is niet het doel.

S: Maar wel die van de gemeente?

O: Ja wel die van de gemeente maar niet die van ons. Dan zijn we een sociaal maatschappelijke werkplaats en dat zijn we niet.

S: Zitten er vanuit de gemeente nog bepaalde prestatienormen vast aan de verleende subsidies?

O: Ja voor sommige wel. Dan moeten we bijvoorbeeld concerten organiseren voor doelgroepen en mensen bereiken.

S: en dat soort eisen verlopen naar ieders wens?

O: ja voorlopig nog wel ja.

S: Hoe gaat met de bezoekersaantallen?

O: Nou de reguliere concerten, die lopen achter. Dat gaat niet zo goed. De concerten zijn iets van tien procent van de programmering, en alle andere projecten en activiteiten, de open podia, workshops, dingen die we in samenwerking met anderen doen. Dat gaat goed. We willen niet meer in de traditionele manier van programmeren denken maar meer met eigen producties waarmee we meer dingen aan elkaar kunnen koppelen. Zo ga je mini festivalletjes maken. Als je specifiek programmeert bijvoorbeeld voor Surinaamse muziek, moet je heel erg je best doen om de doelgroep erbij te betrekken, die doelgroep kent jou nog niet, en daarna heb je een Turks concert en moet je weer opnieuw beginnen. En zo blijf je achter de feiten aanrennen. En wat we nu willen doen is dat we willen clusteren. Dat we vier, vijf, zes concerten achter elkaar hebben op twee die dagen. Het is het zoeken naar een manier waarop alles wat er in het WMDC inzit, dat het bij elkaar gaat passen. Het gaat nu steeds meer naar elkaar toegroeien en wij hebben steeds meer die faciliterende rol. Heel veel inspelen op wat er al gebeurt en daarnaast natuurlijk ook heel goed naar buiten kunnen brengen.

S: Zou je kunnen zeggen dat er in het WMDC een scene 'gemaakt' wordt?

O: Nou wel hoe het werkt. Ik merk dat er heel veel dingen, zo zit de maatschappij ook steeds meer in elkaar, dat heel veel werkt van onderaf. Heel veel projecten, ideeën en samenwerkingsverbanden zijn ontstaan uit toevallige ontmoetingen. Wat we met het WMDC hebben gedaan is zorgen dat die kans op ontmoeting groter is. Meer hebben we eigenlijk niet gedaan. Dat partijen fysiek bij elkaar worden gebracht

en dat levert al zo verschrikkelijk veel op. En dat is denk ik hoe een scene of een community werkt het is heel vluchtig. Net als je er een hekje omheen wilt bouwen dan ben je het kwijt. En dat heeft heel veel met het internet te maken, met de manier waarop mensen nu contact met elkaar hebben.

S: Internet?

O: Naja internet is een heel echt een voorbeeld van hoe die communities feitelijk werken. Die zijn niet meer tot bepaalde plaatsen beperkt, je kan met iedereen in de wereld, en je kan verschillende identiteiten aannemen. En het verandert ook constant.

S: Maar tegelijkertijd is het juist heel lokaal. Zeker als je naar dit centrum kijkt.

O: JA het is hier wel enigszins lokaal maar het rare is, kijk ik denk dat 80% komt van buiten Nederland. Dus dat lokale is enorm internationaal. En dat is het interessante, globalisering. Enerzijds heb je wel een soort wereld, lokaal is het heel erg manifest.

S: Hoe staan de CODARTS studenten tegenover de nieuwe locatie?

O: JA wisselend, ja je merkt wel dat iedereen trots is op die plek maar ook voor hun geldt dat ze ook in een bepaalde wereld zitten, een tunnelvisie vaak hebben. Die wil ik er graag uithalen.

S: Waar merk je die tunnelvisie aan?

O: Nou de concurrentie voor professionele muzikanten is heel erg groot, dus waar het onderwijs nu op gericht is, is dat er mensen zich heel erg gaan specialiseren op heel weinig. Zoals die jongens die nu spelen, daar zijn er nog tienduizend van in Zuid Amerika. Dus je moet echt enorm goed zijn in je vak. Dus er is enorme concurrentie, maar daardoor dreigen ze zo enorm veel met heel weinig bezig te zijn dat je soms vergeet wat de essentie van de muziek is, waar het vandaan komt. Dat is een enorm gevaar van het conservatorium en gelukkig zijn heel veel docenten zich daarvan bewust. En die doen allerlei projecten dat ze dat niet kwijtraken. Ik merk wel dat dit dan wel de plek is waar je een projecten allemaal doet. Masterclasses, iemand die van buitenaf samenwerkt. Ik heb zelfs een orgel symposium gehouden, met het thema hier. Het was geweldig. Er zaten allemaal organisten, en vaak nog zwaar gereformeerden ook. Maar ze een keer laten nadenken over een thema waar ze normaal helemaal niet mee bezig zijn.

S: Hoe organiseer je zoiets. Doe je dat samen met de docenten van CODARTS?

O: Nee dan komt er iemand, iedereen weet ons nu te vinden en dan hebben ze zoiets van ja conservatorium die helemaal in de nieuwe tijd is wereldmuziek. En we hebben in Rotterdam een van de grootste orgel opleidingen van Nederland. Moeten we die dan afschaffen? Dat is gewoon een vraag die aan het conservatorium wordt gesteld. Aan de andere kant kan je denken. Ook orgel heeft een hele grote functie gehad en heeft in sommige gemeenschappen nog steeds een belangrijke functie. Elke kerk heeft er wel een. Welke rol kan de organist in het nu spelen? Spiritualiteit speelt een steeds grotere rol. Nou toen kwamen we op het idee wereldmuziek, wat zouden ze daar mee kunnen. Nou niet van we gaan iets vrijblijvends doen, maar een symposium in het bestaansrecht van orgel met als thema wereldmuziek. Dan staan ze wel open. Dan komen ze naar mij of ik daar iets mee kan en dan kan ik het weer koppelen. Na en dan is er een opening in de Pelgrimskerk in combinatie met Tango en men was laaiend enthousiast. De kerk is dan een prachtig decor. Je hebt dan niet ineens een hele orgel opleiding die anders is maar al zijn het er maar twee of drie.

S: Hoe is het contact met initiatieven hier in de wijk?

O: Ja meer en meer. Bijvoorbeeld een basisschool hier om de hoek die als insteek heel erg de kosmopolitische gedachte heeft, aandacht voor andere culturen. Speciaal voor kinderen van deze deelgenomen. Dat je bewust bent van andere mensen. Een wereldvisie. We hebben nu met de cultuurscouts contact. Ik die cultuurscout gevraagd of ze een paar organisaties wil aandragen waar wij een langdurige relatie mee aan kunnen gaan om in gezamenlijkheid dingen te programmeren. Ik heb hun nodig om bepaalde doelgroepen naar binnen te halen, en wij kunnen hun bieden om te professionaliseren. Dus het liefst jonge migranten organisaties en wij willen dan tijd steken in wat er bij komt kijken om concerten te organiseren, publiciteit te voeren voor andere doelgroepen, hoe betalingen gaan. En zij nemen dan de ideeën mee die er leven een programma voor die doelgroep. Ik ben heel benieuwd. Er zijn in Delfshaven veel clubs.

S: Hoe is het met de bekendheid van het WMDC?

O: De journalisten zitten wel in Amsterdam, maar voor de rest hebben ze niet zoveel daar. Ik ben wel heel blij met de locatie. Kijk als je mensen die nieuwsgierig zijn, daarvoor is de drempel vrij hoog. Als ze een artiest zien, die ze leuk vinden, ok. Dan

zien ze het is in het WMDC, dat kennen ze niet. Dan zien ze waar het is en dat is een gebied waar ze normaal niet komen. Vroeger was dit een industrie gebied. Dus het is nog nieuw, het komt nog wel!

S: Welke rol heeft de gemeente om dat te bevorderen?

O: Ja nou de deelgemeente is heel actief. Die heeft bijvoorbeeld gister nog een meeting gehouden om alle culturele instellingen bij elkaar te krijgen. En te kijken hoe je plannen kan maken hoe je meer naar buiten kan treden. Dat komt ook wel. Dus de deelgemeente Carlos, neemt die plannen naar B&W. Dus wat dat betreft zitten we hier heel goed.

S: Wat is er in Rotterdam eigenlijk allemaal aan wereldmuziek programmering?

O: Ja de Evenaar, de Doelen zijn vrij consistent. Maar het is altijd de kleine zaal. Dus eigenlijk is het een soort van radar programmering, vrij klein. En het groeit qua aanbod niet. Naar mijn idee is het qua aanbod hetzelfde als tien jaar geleden. Dat heeft vooral met mensen te maken. Het is een klein wereldje en daardoor blijven er gewoon dingen zoals ze zijn. Omdat mensen dat al jaren zo doen. Er worden geen vragen over gesteld.

S: En de White Elephant?

O: Ja dat is wel heel iets anders. Ja dat vind ik nou leuk als het gaat om levende muziek. Het is voor je hele muziekklimaat, los van alle dure concertzalen, is het van levensbelang dat je veel plekken hebt waar je kan spelen. Zo gaan heel veel musici als ze afgestudeerd zijn naar Den Haag of Groningen en dat heeft te maken met speel plekken. Er zijn in Rotterdam wel een aantal feestzalen waar door bepaalde groepen veel in gespeeld wordt. Daarvan is er laatst weer een gesloten, wat echt een ramp is voor de gemeenschap. Je hebt de Kaapverdiaanse scene daar heb je een aantal Kaapverdische tenten waar veel wordt gespeeld.

Interview Piet Elenbaas

5-6-2007

HHH: Hip Hop Huis

SKVR: Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam

WMDC: World Music Dance Centre

S: Sanne Nout

P: Piet Elenbaas

Misschien moet ik eerst een schets maken van hoe het vanuit onze optiek tot stand is gekomen. Kijk, de afdeling van de SKVR wat we KOA noemen heeft zich vanaf 2001 met Rotterdamse wijken bezig gehouden waar kunst en cultuur educatie niet vanzelfsprekend is. Dus daar hadden we een specifieke taak in om de participatie te verhogen op allerlei verschillende manieren, zonder dat er echt sprake is van ziertjes winnen voor de SKVR. Het ging echt om methodiek te ontwikkelen, concepten waarmee je vraaggericht en projectmatig kunt werken. Relaties leggen met nieuwe doelgroepen. Dat hebben we eigenlijk in heel Rotterdam gedaan, waar we eigenlijk qua organisatie te klein voor zijn om dat te bestieren. Maar hier in Delfshaven hadden we in elk geval afspraken over het neerzetten van kunst en cultuur beleid vooral richting kinderen en jongeren en de veranderende samenstelling van de bevolking in Delfshaven. Daarover hadden we afspraken gemaakt met een aantal instellingen die programma's organiseren met EU subsidies, die waren gesteld bij de deelgemeentes die aanspraak op die subsidies konden maken. Zij zaten bij DS+V Dienst stedenbouw en volkshuisvesting. Die beheerden de budgetten maar daar werden aparte bureautjes bij gezet in de verschillende deelgemeentes om het financieren van allerlei projecten mogelijk te maken. Dat waren investeringssubsidies vanuit de deelgemeente. Dat heette vroeger strategische wijkaanpak. Daar zat ik met een flink aantal van mijn projecten in. Op een zeker moment werd duidelijk dat dat slecht werd gemanaged door die bureautjes wat te maken had met steeds veranderende regelgeving vanuit EU. Het was nieuw voor de deelgemeentes, om zich te houden aan de steeds veranderende regelgeving vanuit Brussel. Dat is op een heel debakel uitgelopen.

Er zaten 3 aspecten in die projecten; Fysiek, sociaal en economisch. Op een gegeven moment zijn de sociale projecten helemaal geschrappt uit het programma. Die clubjes zijn toen opgedoekt, en het geld dat daarvoor bedoeld was is in een depot blijven zitten bij DS+V die die budgetten onder hun hoeden hadden. Voor mij betekende dat, dat de voorfinanciering voor veel van mijn projecten niet gedekt was. Dat was een uitermate grote tegenvaller.

Tegelijkertijd was het CODARTS bezig de mogelijkheden te onderzoeken om tot een instituut te komen. Er zat hier iemand met het idee voor een World Music centre. Die was gestrand bij CODARTS. Dat idee werd toen opgepakt en we

konden direct een slag slaan omdat dat geld nog in het depot zat. We konden het Europese geld aanwenden om dat te gaan doen. We zijn met de deelgemeente gekomen en met DS+V, dat is het plan van het World Music centre geworden en later dus het WORLD MUSIC DANCE CENTRE.

Wij zijn daar bij betrokken als SKVR. We hebben een grote muziekschool daar staan en de CODARTS heeft een dependance, en in de oksels van die twee gebouwen is het nieuwe podium gebouwd.

Maar tegelijkertijd was ook mijn afdeling daarbij betrokken om vooral de relatie met de wijk te gaan leggen om strakjes de wijk het gebouw binnen te brengen. Ik zat dus met veel verschillende projecten vooral in strategische wijkaanpak, en er was voor mij dan ook een mogelijkheid om die projecten door te trekken richting het WMDC. Dus het was voor iedereen van belang dat dat zou lukken. En wij zitten natuurlijk niet alleen op de amateur educatie kant wat wel onze core business is maar we zitten ook op de kant van de wijk door de mensen uit de wijk te betrekken bij projecten in het WMDC.

S: Wat is jou functie in de organisatie van het WMDC?

Ik ben projectleider vanuit de SKVR. Ik zat in een team en een flink deel van het programma wordt door ons ingevuld. In de hele lijst van programma onderdelen zit een cluster van wijkactiviteiten en die bestuur ik.

We programmeren 2 avonden in de week on the move. Een jongeren podium waar we ook andere organisaties vanuit de stad vragen om te programmeren, we zetten showcases neer. We doen dat zowel op het gebied van dans als muziek. Dat heeft de laatste tijd behoorlijk volle zalen getrokken. We hebben ook een brass school opgericht, dat was de laatste tijd ook behoorlijk afgeladen. Elke maandag is er een jamsessie aan de gang. Daar doen we verschillende dingen met jonge muzikanten die vooral hiphop-urban gericht zijn, ook op dinsdag avond zijn we bezig met een urban dance concours, waar de deelnemers meedingen voor een prijs die, als het allemaal doorgaat, bestaat uit een beurs om 3 maanden in Amerika te studeren.

Global moves is een avond waarbij we allerlei dansgroepen uit de wijk hier komen en daar allerlei presentaties geven. Wat wij doen is dus voornamelijk gericht op jongeren cultuur en is een mix van van alles en nog wat eigenlijk.

S: Het HipHopHuis valt dus direct onder deze afdeling.

P: Het hhh is een onderdeel van KOA maar ze voeren vooral hun eigen beleid en ik ben de eindverantwoordelijke. Ik ben een afdeling binnen de SKVR maar we hebben ons vrij autonoom opgesteld. Misschien gaat het HHH ooit ook wel richting verzelfstandiging.

S: Hoe functioneert het WMDC volgens jou?

P: Naja, ik heb er fantastische momenten meegemaakt. Ik vind vooral dat het als ontmoetingsplek nog beter gefaciliteerd moet worden. Er is nu een plek waar je kunt zitten maar er is wel een bar maar je kan er niks drinken. Dat komt door dat er een aantal financiële problemen aan ten grondslag. Zo is er geen keuken ingebouwd, dat was toen tijdens de verbouwing te duur maar ik denk dat het echt van levensbelang is om er echt een goede ontmoetingsplek te maken. Verder bestaat dat gebouw, ja is het redelijk open. Maar ik vind dat de twee instellingen die al in het gebouw zaten nog te weinig participeren in de projecten en de zaken die daar neergezet worden.

S: Wat zou er moeten gebeuren om dat te laten functioneren?

P: Ik denk dat het al heel erg de goede kant op gaat maar we moeten blijven proberen om de instellingen ook uit te nodigen te participeren, dat gaat al steeds beter maar a, er moet een betere ontmoetingsplek gefaciliteerd worden en b, moeten we blijven vragen en duwen om die externen erbij te betrekken.

S: Hoe verloopt nu de communicatie tussen alle betrokken organisaties?

P: Nou die is er op het moment niet en dat is een rol voor Oscar om een programma raad op te zetten en te zorgen dat de instellingen met elkaar in gesprek raken en blijven. Aan de andere kant is het ook wel zo dat er spanning is tussen de verschillende doelstellingen. De core-buisness van de SKVR is kunsteducatie. Wij hebben echt ambities vooral om van de straat activiteiten te

faciliteren. Vervolgens zijn er andere organisaties die hetzelfde willen gaan doen. Die worden dan ook naar binnen getrokken of die zitten aan de buitenkant op een zelfde werkterrein. Dan moet je het zo organiseren dat ze elkaar uitstekend kunnen versterken. Want je krijgt anders een soort concurrentie positie. Dat geldt ook voor wereld kinderfestival. Naja die gaan een project in scholen uitzetten waarmee al samenwerkingsverbanden hebben. Dus voordat je het weet geeft zo'n gebouw negatieve energie, als je er niet voor zorgt dat die clubs met elkaar gaan samenwerken. Ik heb vaak het idee dat je erg goed moet weten wat om de hoek zit voordat je zelf stappen gaat maken.

S: Binnen in dit geval in plaats van om de hoek bedoel je?

P: Ja inderdaad.

S: Hoe zie je de verschillende functies van het WMDC samenkomen?

P: Dat moet je vooral goed faciliteren. Zorgen dat de ontmoetingen plaatsvinden. Ons netwerk in de wijk is erg groot. Dan moet je het niet op een andere plek gaan zoeken. Je moet er echt voor zorgen dat je in een bepaald concept zoals die master, dat mensen elkaar kunnen ontmoeten, en dat doe je door de programmering. Dat gebeurt door ontmoetingen of door dingen te organiseren waarbij dat kris kras door elkaar gaat. Dat is van groot belang.

S: Maar qua muziekstijlen is het ook een beetje tegenstrijdig

P: Nee maar dat is juist goed, ik zou het heel erg goed vinden als een beatboxer iets met een flamencogitarist zou doen. Volgens mij is dat wat wij zoeken. Wij zoeken een ontmoeting, we zoeken momenten dat mensen zeggen goh dat is te gek. Ik doe al iets en ik wil maar ik zie daar iets dat is te gek, daar wil ik iets mee. Daar kunnen nieuwe artistieke concepten uitstromen. Daar moeten we volgens mij over nadenken van hoe organiseer je dat en met welke partijen. Hoe maak je het aantrekkelijk dat mensen binnen komen lopen en zeggen van, ik ga gewoon wat vragen, hoe doe jij dat. Misschien dat je ook actief daar prijzen op moet zetten, zeggen van ontwikkel iets van ons. Dat mensen met verschillende achtergronden die alleen iets muzikaals gemeen hebben. Dat soort dingen.

S: Wat bedoel je met prijzen erop zetten?

P: Nou het concours wat wij nu bijvoorbeeld aan het organiseren. Daar zie je breakers langskomen maar je ziet ook die crumping achtige bewegingen. Maar je ziet ook, allerlei andere vormen van dans voorkomen. Het is niet meer eenzijdig. Het gaat zich combineren. Je ziet jonge mensen verschillende stijlen in zich opnemen en daar maken ze presentaties van. Nou dat vind ik in zijn essentie het meest aansprekende voorbeeld. Jongeren zitten op het Albeda college, of ze zitten op de dans academie of ze komen gewoon uit de wijk of ze dansen bij het hiphophuis of in een wijkgebouw, het komt nu overal vandaan. En dat is ene proces van tijd, van allerlei groepen bij elkaar zoeken. Er zijn een paar mensen, die heel goed groepen bij elkaar kunnen zoeken.

S: Mensen met een groot netwerk?

P: Ja, of, wat wij ook met KOA doen is relaties leggen. Dat ligt ook ten grondslag aan dit rapport. Je moet relaties kunnen leggen. Mensen beginnen vaak met denken op een ander niveau, maar je moet gewoon weten of er in deze straat talent zit. En daar moet je iets mee gaan doen.

S: hoe kom je daar achter?

P: Door gesprekken aan te knopen. Een concreet voorbeeld. Wij hebben met jongeren hier uit de straat, hebben wij activiteiten met school opgezet. Dan komt er een verlegen Marokkaanse man vragen van 'mag mijn dochter hier stage lopen?' Dat begint heel klein, maar het heeft een enorme impact. En het verhaal van de brassbands, een project van het WMDC, is hetzelfde. Iemand van deze organisatie heeft het opgenomen met mensen uit de Kaapverdiaanse brassscene, en dat gekoppeld aan mensen die in opleiding zijn en dat gefaciliteerd. Plannen maken, zorgen dat het leuk is, wat te eten en te drinken, en gaan. Mensen vergeten vaak van ja je moet gewoon heel basaal mensen ontmoeten. Waarom komt die niet in het WMDC, omdat het helpt als jij een praatje aanknoopt, van hé wij zijn met dit of dat bezig. En dan van O ja mijn neef komt daar ook. Dan moeten we met een avond komen.

S: En wat is het uiteindelijke doel?

P: Het doel is ja wat je net vertelde, mensen van hoog en laag, maakt niet uit waar ze vandaan komen, erbij of uit het land, of master zijn, of zelf ergens mee

bezig, dat die elkaar ontmoeten. Dat je daar die kruisbestuiving krijgt. Alleen voordat je die mensen daar hebt moet je zulk soort dingen doen.

S: Maar gaat het dan om de ontmoeting?

P: Het gaat om de muziek, ook over dans. Maar je kan het niet scheiden. Ik sprak net over kweekvijver, dat is een beetje een stokpaardje van me, maar daar in bospolder heeft Boukari, die bij AZ nu voetbalt en dat heeft hij daar geleerd. En met kunst gaat het net zo. Je wilt eigenlijk alleen maar beter worden. Dan hebt je het niet over empowerment, sociale cohesie of weet ik wat, dat krijg je eigenlijk tijdens het versterken. Bij voorbeeld een breakdancer, hij wil contacten en die zijn niet vrijblijvend, hij wil gewoon hartstikke goed worden. En als jij naar de netwerken van het HHH kijkt, die lopen tot aan Zuid Korea. Ik bedoel die hebben echt overal relaties. Ik ga vrijdag met o.a. Paulette en Aruna naar Berlijn toe naar de opening van het HHH daar. Maar die kennen elkaar. Daar zouden we nog een boel van kunnen leren als het gaat over community arts. Dat gaat veel meer terug naar de oorsprong van het woord. Dat gaat echt over gemeenschap.

S: Kan je het begrip community arts nog een keer willen omschrijven?

P: Ja voor mij gaat het meer over competenties die mensen hebben. Want er zijn ook allerlei discussies over de taal die zijn overloos. Maar de spin off die community arts teweeg brengt heeft te maken met sociale cohesie, met geleefd burgerschap of wat voor term dan ook. Mensen verbinden, dat kan met sport zijn of met kunst en cultuur, mensen werken samen en werken samen aan een product. Ik heb daar wel opvattingen over in hoeverre je dan ook als kunstenaar je daarmee moet bemoeien want er zijn allerlei vormen van. Er is ook de kunstenaar die zegt van ik gebruik gewoon die mensen als mijn materiaal, er zijn er ook die er voor kiezen het volstrekt uit de gemeenschap te laten komen en er een nieuw artistiek product van maken. Dus dan is het vooral van, door de community zelf. En je ziet ook allerlei varianten waarbij nogmaals de gemeenschap meer als materiaal gebruikt wordt.

S: En in het WMDC is er een leerstoel vanuit de CODARTS?

P: Een lectoraat, ja.

S: En gaat dat dan puur om onderzoek?

P: Nou die onderzoeken wel de vraag in hoeverre community arts als een richting in CODARTS geïmplementeerd kan worden. Dan gaat het toch voornamelijk om competenties.

S: Voor een kunstenaar om opgeleid te worden om community arts uit te kunnen voeren?

P: Ja, voor mij is het ook sterk de vraag, zijn instituten niet teveel aan regeltjes verbonden om voldoende vrijheid te creëren om daadwerkelijk een nieuw soort van docenten af te leveren. Want dan moeten ze heel erg naar de wijk kijken, wat doen ze daar en hoe wordt er daar gewerkt. En dat heeft dus voor mij helemaal niets te maken met de discussie over kwaliteiten. Het is welzijnswerk. Ik vind dus inderdaad dat het welzijnswerk op zich geen verstand heeft van kunst en cultuur.

S: Dus het is een mix eigenlijk?

P: Ja, alleen je gaat wel kunst en cultuur, het artistieke is wel leidend want daar heb je het over. Het moet alleen niet vast zitten. Je moet oog hebben voor vooral zo'n groep, hoe gaat dat samen, hoe kan ik dat het beste faciliteren. Je moet er tussen kunnen staan. Dat zijn allemaal van die potentie gebieden die ontwikkeld moeten worden en eigenlijk, zijn die instituten die we nu hebben per definitie zo gesloten dat die door zo'n organisatie al niet de binding hebben met de omgeving. Want formats zijn enorm leidend voor de inhoud. En wat zijn de argumenten om iets in te kaderen, dan ga je al besluiten nemen over de inhoud. En daar zit een probleem.

S: Is community arts niet ook een format?

P: ja dat wordt geprobeerd, maar ik zie het meer als sturen op competenties. Ik heb er ook een verhaaltje over geschreven. Daar zijn er een aantal opvattingen naast elkaar gezet.

S: Wat is de economische relatie met betrekking tot het WMDC? Of is de economische kant niet interessant voor jou?

P: Nou nee, de kweekvijver heeft juist een enorme economische relatie. Wij zijn bezig om jonge mensen die uit het onderwijs zijn gevallen, weer in het proces te laten participeren, en dat lukt redelijk goed en we zijn ook bezig om te kijken van hoe nou die disciplines nou waar naar toe leiden. Die opleidingen kunnen dat niet opvangen. We hebben bijvoorbeeld dan ook een kaderopleiding werelddans.

S: Een kaderopleiding?

P: Ja een kaderopleiding dat is wel een format een concept dat komt voor het landelijk centrum voor amateur-dans, die zijn georganiseerd binnen de kunstfactor dans. Die hebben een soort plan ontwikkeld, dat hebben ze lokaal met ons samen gedaan. Dat is ook gerelateerd aan het WMDC, en de bedoeling is om daar allerlei andere dansvormen een plek te geven en het te professionaliseren. Het denken erover want dat is in eerste instantie een amateur-koepel, is echt naar de arbeidsmarkt, van maak er je beroep van. We praten er nu over om dat aan de opleiding te verbinden, zoals je dat met een kweekvijver doet. Maar het onderzoek richt zich er voornamelijk op van, biedt die opleiding dan voldoende ruimte omdat het eigenlijk buiten hun om is ontwikkeld en vooral heel erg gericht is op de verandering in de samenleving. En, en de praktijk situatie waar men tegenwoordig echt om vraagt, die bieden die opleidingen voldoende ruimte om dat te gaan borgen op een gegeven moment. Daar zijn we dus duidelijk bezig met de economische aspecten, het gaat echt over werk, het gaat ook echt over hoe zet je sommige dingen in de markt. Al die dingen met jongeren cultuur nee, je ziet dat er ontzettend veel verschillende opvattingen zijn over kunst en cultuurbeleid, hoe dat in de verschillende culturen ook een functie heeft. Er zijn echt diverse opvattingen over, professionaliteit en amateurkunst. Als je kijkt naar de brass, ligt dat niet zo ver uit elkaar, dat loopt in elkaar over. Je ziet amateur orkesten die proberen eigenlijk zichzelf te scholen met docenten maar als ze ergens optreden willen ze wat geld hebben om bijvoorbeeld die docenten of de organisatie weer van kunnen betalen. Voor instellingen voor de SKVR is dat volstrekt onbekend want wij geven educatie en groepjes die educatie krijgen treden wel eens op en dat doen ze gewoon gratis want ja, ze hoeven daar geen geld voor want ze zijn amateurs, dat is een hele andere gedachte. En vooral binnen de urban en hiphop is daar een totaal andere opvatting over. Want geld maken met je hobby, maar ze noemen het ook geen hobby. En het gekke is, dat heeft zich georganiseerd buiten de instellingen om omdat daar lange tijd geen antwoord voor is geweest. Maar nog steeds, je kan naar de overheid, als je het over urban hebt, dan zeg je van ja maar dat is amateur, dat moeten ze ergens neerzetten, dat gaan we niet als een kunstvorm zien.

S: Hoe past de urban stroming volgens jou in de wereldmuziek?

P: Naja heeft het wel mee te maken natuurlijk, ja ik vind het een rotwoord, ja beide het zijn vergaarbakken. Nee ja ik denk dat we moeten investeren om relaties aan te gaan met verschillende niveaus maar ook verschillende artistieke ideeën die er leven in deze stad. Het gaat om de visie en ik denk dat dat de relatie is. En het is ook absoluut onvoldoende dat Hiphop of breakdance op dat niveau blijft, dat moet zich vermengen, die moet nieuwe artistieke binding aangaan. Dus dat past uitstekend.

S: Heb jij zicht op de status van de wereldmuziek scène in Rotterdam?

P: naja ik denk dat met de term wereldmuziek, dat eigenlijk een soort mogelijkheid trekt om niet al te veel over vakjes te hoeven praten en dat is een voordeel. Want daar kan je jazz muzikanten in aanraking laten komen met wereldmuziek, daar kan je gewoon de Chuck uit Bali, combineren met een rapper ofzo, ik bedoel ik zie allemaal concepten voor me en daar kan je ook vanuit educatie nadenken over een veel meer mondiale benadering van kinderen. Als je het over muziek en dans daar ligt voor mij ook weer de mogelijkheid om vooral muziek te verbinden aan beweging. Ook al heb je het over klassieke wereldmuziek maakt allemaal niet uit, maar dat je ook je methodiek gaat veranderen, dat het ook zijn effect kan hebben op muziekonderwijs wat wij in deze stad willen hebben en dat we er ook voor zorgen dat elk kind herkenningspunten heeft.

S: Zijn er buiten de SKVR ook plekken in Rotterdam waar dat plaats vindt?

P: JA wij zijn er niet de enige partij. We proberen dat met nieuwe trajecten zoals Music Matters, daar participeert het MWDC ook in en het gaat echt over ontmoeting en participatie. En daar liggen veel kansen dus ik denk dat juist het feit dat die term wereldmuziek die ooit door de detailhandel is verzonnen, om dat ze de platen niet konden marketen, daar kan je je voordeel uithalen, het geeft een kans het niet helemaal te labelen maar experimenten aan te gaan en ik vind dat dat vrij lokaal moet gebeuren. Er zit veel potentie in de stad.

S: Gebeurt dat al?

P: Nou ja ik denk dat het WMDC zich echt kan onderscheiden op het gebied van die artistieke fusie zowel tussen het lokale de ambitieuze rapper, en de mogelijkheid er vanuit een ander niveau en andere hoek, muziek en dans aan

elkaar te koppelen. En ik denk dat het WMDC zich vooral op die kant moet gaan profileren en niet zozeer als een concurrerend podium op het gebied van urban want dat is flauwekul, daar zijn andere initiatieven voor, maar wel als een broedplek, een samengaan van alles en nog wat, waar nieuwe artistieke concepten worden ontwikkeld en waar ook de argumentatie straks wordt gevonden om de breakers op hoog niveau absoluut als kunstenaars te gaan beschouwen.

S: Hoe worden de projecten van het WMDC gefinancierd?

P: We co- financieren projecten met Europese subsidie, en dat is die subsidie waar ik het net over had. Dus die verbouwing is daarvan gepleegd, maar er zijn ook grote programma budgetten. En de financiering zit als volgt in elkaar. Voor programma onderdelen wordt 45% Europees geld gematchet, met 45% publieke middelen.

S: Vanuit de deelgemeente?

P: Nou dat kan uit verschillende kanten komen. In ons geval, wij worden door de gemeente gefinancierd. Als ik iets nieuws wil opzetten, dan kan ik dat niet vanuit de eigen organisatie trekken, dan moet ik soms aankloppen bij bijvoorbeeld de deelgemeente of een andere gemeentelijke dienst of instelling. Dat kan JOS zijn (Jeugd onderwijs en samenleving), dat kan een deelgemeente budgetje zijn, als je het hebt over fondsen en eigen bijdrage van deelnemers dan moet je als je een begroting hebt gemaakt eerst afrekken, dan krijg je die match van 55 45, die is natuurlijk bedoelt om uiteindelijk het binnen je eigen organisatie te implementeren. Nou een voorbeeld ervan is een hiphophuis, wat nu eigenlijk volledig binnen mijn exploitatie zit. Langzamerhand opgebouwd, zij zijn steeds meer gaan bijdragen, we zijn er nog niet uit hoor, want als ze vooral grote ambities hebben dan valt dat weer niet te betalen en moeten we weer meer overheidsgeld hebben.

S: En hoe is het contact met de gemeente hierover?

P: Ja je hebt de dienst kunst en cultuur, maar je hebt ook de deelgemeente die daar een deelgemeentelijk beleid voert en die hebben wel een subsidiebudget toegekend aan het WMDC ja. Voor de programmering.

S: Worden jullie daar ook op getoetst vanuit de deelgemeente?

P: Dat zijn meer vragen voor Oscar, want ik heb weinig met dat budget van doen.

S: jij hebt verder ook geen contact met de deelgemeente over het WMDC?

P: Nee, dat is Oscar zijn pakket. Ik ben wel mede projectleider geweest en we zijn samen opgetrokken om dat neer te zetten, maar ik ga me er zo langzamerhand weer ja, ik blijf dat niet doen. We blijven wel actief, maar ik stuur nog een totaal andere organisatie.

Kijk het WMDC (*tekent een schema*) wordt betaald vanuit de subsidie waar CODARTS zich garant voor heeft gesteld bij de deelgemeente, dus ook dat Europese geld dat heeft CODARTS, die zijn daar verantwoordelijk voor. Wij zijn hierin partners en wij betalen ook een stukje van het WMDC. conciërges, het gebouw. Dit is een aparte stichting, en die stichting gaat zo veel mogelijk een ander profiel ontwikkelen, maar zij zijn nog steeds afhankelijk van deze twee instellingen (CODARTS en SKVR). Die twee instellingen maken afspraken met het WMDC over het gebruik van de zaal. In eerste instantie zijn ze dan zaalexploitant. Wij stoppen daar zoveel in, CODARTS stopt daar zoveel in, en dan kunnen ze draaien. En voor een deel hebben ze die zaal in te vullen met andere activiteiten. Maar het is een stichting tussen twee grote instellingen, die uiteindelijk wel wat te zeggen over het functioneren van het WMDC. Maar het WMDC heeft een eigen stichting, met een eigen bestuur, dus die zal autonoom mogelijk een gezicht te bepalen. In de tussentijd, is het programmabudget zit bij CODARTS. De programmaleider dat was Oscar en ik zat er ook bij om het zoveel mogelijk uit te zetten. Ik bestier eigenlijk dat hele cluster aan wijkactiviteiten, dat is ook logisch omdat wij ook actief zijn in Delfshaven. En wij brengen dan weer, ik maak afspraken over zoveel geld zetten we erin en dat brengen we aan het WMDC, en dat levert ook wel een soort van spanning op. Maar hij, het WMDC, heeft niks te zeggen over de core business wat wij doen, amateur kunst educatie en onderwijs. Het lectoraat zit ook hier. Het is hier met de CODARTS verbonden terwijl de expertise van community arts ook heel erg hier zit. Je merkt dat dat soms spanning oplevert omdat wij een totaal andere cultuur hebben. Ik kijk vanuit de amateur kunstwereld, totaal anders en ook vanuit mijn ervaringen in de wijk, totaal anders naar de belangen van, CODARTS, omdat zij dat doen vanuit hun eigen HBO achtige instelling. En Oscar wil natuurlijk met het WMDC meer invloed

op die ontwikkeling van amateurkunst maar ook het onderwijs. Ja dat, de tijd zal leren hoe groot die uitwerking wordt, hoe groot die invloed wordt.

(schetst nog een keer)

S: Die spanning kan ik me goed voorstellen, zeker met Routes en routes en het Wereldkindertheater, hoeveel invloed hebben jullie daarop?

P: JA nou dat vind ik dat kunnen wij zeggen, en dan is het wel zaak dat het hier wel goed wordt geregeld, als het hier gaat irriteren, dan ben je verkeerd bezig. En ik vind het jammer want naja, ik bedoel, ik denk dat er hier echt een programma advies commissie onder moet gaan zitten.

S: vanuit het WMDC?

P: Ja het WMDC moet dat opzetten om te zorgen dat er wordt samengewerkt. Dan zie je dus, zij moeten daarin de verbindende rol spelen. Het is natuurlijk gewoon, kijk routes en Routes daar hebben wij mee samengewerkt maar ik merk dat zij dezelfde dingen uitzetten als KOA, en zij hebben ons nodig die netwerken te verwerven. En dat zie ik nog onvoldoende gebeuren. Ik zie CODARTS ineens ja we moeten iets met community arts, en dan gaan kom ik projecten tegen waarvan ik denk van nou, als we dat nou samen hadden gedaan dan was het zoveel maal effectiever geweest. En hier is het weer een projectje voor wat studenten. Ik heb studenten van CODARTS wil ik graag inzetten op een flink aantal projecten die ik ga uitzetten. En wat ik eigenlijk, ja dat klinkt arrogant maar wij hebben vrij diepe contacten op allerlei gebieden, dan zie je het ook voor je ogen fout lopen. Zo van benut dit nou. Zorg nou dat het aansluit. Het lijkt erg moeilijk.

S: Terwijl dat in ieder geval al qua locatie de ideale situatie zou zijn

P: Ja, maar het klinkt wat negatief, maar er gaan absoluut een hele hoop dingen heel goed!

S: Wat vind je van de avonden die niet door jullie geprogrammeerd zijn?

P: Ik heb vooral concerten gezien die ik heel erg goed vond. En ik vind de samenwerking rond de brass heel erg goed. Er worden echt slagen gemaakt en, ja, zoals ik zei je moet toch, er lopen natuurlijk een aantal dingen door elkaar, je hebt die verbinding, die kruisbestuiving, en je hebt de traditionele leerlijnen. De

Indiase master die er zit, is inmiddels vrij elitair, en bemoeit zich niet met de omgeving. En die masters zitten gewoon heel erg op een traditionele leerlijn, om daar een relatie mee te krijgen is nog wel wat voor nodig. Maar ik heb echt geweldige concerten gezien, et redelijk volle zalen, ja dat kan beter.

S: Kwam het publiek dan uit de wijk?

P: Nee. Ik kan het niet precies beoordelen maar ik denk dat *on the move* wat dat betreft eigenlijk het beste voorbeeld blijft van het samen gaan. En misschien zien we dingen over het hoofd hoor want van sommige dingen weet ik onvoldoende vanaf of het goed loopt. JA het interessante is, want dat kennen we allemaal, er worden festivals geprogrammeerd en er moet een stukje Turks in en Marokkaans, en op het moment dat de Marokkanen beginnen, gaan de Turken weg. Dat wil je niet, dus ja ik denk dat er wel te experimenteren valt met verschillende soorten programmering en netwerken door elkaar heen gaan lopen.

S: En wie is er verantwoordelijk voor die kant van de programmering?

P: Dat zou eigenlijk de programmaraad moeten doen.

S: En wie zou daar in moeten?

P: Nou die zijn volgens mij al voor een deel samengesteld. Ja daar moet je belangrijke spelers voor kiezen die grote netwerken hebben. En je moet van alle instellingen komen. Maar dan wel mensen die over hun schutting heen kunnen kijken.

S: Zou je een typering kunnen geven van de wijk Delfshaven?

P: Nou ja het is een wijk waar zón 17.000 mensen wonen, waar bevolkingsgroepen vooral groepen Surinamers, Kaapverdianen, Turken, Marokkanen wonen. En Delfshaven kent wijken waar die groepen samen negentig procent vormen. Het is een deelgemeente die uit allerlei specifieke wijken is opgebouwd. Daar heb je bijvoorbeeld Schiemond, wat er een beetje aanhangt, daar wonen alleen maar Surinamers en Antilianen, er wonen heel veel Kaapverdianen. Het Heemraadsplein heeft daardoor ook een Kaapverdische naam. We hebben natuurlijk historisch Delfshaven, met het tunneltje, als je daardoor loopt zit je direct in een andere wereld. Er zitten ontzettend veel kunstenaars, kleine initiatieven. Het is een hele kleurrijke wijk.

S: Wat vind je van de vergelijking van het WMDC met het concept van de *brede school*?

P: Nou wat we wel doen, je zag net die groep kinderen langskomen, dat zijn brede scholen die werken hiernaast, en komen af en aan. En wij werken ook in brede scholen zelf als SKVR. Wij hebben een grote onderwijs afdeling waarmee we scholen bereiken. Maar daar komen peuters danslessen nemen, die komen met hun moeders mee en dat soort programma's worden opgezet en we zijn als instelling bezig met die brede school als markt door echt teams in scholen te gaan zetten, en voor ons is dat een belangrijk speerpunt. Maar kijk wel fronsend want ik zie het WMDC niet als brede school. Ik zie brede school echt als een school in de wijk de wijk in de school. En daar hebben we allerlei verschillende plekken. Ik denk dat wij ons gaan specialiseren in scholen cursus. Met een aantal programma's. Scholen die er ook voor gaan om intensief een brede school te worden. Het gekke is dat deze kweek vijver mensen bijvoorbeeld actief in participeren. We zijn in 2000 begonnen toen de term brede school ook gonsde, maar toen had je allerlei programma's om dat te stimuleren maar dat is met Fortuyn behoorlijk ingezakt. Het is nu weer een hype aan het worden met allerlei instellingen die zich daarop storten maar wij zijn in de tussentijd doorgegaan, om die kinderen in hun vrije tijd om daar dingen mee te doen, als zij gewoon rondzwerven. En ik vind dat die brede scholen echt van 7 tot 7. Daar moet je met een team echt opzitten om dat te kunnen sturen. Wat mij betreft wordt dat gewoon als een onderwijsstudie toegevoegd.

S: Daar is lijkt me erg veel geld voor nodig?

P: ja maar ja. Het bereik is wel groot.

S: Is het begrip dan niet toepasbaar op het WMDC in combinatie met CODARTS?

P: Nee zij zijn nog maar net bezig, daar hebben ze helemaal de expertise niet voor. Maar als je kijkt naar de beweging van de Hogescholen, van zo dat gaan wij doen, zonder dat er relaties worden gelegd met partijen die daar al veel langere expertise in hebben. Dat is vreemd. Dan is het alleen maar window dressing. Natuurlijk is er wel potentie. Ik klink een beetje verontwaardigd, maar het is alleen zo stom. Volstrekt in efficiënt in het opnieuw wielen uitvinden. Terwijl ik ook echt

zie dat het belangrijkste overgeslagen wordt, zorg dat je de mensen kent. Er werken hier bijvoorbeeld mensen met hele grote netwerken.

S: Hoeveel mensen werken hier eigenlijk?

P: Nou ik heb negen project medewerkers maar daar hangen ook weer allemaal groepen aan vast. En daar moet je heel erg in investeren. Als je dat niet doet blijf je eigenlijk denken vanuit de aanbod gedachte. Wij gaan eens verzinnen wat goed voor de mensen is en douwen het door de strot. Terwijl je niet kijkt wat er leeft in de wijk dat is mijn punt eigenlijk, daar kan ik totaal geïrriteerd om raken. Gewoon echt een Topdown gedachte terwijl ze denken dat ze met community arts bezig zijn. Onzin. De dienst kunst en cultuur, schrijft notitie op notitie, maar zie ik nooit. Daar hebben ze geen tijd voor. Dat zie je ook terug in het cultuurverslag. Daar staat bijvoorbeeld in dat wij niet vraaggericht kunnen werken. Denk ik, ja waar haal je dat vandaan? Joh, we doen niet anders, wij hebben dat uitgevonden ongeveer.

(Voorbeelden van projecten.....)

S: Creatieve stad.

E: Ja dat is ook zo leuk, dat is een term dat iemand bedacht heeft. Ik vind het zo'n loze term want Rotterdam is een hele rare stad, je wilt een humus laag van creatieven creëren dat hele creatieve stad verhaal, maar dan wordt zo'n Lloyd kwartier gebombardeerd tot creatieve plek. Ten eerste zitten er van die AV bedrijfjes die volgens mij helemaal niet vallen onder creatieve sector. Het zijn mensen die bedrijfsfilmpjes maken of weet ik veel. Het wordt ook weer weggestopt je moet er helemaal naartoe. Het is ook heel klein. Er zitten wel interessante bedrijfjes zoals FunX en studio Dunbar. Maar die hebben toch al hun klanten kring. En dat hoort daar dan bij. Maar in Rotterdam gaat creatieve stad eigenlijk alleen maar over economie. Als zon WMDC er komt gaan ze meteen denken aaah ping ping, geld. Ik vind de discrepantie tussen dat en wat je eigenlijk wil met zon centrum, het hele sociale verhaal, is zo groot, dat het eigenlijk niks met elkaar te maken heeft. In theorie wel, maar waar over gepraat wordt is continu, hoe kunnen we dat nou promoten, hoe geven we dat internationale bekendheid.

S: Is dat niet juist interessant dat het interesse heeft van allerlei lagen?

E: Ja maar waar zijn ze nu op aan het focussen?

Waar gaat op dit moment het geld aan toe, de projecten die nu lopen, de verbouwing. Daar moet je achterkomen, wat ze hebben gezegd dat ze zouden doen en wat er daadwerkelijk gebeurt. Je moet kijken waar het zwaartepunt ligt. Het is ook moeilijk, voor mij ook want ik werk bij een grote krant en daar zijn ze echt lang niet altijd geïnteresseerd in wat ik schrijf. Ik moet echt hard werken om men ervan te overtuigen dat dit the next best thing wordt willen ze het stuk plaatsen. En ik moet ook geld verdienen en dus ga ik vaak ook naar de grotere concerten. En zo is het in de hele wereldmuziek scene, want je hebt geen geld maar je wilt programmeren je wilt mensen trekken, maar je wilt mooie muziek laten horen maar die mooie muziek trekt dan geen mensen. Ja het is best wel lastig überhaupt om muziek hier te vinden. Nummertje 16 op de lijst van lastige punten. En er is wel potentie, het culturele beleid in Rotterdam is wel terecht maar of het nou op de goede manier gebeurt. Bijvoorbeeld die 15 miljoen die Kaya dan belooft voor urban cultuur, maar wie dat geld dan krijgt is niet bekend, waar gaat het naar toe. Er wordt waarschijnlijk een nieuw ding opgericht ofzo, met allemaal blanke meisjes met krullen die dat dan moeten gaan leiden. Ja zo gaat dat dan, en daar gaat dan de helft van het geld dan al inzitten in zo'n instituut, en de rest. De mensen die echt helemaal in de wereld zitten, en er zitten echt goed mensen hoor, maar er moet altijd een soort instituut worden gemaakt. Ze zijn bang om het aan kleine groepen te geven en het is juist goed om het aan kleine groepen te geven. Dat is eigenlijk de essentie van de creatieve stad. Het huis van de culturele dialoog is ook opgericht en dat moet ook de dialoog bevorderen. En daar zit ook een dure directeur met een dure staf en een super duur pand aan de Estersingel, echt krankzinnig duur. Ja misschien hebben ze het wel voor veel minder gekregen hoor, maar, daar zitten dus mensen die zijn door de politiek daar neergezet terwijl toen de opening was, ik kreeg een mail van een ex collega van Dunya die zei ok gister is dus het huis van de culturele dialoog geopend, ik was niet uitgenodigd terwijl ik me al 25 jaar inzet voor de culturele dialoog van de stad Rotterdam, en met hem nog een heleboel mensen die al hun hele leven gewoon op alle niveaus aan het proberen zijn sociale cohesie te bevorderen, racisme te bestrijden. Niet uitgenodigd. Die staan niet op de lijst van interessante figuren. Op de een of ander manier, is er een kloof tussen wat er daadwerkelijk gaande is en wat de politiek wil. Ze willen gewoon niet.

S: Dat probleem ontstond ook bij het organiseren van de sectorbijeenkomsten wereldmuziek.

E: Ja wie waren daar dan? Ik wist er niks van. De bobo's komen dan, dat zijn de mensen die praten met de overheid. Maar als ze jongerenorganisaties willen hebben, zijn het altijd dezelfde mensen, en ik ken die mensen en die zijn dan heel lang bezig, en die mensen klagen zelf ook. "Ik moest weer bij de wethouder op bezoek komen, want ik moest weer vertellen wat er gebeurt hier in de stad." En dat zijn er dan drie of vier. Hoe kan je nou van drie of vier mensen horen wat er in een stad gebeurt? Ze hebben gewoon hun contactpersonen en denken nou mooi, nu weet ik alles. Je moet juist aan die mensen vragen van geef me nog tien mensen en die mensen moeten weer tien mensen aanwijzen. Daarom werkt dat confetti en met jongeren debatten wel goed. Dat zijn mensen die hier op school zitten die gewoon aan de HBO studeren of op de universiteit die gewoon hier hun dingen aan doen zijn. Die zitten wel in die wereld en spreken een andere taal dan de mensen van veertig. Ja ik ben dertig maar ik zit er echt tussenin, ik kan met jongeren praten, ik weet dat ik daar niet inzit maar ik versta ze wel. Ik kan met allebei communiceren. Ik ben ook veel te sceptisch.

3. Interview Carlos Consalves

20-6-2007

S: Sanne Nout

C: Carlos Consalves

S: Hoe zou je jouw betrokkenheid bij het WMDC omschrijven?

C: Toen het WMDC werd opgestart had ik een betrokkenheid vanuit mijn economische portefeuille, sociale integratie. We waren toen bezig met de creatieve industrie en we hadden het Coolhaven eiland uitgeroepen tot creatieve groeikern. Met name ook door de link met het Loydskwartier waar natuurlijk heel veel gebeurt op het gebied van de multimedia en waar heel veel reeds gevestigde bedrijven zitten, en wij hadden zoiets van ja Coolhaven eiland zou eigenlijk als een soort broedplaats gezien moeten worden voor bedrijven starters die willen doorgroeien en wij vonden dat de vestiging van het WMDC een sterk ankerpunt kan zijn voor die ontwikkeling. En vervolgens als je dan kijkt naar de sociale integratie infrastructuur, kijkend naar de multiculturele samenleving Delfshaven waar heel veel mensen bezig zijn met muziek dans en theater, dat zijn gewoon die jongeren heel erg aanspreken en het hoort heel erg bij de belevingswereld van de jongeren, en wij hadden zoiets van nou, een dergelijke voorziening kan natuurlijk ook heel goed werken om de talenten die we hebben verder te laten ontwikkelen en ook een dergelijke opleiding te laten volgen. Dus we keken ook van we hebben heel veel mensen die er al mee bezig zijn die we door zouden kunnen laten ontwikkelen, nou dat zou heel goed aansluiten en het zou ertoe kunnen leiden dat de jongeren hier binnenkomen en door kunnen stromen naar een opleiding.

S: Was het speerpunt voor het ontwikkelen van de creatieve industrie sowieso muziek hier in Delfshaven?

C: We hebben eigenlijk in Delfshaven heel veel verschillende sectoren he, multimedia, muziek, theater dus wij zochten vooral naar de cross-overs en dat kunnen we doen met multi-media en muziek. We hebben dus niet gezegd dat het

een bepaalde sector moet zijn maar we hebben vooral gekeken hoe we gebruik kunnen maken van datgene wat er al is.

S: En hoe zijn jullie dan bij het WMDC gekomen?

C: Het WMDC is tot stand gekomen, op een gegeven moment kwamen de mensen van het Conservatorium en de SKVR, die kwamen een presentatie houden aan mijn collega mevrouw Axwijk en ik. Mevrouw van Axwijk ging over cultuur en ik over economie. En daarna omdat wij ook als deelgemeente waren aangewezen als D2 gebied, dat zijn Europese middelen, voor het versterken van de economische infrastructuur. En zij kwamen kijken of ze daar gebruik van konden maken. Van die Europese subsidie, naja goed wij waren enthousiast en hebben aangegeven dat we alles in het werk zetten om dit plan te ondersteunen. Daar is hebben we een stuk cofinanciering geregeld en we hebben het ingebracht als Efran project. Dat zijn die Europese subsidies en we zijn er ook achter gaan staan zo van dit moet er komen bij onze collega's op het stadhuis en uiteindelijk is het er ook gekomen en daar zijn we heel blij mee.

S: En vanuit welk oogpunt ben je daar blij mee?

C: Ik heb nu de portefeuille cultuur en ik heb ook nog economie dus daar zit een verbinding. Maar ik vind nog steeds dat eigenlijk dat een dergelijke voorziening heel erg belangrijk kan zijn voor het aantrekken van bedrijven naar zo'n gebied. Dus er zit een economische meerwaarde, een culturele meerwaarde maar ook een opleidingsmeerwaarde. Dus er zitten drie belangrijke doelstellingen in die ik nu en destijds ook in mijn portefeuille had, waarbij ik zoiets had van als het ons lukt om dit binnen te halen, nou dan hebben we een sterke voorziening voor een aantal hele belangrijke speerpunten van ons die daar een heel belangrijk deel in kan vervullen.

S: Als je dan het WMDC zou omschrijven, in welke activiteiten zie je die functies dan terug?

C: Nou goed het is primair een opleidingsinstituut. Het is een cultureel opleidingsinstituut, dat is de hoofdfunctie van het WMDC. Maar het feit dat het er zit maakt het ook wel heel aantrekkelijk voor een aantal kleine bedrijven vooral culturele

ondernemers om zich in dat gebied te gaan vestigen, en dat zie je nu ook gebeuren. Je ziet dat veel partijen zoiets hebben van hé, hier gebeurt wat bijzonders, WMDC zit daar, Loydkwartier in de buurt. De deelgemeente en de gemeente zijn van plan dat verder te versterken, dus je ziet ook dat op dit moment heel veel kleine maar ook grote bedrijven zoiets hebben van daar moeten we op in gaan zetten.

S: Wat voor bedrijven zijn dat?

C: Organisatie bureaus voor evenementen, computer bedrijven, veel toch ook in de ICT hoek. Er kwam laatst een bedrijf hier op bezoek dat voornamelijk ik het management van artiesten zat, en het organiseren van evenementen.

S:: En deze bedrijven worden volgens jou mede aangetrokken door het WMDC?

C: Ja ik denk het wel! Omdat ze toch zoiets hebben van ja er zit daar toch heel veel potentie, het WMDC staat goed aangeschreven. Ja goed en als je nu kijkt naar de ambitie die het WMDC heeft als kennis en opleidingsinstituut voor wereldmuziek, ja dat is een grote kas voor Rotterdam. Parijs heeft al van oudsher een reputatie opgebouwd maar voor de rest zijn er in andere Europese steden geen vergelijkbare instituten. Daar wordt het niet als een kans gezien, maar hier wordt het wel als kans gezien. En ja ik denk dat het een instituut is met internationale uitstraling. Er zijn veel internationale studenten die bijvoorbeeld naar de summerschools komen. Ja dat is positief ook voor het gebied dat mensen buiten Rotterdam en Nederland toch hiernaartoe komen om mee te doen met die masterclasses.

S: Wat is de rol van het hiphophuis binnen het WMDC?

C: nou wat je dus ziet is dat het Hiphophuis heel nauw samenwerkt met het WMDC waardoor er (...) Ja het HHH is het eerste HHH van Europa en daardoor zien we dat er onlangs er een in Berlijn is geopend dus het is een club van hele enthousiaste mensen die goed samenwerken ze zijn ook bezig om (.....)627, Ik denk dat het een versterking kan zijn van het aanbod dat er al is in de jongerencultuur met name. Nou wereldmuziek is breder maar goed als je dat op die manier ook benadert, zo van wereldmuziek is veel breder dan alleen maar hiphop maar je geeft ook die specialisatie hiphop een plek en nogmaals met hiphop an sich

spreek je heel veel jongeren aan in Delfshaven zijn er heel veel jongeren die met hiphop bezig zijn dus ja voor ons heeft het ook een sterke meerwaarde.

S: En wereldmuziek als creatieve industrie werd bij de sectorbijeenkomst wereldmuziek en jazz gezien als speerpunt voor Rotterdam in het kader van de multiculturaliteit. Hoe is het volgens jou gesteld met de wereldmuziek scene in Rotterdam, bijvoorbeeld in vergelijking met Amsterdam?

C: Nou ik kan dat helemaal niet vergelijken want ik ken de wereldmuziekscene in Amsterdam helemaal niet goed, maar als ik kijk naar wat voor talenten we hier in Rotterdam hebben en ook groepen die al heel wat vaardigheden hebben opgebouwd ook in het buitenland dan gaat het erg goed. Las ik bijvoorbeeld kijk naar de Kaapverdiaanse muziekindustrie dat is een hele sterke poot, net zoals Surinaamse muziek uit Rotterdam.

Kijk als ik kijk naar Turkse muziek, volgens mij zijn we al heel lang bezig hier met Turkse muziek en op het conservatorium is er een leerroute Turkse muziek, ik weet niet of ze dat in Amsterdam hebben. Ik hoor in ieder geval heel veel Amsterdammers dat wij ruim voorlopen op Amsterdam en ik moet je eerlijk zeggen dat ik niet vaak dingen hoor op het gebied van wereldmuziek die uit Amsterdam komen, hier in Rotterdam hebben we dus heel veel talenten lopen die op eigen kracht ook in het buitenland een behoorlijke reputatie hebben opgebouwd. Maar ik denk dat we er het uiterste nog niet uitgehaald hebben. Dat vergt wel lef en investeringen.

S: Hoe zou het er optimaal uit zien dan?

C: In de eerste plaats moeten we trots zijn op datgene wat we hebben. En dat we ook als overheid daar iets mee moeten gaan doen. At ik nu zie bijvoorbeeld er gaat binnenkort een handelsmissie naar Brazilië, en ik heb begrepen dat een aantal een aantal Nederlandse groepen mee gaan naar Brazilië, dus dat is ook een stukje trots dat je als overheid kan uitdragen, van hé wij hebben iets wat voor jullie interessant is, en dat we dan op een handelsmissie een hele groep meenemen, ja dat is laten zien wat je in huis hebt. Ik denk dat je dat soort dingen veel meer kan doen en ik denk dat je bijvoorbeeld podia in Rotterdam die programmeren over het algemeen heel traditioneel, de radiozenders doen dat ook. FunX bijvoorbeeld is daarin een uitzondering, maar FunX wordt ontzettend goed beluisterd door de Rotterdamse

jeugd, dat is de snelst groeiende radiozender van Nederland. Dus dat geeft aan wat voor potentie daar zit want FunX draait wereldmuziek, alleen bij het grotere publiek is het besef nog te weinig aanwezig om te zien welke potentie daarin ligt. Terwijl op de lange termijn zal men er niet meer omheen kunnen, het is een sterk groeiende kracht die ik schat over 5 a 10 jaar is het gewoon doodgewoon maar het heeft zijn tijd nodig. 10 jaar geleden was het bijna, als ik over een dergelijk instituut als een wereldmuziekcentrum zou spreken, zou ik voor gek zijn uitgemaakt!

S: Ja? Wat is er dan nu veranderd?

C: nou ik denk dat de toenmalige beleidsmakers gewoon geen zicht hadden op wat er gaande was en niet bekend waren en hele erg voorstanders waren om het geld in Rotterdam voor kunst en cultuur te stoppen in het philharmonisch en de zogenaamde kunst met de grote K, men had geen oog voor de veranderende wensen en de behoeftes in de stad met name ook bij de jongeren. En men ziet nu ook in dat de Rotterdamse samenleving zo veranderd en de jeugd wordt daardoor zo'n bepalende factor in de stad dat het gewoon een overlevingsstrategie wordt.

S: Nou wordt hiphop niet altijd gezien als kunst met een grote K

C: O nee zeker niet het wordt meer gezien als straat cultuur en naja het is wel een levende cultuur en daar moet je wel wat mee doen. Je kan het gaan marginaliseren van ja het is allemaal niks maar als je kijkt naar de impact dat hiphop heeft op het hele ja, muziek sector, mondiaal gezien dan is het niet iets wat je even kan negeren. Je kan er allemaal meningen over hebben, want er zitten ook stromingen tussen waarvan ik zeg ja daar ben ik ook geen voorstander van, zoals de gangster rap en het verheerlijken van geweld, het zijn van pooiers en hoeren, dat is ook niet iets waar ik achter sta, maar er is zoveel diversiteit daarin dat je niet alles over een kam kan scheren.

S: Maar is het HHH wel op zijn plek in het WMDC, is het niet beter om het bijvoorbeeld in een urban podium onder te brengen.

C: nou kijk ik vraag me af of er een urban podium zou moeten komen. Ik vind dat je veel meer moet focussen op[talent ontwikkeling en dat dat gespreid moet gebeuren. Er zijn genoeg podia in de stad. Wat ik eigenlijk mis is meer een productiehuis/ talent ontwikkelingsplek eigenlijk de rol die het HHH wil vervullen. Ik ben daar veel meer een voorstander van om daar geld in de stoppen dan in een nieuw podium. Want waar je naar toe zou moeten gaan is naar mijn gevoel dat de bestaand podia meer gaan programmeren voor andere doelgroepen. Dus ik zou veel meer mijn geld stoppen in het ontwikkelen van talent.

(.....)

Probeer er vooral voor te zorgen dat de talenten die er zijn ook op die podia terechtkomen. Dus investeer daarin. Investeer in opleiding, vorming, in lokale cultuurcentra;s, we hebben lokale cultuurcentra's gekregen maar in feite stellen ze niet zo heel veel voor!.

S: Kan je daar een voorbeeld van geven?

C: Nou goed, we hebben, er is heel weinig geld vrijgemaakt om van bestaande wijkgebouwen te zeggen dit worden lokale cultuurcentra, maar daarmee verandert er in feite niks dus we moeten ook zorgen dat capaciteit en faciliteiten aanwezig is die daar werkelijk iets aan kan doen voor die talenten. Ik zou zelf er een voorstander van zijn van laten kijken naar de infrastructuur die er is, en laten we gericht het bestaande gaan versterken maar laten we er niet nog ene podium bij planten en af wachten hoe dat gaat zich gaat ontwikkelen.

S: Hoe zit het met de cultuurcentra in Delfshaven?

C: We hebben er een in het Piet Hein, voormalig werkpand in historisch Delfshaven. Daar zit ook onze cultuurscout. Ja goed die moeten met beperkte middelen leuke dingen gaan doen. En de naamsbekendheid is ook nog ver te zoeken. Het zit natuurlijk allemaal in de start fase maar ik had graag wat meer kansen willen zien.

S: Vanuit de gemeente?

C: JA want als ik kijk naar de budgetten die wij als deelgemeente hebben, dan zijn de kunst en cultuur budgetten altijd centraal gebleven die zijn niet gedecentraliseerd. Wij hebben dus eigenlijk een hele kleine rol in het hele kunst en cultuur gebeuren.

S: En hoe komt jou rol dan wel zo groot bij de totstandkoming van het WMDC?

C: Dat moet je jezelf gewoon toe eigenen. Kijk in financiële zin hebben we weinig voor kunst en cultuur. Maar dat wil niet zeggen dat je niet kan zeggen van ik ondersteun dit, en ik loop er voor. Je kan dus wel een andere rol vervullen van ambassadeur en pleitbezorger van ja creatief op zoek gaan naar andere mogelijkheden en dat hebben we vooral gedaan.

S: ik dacht dat er ook subsidies vanuit de deelgemeente verstrekt zijn?

C: jawel kleine bedragen bij elkaar gesprokkeld en uiteindelijk kan je eenmalig wat doen. Ja en wat hadden natuurlijk ook de Europese middelen. Wij zijn in principe, wij kunnen daar projecten voor voordragen. Wij hebben voor het WMDC gepleit om het daad werkelijk ook tot stand te brengen, we hebben daarvoor ook bij de Wethouder toen nog van Sluis gelobbyd.

S: Hoe zal het in het vervolg gaan met de financiering van het WMDC? Want de subsidies zijn grotendeels eenmalig geweest, bijvoorbeeld voor de bouw...

C: nou goed dan moeten we het hebben van projectsubsidies en ja per keer zouden we moeten kijken van wat heb ik beschikbaar om daar aan mee te doen. We hebben onlangs een bedrag vrijgemaakt voor Routes en rootes. Per keer zou je moeten kijken wat we kunnen bijdragen en wat kan onze rol zijn richting de gemeente om daar wat meer van te maken,

S: En wat wordt de rol van Routes en Rootes?

C: Naja goed RR heeft met name tijdens de summer schools een belangrijke rol gehad ook bij het betrekken van jongeren uit de buurt door middel van workshops om kennis te maken met global muziek en dans en dat willen we eigenlijk voortzetten. Zorgen dat een van de dingen die wij van belang vinden is in het kader van de brede school, jongeren brede ontwikkelingsmogelijkheden aan bieden. Dus niet alleen dat

ze goed zijn in cognitieve kwesties gewoon droog leren van gegevens maar dat ze ook kunnen proeven ruiken beleven wat de ontwikkelingsmogelijkheden zijn in de creatieve sector. Kunst cultuur maar ook sport. We willen de jeugd gewoon een breed ontwikkelingsaanbod doen. Kijk heel veel jongeren zijn heel goed in leren die kunnen een goede theoretische opleiding volgen, anderen zijn goed met hun handen en kunnen praktijk technische opleidingen doen, en anderen kunnen heel goed muziek maken of heel goed dansen, hebben andere vaardigheden binnen de culturele sector, nou die kans moet je ze ook geven. Anderen kunnen heel goed sproten voetballen, nou die kans moet je ze ook bieden. Kijk als het bij de een niet lukt, ik geloof dat iedereen talent heeft, alleen je moet iemand wel in de gelegenheid stellen om die talenten te ontdekken en zich daarin te kunnen laten ontwikkelen. Nou we hebben te maken met heel veel jongeren en kinderen uit arme gezinnen die van huis uit die mogelijkheden niet aangeboden krijgen. Dan vind ik dat je als overheid daar een alternatief voor moet bieden om die kinderen wel in die situatie te brengen.

S: Zit R&R dan niet in het vaarwater van het HHH?

C: Volgens mij werken ze nauw samen met HHH? Daar ga ik vanuit. Dat is het verhaal dat ik van Oscar gehoord heb wat ik van piet Elenbaas hoor van Aruna. Natuurlijk zijn er in de samenwerking dingen waar ze het niet over eens zijn maar daar komen ze ook wel weer uit Het gaat erom dat ze met elkaar samenwerken en dat het resultaat oplevert.

S: Hoe ziet die samenwerking er precies uit dan tussen de verschillende instellingen?

C: Nou goed die samenwerking vind vaak plaats in projectvoorstellen die zij bij mij Doen. Dus ja volgens mij is er een deur die vaak openstaat waar iedereen gewoon doorheen loopt.

S: Dus alle projecten lopen via jou?

C: nee niet alle projecten maar vaak komen projectvoorstellen naar mij toe, zo van we hebben een idee we hebben een project en we zouden graag willen dat jullie daarin iets konden betekenen. Dus daar zie ik wel die samenwerking vaak terug.

S: En hoe koppel je dan terug?

C: Meestal hebben we een gesprek met de kunstinstelling. Binnenkrot wil ik alle kunstinstellingen in Delfshaven beter op elkaar te laten aansluiten dat heeft ook te maken met de wens die we hebben gehad, van, er is heel veel in Delfshaven qua kunst en cultuur alleen de meeste mensen weten dat niet. Dus ja de mensen die binnen die zich binnen de kunstsector bewegen die weten dat maar het grote publiek weet dat niet. Alleen al in dit stukje hebben we het O.T., WMDC, SKVR, Hofplein, wijktheater we hebben de Delft een nieuw museum, een historisch schip dat gebouwd wordt. Wat nog meer. Het oorlog en verzet museum komt hier te zitten. Verderop het Rotterdams centrum voor theater, Kunst onder anderen, kunst super. Nou we hebben echt heel veel organisaties van klein naar groot het is alleen weinig bekend. Dus we kijken nu of we gezamenlijk een manifestatie kunnen neerzetten die voor gezamenlijke publiciteit zorgt om mensen kennis te laten maken met het gebied en met de hoeveelheid aan diversiteit en cultuur ja en ook om de koppeling te maken tussen onderwijs, de jeugd van Delfshaven en de instellingen. De instellingen zijn vooral stedelijk georiënteerd ja en we hechten ook veel waarde dat die instellingen wat meer gaan doen voor de lokale bevolking.

S: Welk publiek wordt er beoogd vanuit het WMDC?

C: Ik denk dat het WMDC net als alle instellingen zowel naar de lokale bevolking een hele belangrijke rol vervult, maar ook naar het breder publiek, naar mensen die heel erg geïnteresseerd zijn in Wereldmuziek. Ik was afgelopen vrijdag in de Doelen en daar was een project waarin het Rotterdams metropool orkest Kaapverdiaanse artiesten ging begeleiden nou dat was op zich een experiment en ging nog niet helemaal vlekkeloos meer het was fantastisch. Ze hebben dat ook gedaan met Turkse artiesten, ook dat was een groot succes. Nou herinner ik me nog zes jaar geleden toen had ik een gesprek met de toenmalige wethouder van cultuur Kombrink, over een dergelijk experiment, dat was onbespreekbaar. Hij zag het niet zitten. Nu vijf jaar later gebeurt het.

S: Is zo'n ontwikkeling dan zo persoonsafhankelijk?

C: Ja als het iemand is die op zo'n belangrijke positie zit dan is het inderdaad zo persoonsafhankelijk, hij is uiteindelijk de wethouder die beleidsverantwoordelijke is

en het heeft natuurlijk er ook mee te maken dat de instellingen het destijds ook niet zagen zitten, maar goed daar heeft een verandering plaats gevonden. Nou goed en dat zijn weer belangrijke ontwikkelingen voor de stad! En ik denk dat de organisatie zoals het WMDC daar een hele belangrijke rol in kan hebben. Met name bij talentontwikkeling. De SKVR ook. Muzikanten ontwikkelen die al gewent zijn klassieke muzikanten die al gewent zijn meerdere genres te spelen. Dat is wat ik vaak zie. Iemand die viool speelt die krijgt een klassieke opleiding maar die tegelijkertijd ook Indiase muziek of Turkse muziek kan spelen. Dus ik denk dat het in zijn totaliteit een verrijking is, ook voor de muzikanten zelf. Wat die speelt meerdere genres. Dus ja ik heb er zelf een heel goed gevoel bij. En ik denk dat het WMDC er een hele belangrijke rol in gaat spelen. Dat heel veel mensen die het hier opleidt op een gegeven moment ook in de Schouwburg of Doelen, of Luxor, een plek kunnen gaan krijgen. Uiteindelijk zou dat het mooiste zijn.

S: Doorstroom vanuit de wijk naar de gevestigde podia.

C: Ja

S: Zit er qua subsidies nog een prestatienorm aan vast vanuit de EU=

C: O, nee, nee, nee. Nee de EU financiert vooral de fysieke ontwikkeling. Dus de bouw renoveren dat soort dingen. Nee dat soort dingen daar stelt de EU geen eisen aan. Maar nogmaals, het zou me niet verbazen als er de komende vijf jaar gewoon op de gevestigde poppodia talenten staan die opgeleid zijn in het WMDC. Die ook zich hebben gespecialiseerd in wereldmuziek. Opgeleid door het hele aanbod van het WMDC om uiteindelijk misschien de stap te maken naar het conservatorium. Die het inmiddels ook erg goed doet op het vlak van wereldmuziek. Maar wat ik al zeg in de Doelen zat dus een heel gemengd publiek. Er zaten natuurlijk heel veel mensen uit de Kaapverdiaanse gemeenschap. Het was 50-50. Dus je zit dus dat ook het bredere publiek inmiddels de wereldmuziek heeft ontdekt en zoiets heeft van hè interessant, laten we eens gaan kijken, En ook EU, het weten te waarderen.

S: Dus zou mengelmoes qua publiek zou je ook voor het WMDC willen

C: ja ik denk dat daar heel veel interesse in is en ik geloof dat dat op termijn zich in de komende jaren zich zal ontwikkelen.

S: Weet je iets van bezoekersaantallen

C: Nee dat weet ik niet, wat ik wel weet is dat als ik er langs loop het altijd heel erg druk voor de deur ik ben een paar keer geweest toen zat het ook echt helemaal vol. Dus ik denk dat er best wel heel veel animo is voor datgene wat er gebeurt. Dus ik heb zelf het idee dat het heel goed gaat.

S: Het HHH is momenteel bezig met een nieuwe locatie, als ze die hebben is het dan de bedoeling dat ze in het WMDC ook actief blijven of hebben ze dan hun eigen podium ruimte

C: Nou kijk ik zou graag willen dat ze hier in de omgeving blijven. Daar zijn we ook mee bezig zo van kunnen we ze hier in de buurt ergens huisvesten. Het zal niet makkelijk worden want ze zoeken een groot gebouw en die zijn schaars, die vind je niet zo snel. Maar als het even lukt gaan we dat wel doen. We zijn ook verder in Delfshaven kijken of ze daar een plek kunnen krijgen. Ik zou het jammer vinden als ze geen gebruik meer zouden maken van het WMDC en aan de andere kant denk ik dat het geen ramp zou zijn, want dan zou het WMDC zich inderdaad veel meer kunnen focussen op wereldmuziek, en dat Hip-hop een zelfstandige poot wordt. Je kan Hiphop een onderdeel maken van wereldmuziek maar eigenlijk is het een zelfstandig genre. Die ook buiten de wereldmuziek geplaatst zou kunnen worden dus op zich zou ik het niet erg vinden als dat onderscheid gemaakt zou worden.

S: Toch hebben ze nu wel een flink aantal avonden gevuld.....

C: Ja ze zijn voor het bezoekersaantal natuurlijk heel belangrijk, aan de andere kant denk ik dat het WMDC een zodanig sterk concept heeft dat op het moment dat je die dingen uit elkaar haalt dat ze zelfstandig genoeg zijn om het zelf te redden.

S: Hoe communiceren jullie onderling`

C: Op verschillende manieren, telefonisch, die mensen hebben allemaal mijn nul zes, ja we hebben ook periodiek overleg en vergaderingen en als ze plannen en ideeën hebben komen ze langs en dan praten we erover. Ze zijn ook betrokken bij allerlei strategische ontwikkelingen die wij als gemeente hebben, als we willen praten over gebiedsontwikkeling betrekken we hen er ook bij. Dus we zien ze ook als strategische partners op verschillende niveau's wordt er gecommuniceerd en is er

ook samenwerking. Piet Elenbaas is ook wel een vernieuwer geweest binnen de SKVR. Hij heeft heel veel lef zelfs in een periode waarin er heel veel weerstand bestond bij de gevestigde orde voor alles wat jongeren cultuur, multiculturele cultuur, wijk activiteiten. En Piet is op talentontwikkeling de SKVR binnen gekomen en heeft heel veel nieuwe dingen opgestart en ik weet nog toen ik hem voor het eerst tegen kwam bij een vergadering op het stadhuis, en hij had het over cultuur in de wijk. De gevestigde organisaties waren allemaal tegen en piet was de enige, samen met zijn directeur. En zij hebben dat toen als enige opgepakt en hebben het ook waargemaakt. Terwijl andere directeuren er pertinent op tegen waren. En dat was vijf zes jaar geleden inmiddels zijn die ook wel bijgedraaid maar met name zijn zij overtuigd geraakt door de manier waarop de SKVR dat heeft aangepakt. En het een plaats hebben gegeven binnen de SKVR dus dat zijn echt vernieuwende mensen geweest binnen de cultuursector.

S: En hoe is Oscar van der Pluijm betrokken geraakt bij het WMDC?

C: Nou Oscar die, ja die ken ik nog uit de tijd dat hij bij de RKS was. De RKS was in het begin ook betrokken bij de ontwikkeling en ja Oscar is eigenlijk een beetje toen de RKS weg viel was hij al zodanig met het project bezig dat ze hem hebben overgenomen. En heeft ook zijn benen onder zijn lijf vandaan gelopen om het initiatief waar te maken hij heeft een cruciale rol gehad in het totstandkoming. Hij is zeer betrokken zeer bedreven. Ja en dat heb je wel nodig hè dit soort mensen bij dit soort projecten dat gaat niet vanzelf. Je hebt echt iemand nodig die het verhaal goed weet te vertellen die goed in staat is mensen te overtuigen, ja en die rol heeft Oscar heel goed vervuld.

S: Wie regelt de zakelijke kant van het WMDC?

C: Eigenlijk is Oscar integraal mijn contact persoon zowel zakelijk als inhoudelijk, en ik ga er vanuit dat ze dat intern wel anders geregeld hebben maar Oscar is het eerste aanspreekpunt.

S: Welke prioriteit heeft het sociale cohesie effect in het WMDC?

C: In eerste instantie is het een opleidingscentrum, het heeft voor ons een meerwaarde op het gebied van talentontwikkeling en dat met name het multiculturele talent, om die verder te helpen. Dus ja daar komt het integratie aspect wel bij kijken. Maar wij zetten daar niet de nadruk op maar op talentontwikkeling. Het heeft ook een integratief effect maar dat is een afgeleide daarvan. Als jij talent ontwikkeld en die ontplooiën zich en worden erkend als Rotterdamse talenten die een meerwaarde hebben en het zijn mensen uit verschillende culturen dan heeft dat een effect op de integratie van mensen en op de erkenning van andere culturen, erkenning dat andere culturen van belang kunnen zijn en dat ze een meerwaarde hebben voor de stad. Dat is dus een afgeleide van het eerste.

Ja en het economische verhaal. We beredeneren het vanuit de drie invalshoeken.

S: Gaat het goed met Delfshaven op dit moment?

C: Ja ik heb het gevoel dat Delfshaven op een omslagpunt staat we komen van heel ver. Het gebied had veel problemen, werd ook geassocieerd met veel problemen, achterstanden, criminaliteit, drugs, noem maar op. Eigenlijk alles wat negatief was werd verbonden aan Delfshaven. We hebben het gevoel dat we nu op een omslagpunt staan, dat er nog steeds wel wat problemen zijn maar dat Delfshaven ook wordt gezien als een gebied met heel veel kansen en potentie. Mensen geloven dat het een gebied is waar de komende jaren positieve dingen staan te gebeuren. Dat zien we niet alleen bij partners en andere overheden maar we zien het ook in het bedrijfsleven. Zien we steeds meer interesse krijgen om hier dingen te doen en zich te vestigen. Dat zijn in onze ogen ontwikkelingen die de komende jaren doorgezet gaan worden. En nou goed nogmaals ja het gaat goed. Ik zeg niet dat er geen problemen zijn want die zijn er nog steeds.

S: In hoeverre is creativiteit dan in het kader van de creatieve stad te 'maken'?

C: Nou je kan voorwaarden scheppen, euhm en dat zijn we vooral mee bezig, samen met de woningbouw corporaties zorgen dat er genoeg gebouwen beschikbaar zijn, zorgen dat je het aantrekkelijk maakt voor de creatieve klasse om zich hier te gaan vestigen het vervaal goed verkopen zodat er een consistent verhaal is van wat we hier in dit gebied, partijen benaderen, dus gewoon ook bedrijven benaderen van joh

kom eens kijken, misschien is het wat voor jouw bedrijf. Zorgen dat het gebied aantrekkelijk is, zorgen dat de buitenruimte er goed bij ligt, gebouwen er goed bij staan, ja een aantal voorwaarde voor veel bedrijven is dat er ook arbeidskapitaal is hè mensen die voor hun bedrijf kunnen gaan werken. Nou volgens mij met de aanwezigheid van WMDC, Media aan de maas, voldoe je daar ook aan. Dus ja, je schept voorwaarde met partners, we kunnen het niet alleen, vooral de coöperaties, WMDC, Albeda college, verschillende opleidingsinstituten, bedrijfsleven. Dus je bent eigenlijk bezig een verbindende rol te spelen naar heel veel partijen rondom het gebied van hé hier gebeurt iets zorg dat je erbij bent, en dat verhaal te communiceren. Zorg dat partijen zich aan jouw gebied committeren kijk waar ze tegenaan lopen en hoe los je dat op. Probeer niet al te bureaucratisch te zijn maar snelle oplossingen te bedenken. Nou dat is wat we eigenlijk aan het doen zijn en daarmee hoop je dat partijen zoiets hebben van hé, inderdaad hier moeten we een onderdeel van worden. En dat lukt ook redelijk, we zijn er niet ontevreden over.

S: Ik was laatst bij een lezing van Robert Kloosterman, die vond dat de creatieve stad niet te maken valt.

C: Niks gaat vanzelf, maar ik ben een sociaal-democraat dus ik geloof sowieso in de maakbare samenleving. Ik geloof niet dat je het allemaal kan engeneren maar ik geloof wel dat je prikkels kan geven en voorwaarden kan creëren voor bepaalde doelgroepen en dat dat vervolgens ook wel door de marketing opgepakt moet worden, en dat die vervolgens zelf die stap daarin moet maken, dat klopt je moet wel zorgen dat er prikkels zijn en dat er processen ontstaan. En soms lukt dat en soms lukt het niet. En dat heeft wel te maken met de omgeving. Wat is er al, kijk als je in een nieuwbouw wijk met alleen maar lelijke nieuwbouw dingen dat5 gaat doen, dan wordt het lastig. Maar goed we hebben het hier over een historisch gebied, mooie panden mooie architectuur, grote panden, een gebied wat toch een bepaalde sfeer uitademt, wat ook voor creatieve mensen interessant is, tja dan geloof ik dat de voorwaarde er al zijn. Dat beschrijft Richard Florida ook, in Amerika zie je met name waar was het bij die autofabriek, naja die hadden het over een ouwe fabrieksstad waar veel lege loodsen etcetera stonden en die werden dus ook door creatieve mensen in gebruik genomen om ja om nieuwe kleine bedrijfjes in te beginnen. Op

een gegeven moment ontstonden er verzamelgebouwen, dat is waar. Dus je ziet dat, maar waarom gaan creatievelingen daarnaar toe? Omdat er een bepaalde infrastructuur was die aantrekkelijk gevonden werd, nou dat is op een gegeven moment gaan lopen zoals dat is gegaan. Maar ik denk dat je daar als overheid een rol daarin kunt spelen. Zeker als je panden in de aanbieding hebt, zeker als je een goede relatie hebt met de coöperaties die het vastgoed hebben. Dus daar moet je wel daar kan je wel echt iets in betekenen.

4. Interview met Leo Vervelde

25-4-2008

S: Sanne Nout

L: Leo Vervelde

S: Kan je uitleggen wat je functie is met betrekking tot het WMDC?

L: Mijn functie is sinds dit jaar omdat het conservatorium is ingedeeld in academies, ben ik de artistiek manager van de Rotterdam World Music Academie, van het Rotterdams conservatorium van CODARTS. Dus dat is op zich alweer een ingewikkeld verhaal om dat uit te leggen maar het hele conservatorium, date en van de drie poten van CODARTS is, je hebt de dansacademie, de circus opleiding en het Rotterdams conservatorium. En het Conservatorium is opgedeeld in academies. Klassiek, jazz, pop, en world. Van dat laatste ben ik artistiek manager. Dat is een deel van mijn functie. Het andere is dat ik hier docent ben in de vakgroep/studierichting Argentijnse tango.

De wereldafdeling is dus weer opgedeeld in vijf studierichtingen in volgorde van dat ze opgericht zijn; '85 flamenco gitaar, '89 latin en Noord Indiase klassieke muziek (vanaf dat moment heette de afdeling ook wereldmuziek) '93 ben ik gekomen voor de Argentijnse Tango, 2000 Turkse muziek aan toegevoegd. Maar omdat dat fout ging is dat in 2002 gestopt en ik ben het weer helemaal opnieuw begonnen met een nieuw docenten team in 2006.

S: Waarom is de Turkse opleiding toen opgeheven?

L: Een aantal dingen lagen daaraan ten grondslag, de meest duidelijke was dat alle studierichtingen die wij hadden tot dan toe, trokken een heel gemêleerd publiek. Ik ben zelf gewoon een Hollander en ik ben om maar te zeggen intellectuele redenen aan de Tango verslingerd geraakt en toen begonnen we met het Turkse verhaal en dat trok gewoon 100% alleen maar Turken en in de euforie dat dat zo heel goed liep in het begin zijn we te makkelijk omgegaan met regels die we eigenlijk hanteerden zoals dat onderwijs plaatsvindt in het Nederlands of in het Engels. Al heel snel kwamen we erachter dat we een club mensen binnen hadden gehaald die enerzijds

zich dreigde terug te trekken op een eilandje wat natuurlijk nooit de bedoeling is geweest van een wereldmuziekafdeling, daarvan was juist de bedoeling een open blik op de wereld te etaleren. En nu trok deze club zich direct in de eigen schulp terug. We hadden onze eigen apartheid gecreëerd, en dat was niet de bedoeling. Als je het in het Engels doet is het veel interessanter, dan trek je het open en kan je bij de wereld gaan horen. Daarnaast ben je wel een Hbo opleiding en moet je als afdeling wel engels aan kunnen bieden. De meeste hadden ook geen voldoende vooropleiding.

Dus zo ingewikkeld zit de organisatie in elkaar.

Als je dan weer een stap verder ga, kom je bij het WMDC, ik ben er eigenlijk nooit voor geweest om met de wereldmuziek apart te gaan zitten, want daar geloof ik niet in. Ik geloof juist dat de afdeling midden tussen alle andere muziek in moet zitten en dat het misschien juist vandaar uit zijn bestaansrecht ontleent. Dat je kan meewerken, cross-overprojecten kan doen of juist niet, maar het liefst midden in die gemeenschap. En ik moet dus zeggen dat ik eigenlijk tegen het terugtrekken op een eilandje was, maar ben volledig overstag gegaan vanuit het simpele feit dat het hoofgebouw uit zijn voegen barstte, dat we gewoon wel moesten. Dus moest er een andere locatie komen. Nou toen heeft mijn voorganger Huib Schippers, die na het oprichter van de afdeling wereldmuziek hier is gekomen en hier anderhalf jaar de leiding gehad heeft. En hij kwam destijds aan met het plan een muziek centrum in Portugal neer te zetten. En daar had hij in feite alles voor rond, behalve de studenten. Dus hij had het gefinancierd, hij had een fantastisch mooi gebied daar maar ik begrijp het heel erg goed, want hoe mooi het ook klinkt, wereldmuziek moet je tussen de mensen zetten. De locatie was echt prachtig maar studenten en docenten gaan niet helemaal afgezonderd in de bergen zitten. Zo werkt dat gewoon niet. Wereldmuziek moet juist midden in de gemeenschap zitten.

S: En waarom dan de stap naar Rotterdam?

L: Naja hij zat natuurlijk hier, hij was hier aan verbonden en liep met dat plan onder zijn arm, en dat is op een gegeven moment bij de voorzitter van college van bestuur terechtgekomen end ie zag er wel wat in en zij is toen ook aan het lobbyen gegaan, en dan de combinatie met ja het was een goed doordacht plan en hij had er al veel voor gedaan. En wij hadden dit gebouw ook al en de combinatie met de

muziekschool, die ook de wereldmuziek school is. Toch wordt er nu alweer gekeken naar een gebouw waar we met zijn allen inzitten. Je moet je realiseren dat CODARTS nu in 5 gebouwen over de stad verspreid zit, dat is gewoon verschrikkelijk en heel maf, maar het maakt niet meer uit of je nou moet corresponderen met het hoofdgebouw hier of een afdeling in Moskou, het blijft erg lastig dat je elkaar niet gewoon in de wandelgangen kunt aanspreken. We komen er nu ook al in want we hadden natuurlijk al een gespreide opzet maar uiteindelijk hopen we eigenlijk toch weldegelijk echt een groot verzamelgebouw te zitten. Dat is uiteindelijk veel interessanter. Maar ik heb het dan over tien jaar verder. Het WMDC zou dan een heel eigen leven kunnen hebben, als wijkgebouw en als podium is het ook een belangrijk iets.

S: Ja? Hoe zie je het WMDC functioneren als wijkgebouw?

L: Nou ja niet voor alles, niet om te gaan macrameeën maar laten we zeggen het gebruik van de zaal. Er zou niets verloren zijn als we er weer uit zouden gaan. Maar ik zeg het maar even om de beweging aan te geven.

S: Hoe werkt het hier in het pand met het Zadkine? Loopt dat door elkaar?

L: nou in zekere zin wel ja. Het is zo dat in het gebouw van de SKVR natuurlijk de SKVR leerlingen zitten, en hier zitten in principe de CODARTS te zitten en toen bleek anderhalf jaar geleden dat de muziekschool ook Zadkine had toegelaten tot hun gebouw, de popacademie, ja dat was voor ons wel even enorm slikken, want a het was buiten de afspraak, ik bedoel wij komen ook niet ineens met een andere partner aan waar de muziekschool niks mee te maken heeft en zegen oké die komt in dit gebouw. Want het hele idee is erop gebaseerd, want je moet je eerst beseffen wat voor een enorm gedoe het in dat andere gebouw met ruimtes was. `Dan kreeg ik een aanbod van een supermuzikant die aan het toeren was die graag hier langs wilden komen en dan kon je het niet door laten gaan omdat er geen ruimte was. En dan had je een wereldster die uit eigen beweging graag wilde komen die dus voor een habbekrats hierheen kon halen, maar dan was je toch ontzettend veel geld kwijt omdat je toch een ruimte moest gaan huren buiten het gebouw. Dus ik werd enthousiast over dit gebeuren toen ik begreep dat we tot drie uur overdag gebruik konden maken van de ruimtes van de SKVR. Ja hallo, dan krijg je er zeeën van

ruimte bij. Dus ik was er super blij mee, na ja toen bleek dus dat ze in weerwil met de afspraken daar per 2006 ook het Zadkine hadden toegelaten, dat waren vorig jaar 40 studenten, dit jaar zijn dat er 80. Ja ik heb al geroepen onmogelijk er nog meer bij te krijgen. Het is natuurlijk een gebouw waar ik niks over te zeggen heb maar ja, dat de overeenkomst tussen CODARTS en de SKVR, dat komt natuurlijk steeds meer onder druk te staan en ik ben heel erg benieuwd wat er volgend jaar gaat gebeuren als er weer 40 bijkomen, dat zou volkomen indruisen tegen de afspraken.

S: Tussen welke partijen zijn er uiteindelijk allemaal afspraken gemaakt?

L: Tussen CODARTS, SKVR in het kader van de stichting WMDC die het gebouw dan beheert dus nog steeds is dat eigendom van de SKVR en dit van CODARTS maar ze zoeken naar een modus om op een goede manier samen te werken waardoor je op een goede manier van elkaar ruimte en expertise gebruik kan maken.

S: En gebeurt dat ook?

L: Jazeker, het wapenfeit voor ons is dat er nu een studente heb opgeleid van de muziekschool die daar accordeon en piano lessen gaf en die heeft bij ons nu zeer recent een bachelor opleiding voor Bandoleon afgesloten en die begint daar nu met die lessen, die lopen al als een tierelier. Er komen zelfs mensen uit België en Duitsland omdat het de enige plek is waar je dat kunt leren en dat was ook een van mijn wensen om dat met een vooropleiding combineren. Onze oude vooropleiding uitbreiden op de goede manier. En ik heb nu dus iemand opgeleid die daar Bandoleon lessen kan geven die daar Argentijnse Tango kan leren. Het is de bedoeling dat we in ieder geval de mogelijkheid van de doorlopende leerlijn creëren. Nu kan je in principe op je zesde met Bandoleon beginnen, op je twaalfde naar de havo voor dans en muziek, die zit in het hoofdgebouw, en ondertussen al les krijgen van mensen van het conservatorium en daarna echt conservatorium doen. Kijk mooier kunnen we het niet organiseren natuurlijk. We zijn dus van plan volgens die samenwerking om dat in principe op alle 5 de vakgroepen aan te sluiten op de muziekschool en die daar dus ook te geven. Voor Indiase muziek bestaat dat eigenlijk al voor een groot deel maar we hebben er nog heel veel in te doen maar we hebben een soort aanloop daarheen.

S: En hoe verloopt die communicatie daarover tussen jullie dan?

L: Ja dat moet goed worden opgepikt van beide kanten, maar dat heeft nog niet plaatsgevonden hoor zoiets. Dat gebeurt ook niet elke week natuurlijk. Want onze populatie studenten komt voor een heel klein gedeelte uit Rotterdam. Het is superinternationaal. En dat vind ik persoonlijk helemaal te gek dat er hier een Afgaan flamenco komt leren. Maar dan in het kader van de wereld en niet alleen waar de muziek vandaan komt. Dat is in een stad als Rotterdam met geloof ik 174 nationaliteiten niet moeilijk. Het is ook de hele tendens nu, de globalisering. In die zin zie ik mooie kanten aan de globalisering waar vaak tegenaan geschopt wordt. Ook binnen de afdeling Tango al, hebben de 22 studenten al meer dan 10 nationaliteiten. Ik ben er een enorm voorstander van want studenten bouwen een waanzinnig internationaal netwerk op. Iedereen brengt wel iets mee waarin hij kan bijdragen. Waar ik ontzettend van flip is dat de overheid volgend jaar geen subsidies meer verlenen aan studenten buiten de EU. Dat vind ik superkortzichtig.

S: Kunnen we nog even teruggaan naar het concept WMDC? We hebben al een paar vlakken geraakt maar wat zit er nog meer in?

L: ja het WMDC zoals ik het zie, vanuit mijn oogpunt, is een verzamelgebouw en in dit gebouw zit in eerste instantie Rotterdam World Music Academy van CODARTS, voor de rest zit een verdieping lager en daaronder een deel van de kantoor activiteiten van CODARTS. Bijvoorbeeld een research bureau. Verder zitten er allerlei andere bureaus, Music Matters zit er, het wereld kinderfestival, kortom alles wat maar enigszins raakvlak heeft met wereldmuziek. Verder weet ik het niet precies, dat zou je aan Oscar moeten vragen. Dan zie ik het als geheel als wereldmuziek centrum met de SKVR, en dan in weerwil met de afspraken zit het Zadkine er nog in. Dat is gewoon keurige rechtoer rechtaan pop. De afspraak was dat alles in principe welkom is als het maar een link met wereldmuziek heeft.

Maar er zijn ook andere dingen, de SKVR directie ziet ook graag de popachtige kant en de hip hop.

S: Ja hip hop speelt natuurlijk ook een grote rol.

L: JA dat heeft natuurlijk ook te maken met de laagdrempeligheid van dit gebouw. Daar wordt meer uitgegaan van de samenstelling van Delfshaven, van deze wijk als uitgangspunt om te kijken hoe je met verschillende culturen omgaat. Nou dan blijkt

dat er bij de jongerencultuur om dat simpeltjes voor te stellen dat dat soort richtingen meer aanslaan. Kortom ik heb niet meer zo'n behoefte aan dat uitgebreide definiëren van wat wereldmuziek is. Ik geloof dat er heel veel initiatieven naast elkaar kunnen bestaan. Daarom bewijst dit gebouw ook wel dat het eigenlijk niet zo ver bij elkaar vandaan ligt.

S: Maar het Hip hop huis zal binnenkort wel weer gaan verhuizen naar een eigen locatie.

L: O, daar weet ik eigenlijk niet veel van.

L Dat is dus de ene kant, wie bevolkt dit gebouw, aan de andere kant is er de programmering. Wij programmeren ook zelf concerten hier. Er zijn series concerten, geprogrammeerd door het WMDC maar door ons voorzien van input. Dus een Tango serie waarvan wij kijken wat is er dan interessant. Wij moeten er als CODARTS ook achter kunnen staan. Je hebt ook allerlei flauwekul. Wij zijn een beetje de kwaliteitsgarantie. Wij zorgen dat het in overeenstemming is. We willen een kwalitatief programma waar ook publiek voor is. Dat is dus de podiumfunctie die we hebben.

S: Wie maken er allemaal nog meer gebruik van die podiumfunctie?

L: Ja dat moet je ook maar aan Oscar vragen, maar er zit hier werkelijk van alles. Van Marokkaanse vrouwenclubs tot weet ik het. Het WMDC zoekt allemaal strategische partners die ze dan programmeren in het kader van.

S: hoe loopt de kaartverkoop?

L: Ja het begint nu echt goed te lopen. Kijk we zijn nu net twee jaar bezig. JE moet er eigenlijk een jaar of vijf geven om het echt goed neer te zetten. Volgens mij loopt het dit seizoen tien keer beter dan vorig seizoen. Als we die lijn kunnen voortzetten dan .... Dat geldt voor alle programmering, ook de latin etc.

Dus dat is de programmering. Maar nu weet ik dat het WMDC ook geld heeft om workshops te organiseren. Er komt ook een kenniscentrum. Dit is een website waarop wij informatie en nieuws over het genre Tango publiceren. Hier hebben we weer samenzweringen voor met instituten in Buenos Aires. Het is een methode, in tango staat het arrangement centraal. Maar er is een tekort aan muziek voor arrangementen. Maar wij hebben hier als oefening toentertijd honderden platen

uitgeschreven en alle arrangementen bewaard, we zien nu ook de waarde voor de studenten. We leiden ze op zodat ze zelf kunnen transcriberen. Zodat we samen met een andere bibliotheek een groot reservoir maken. Nou kijk dat soort dingen dat soort samen werkingen doen we ook.

Onze afdeling wordt dan heel aantrekkelijk omdat we zoveel kennis hebben vergaard en nog vergaren.

S Hoe staat het verder in Rotterdam qua wereldmuziek, om toch maar die term te gebruiken?

L: JA wat belangrijk is over wereldmuziek, wereldmuziek beoogt echt deelname aan. De etno-muzikologie is meer de bestudering van, wat we ook doen. Maar we willen er ook aan deelnemen. We willen niet als een stel geleerden negertjes bestuderen in donker Afrika en daar dan verhalen over schrijven. Nee wij willen die ritmes leren om daar wat mee te doen, in oorspronkelijke vorm of in meng vorm. Mijn illustere voorganger schreef ooit dat het een muzikant een wordt zal zijn of een ritme uit Bali en een ander ritme uit Zuid Amerika komt, zodra ze bij elkaar zitten kan het alleen maar een verrijking zijn. Iedere etno-muzikoloog zou zich in zijn graf omdraaien en de haren te bergen rijzen want zij denken van dat kan niet in die cultuur. Dat zal ons een worst wezen. Juist door die deelname aan en omdat je onderdeel bent van, ben je ook veel vrijer om daar ook beslissingen in te nemen.

In Rotterdam is dat heel bijzonder, juist omdat er ongelooflijk veel culturen zijn. Er is voor alles een natuurlijke achterban. Er is enorm veel belangstelling. En dat lijkt een beetje meer op de Turkse student die om bijna nostalgische redenen wil gaan studeren. Tango is dan weer enorm populair. Maar je merkt door al die culturen die hier zitten en doordat er ooit die beslissing genomen is hier met die wereldmuziek aan de slag te gaan dat het ook weer een aantrekkende werking heeft hier in Rotterdam. Het Rotterdams conservatorium is daarin heel bijzonder. Met wereldmuziek zijn we absoluut een voorloper in de wereld. We zijn het eerste instituut wat zeg maar zo breed andere niet westerse genres serieus neemt en zegt van dit is de toekomst. En je merkt ook bij heel veel hedendaagse componisten steeds meer zoeken naar andere inspiratie invalshoeken. Er wordt steeds meer van wereldmuziek gebruik gemaakt. Logisch ook want niemand ontkomt aan het straatbeeld. Want Nederland is echt veranderd de laatste 20 jaar.

S: Maar waar blijven al die mensen? Er zit natuurlijk in Rotterdam een hele schat aan muzikale tradities die niet in de doelen terechtkomt.

L: om te beginnen kan ik zeggen dat alle muzikanten die hier afstuderen hun weg vinden. Ook veel in het buitenland natuurlijk want driekwart komt niet uit Nederland.

S: Maar waar vinden die hun podia? Is Rotterdam ook een wereldmuziekstad?

L: Ja er komen steeds meer tentjes waar allerlei programmering is met meerdere stijlen, maar ook in Rotown staan ook bandjes van ons of ensembles. Maar ook de Doelen programmeert veel wereldmuziek. Zo is er een Tango serie en een Latin serie. Wij maken die avond bijzonder door in de grote zaal of de kleine zaal een complete avond ervan te maken met aanvullende concerten, we hebben natuurlijk het Dunya festival. Dat heeft ook met het WMDC van doen natuurlijk als grootste wereldmuziekpodium. Ik kan zonder omhaal zeggen dat we nu als wereldmuziekopleiding een kruispunt geworden zijn voor wereldmuziek in Europa. Mensen die op tour zijn komen graag even langs op eigen initiatief om te kijken waar we hier mee bezig zijn. We zijn echt toonaangevend geworden er is overal een soort van interesse.

S: Wat zou er in Rotterdam nog moeten gebeuren om echt de allure als wereldmuziekstad te krijgen?

L: Nou kijk ten eerste zou er gestopt moeten worden met het gemekker over wat is wereldmuziek en niet om flauw te zijn maar er zijn verschillende opvattingen over en de bedoeling is dat we niet met elkaar in de clinch gaan. Ik ga toch even iets over een definitie van wereldmuziek zeggen ik heb hem wel vaker gebruikt maar ik vind het wel heel interessant. Op een gegeven moment speelde Sting muziek van John Dowland, dat is westerse zestiende-eeuwse muziek, een soort popster uit zijn tijd. Wat nou interessant was, was dat er in de Volkskrant een artikel stond dat begon van; normaal zou je een concert van Sting verwachten in de uitgaansladder onder het kopje popmuziek, echter zodra Sting zich met muziek van John Dowland gaat bezighouden lijkt hij ineens onder het kopje wereldmuziek te vallen en daar komen we aan een definitie die ik als enige leidend zou vinden en dat is namelijk wereldmuziek is muziek die vanuit de ene gemeenschap terecht is gekomen in een andere gemeenschap. En niet verder geen enkel waarde oordeel of criterium, alleen

dat. En dan krijg je dat een popmuzikant zich met een andere stroming bezig houdt, dan ontstaat er een nieuw soort muziek die van de ene wereld naar de andere wereld is gebracht, nou dat vind ik een mooie definitie van wereldmuziek in die zin. En dan kan je natuurlijk veel breder gaan. En dat is niet nieuw. Vroeger was klassieke muziek uit Duitsland totaal anders dan de klassieke muziek uit Italië. Op gegeven moment zijn die met elkaar in contact gekomen en hebben ze dingen van elkaar overgenomen. Net als er nu gebeurt alleen de wereld is veel kleiner geworden. Ik bedoel, in de jaren zeventig zat ik te frutten aan mijn oude radio en ontdekte de bandoleon. Maar toen kwam het niet in mijn hoofd op om naar Buenos Aires te gaan om zo'n ding te kopen. Maar tegenwoordig is dat niet meer zo absurd. Zeker door de komst van internet. Dat maakt de hele wereld veel opener. Het hele proces van vermenging en kruisbestuiving gaat veel verder.

Vroeger wist men niet waar ze me onder moesten plaatsen. Dan zat ik bij de pop dan weer bij contemporaine muziek.

S: Is het in die zin dan ook goed dat de naam wereldmuziek is gekomen?

L: Het is enerzijds heel goed, maar aan de andere kant beperk je het dan weer. Ik weet nog dat ik in die tijd alle aanvragen voor subsidie voor Tango projecten werden afgewezen, en dan moest ik weer uitleggen waarom Tango prima bij de jazz geplaatst kon worden. Het volgende jaar kon ik met evenveel stelligheid beweren dat het bij contemporaine muziek zou kunnen horen. Daarmee laat je zien dat ieder onderscheid dat je maakt is ook weer flauwekul, het past overal wel weer een beetje bij. En hetzelfde geldt voor wereldmuziek. Als we op een gegeven moment alles wereldmuziek gaat noemen, gaat iedereen zich ook zo ontwikkelen. En dan hou je bij de hip hop band een Turkse jodel erbij en dat is het gevaar ervan maar ook weer het leuke. Maar wat mij betreft mag iedereen alles wereldmuziek noemen als ze dat willen. Alleen wij hebben er een bepaalde kijk op.

S: Even terug naar de vraag over Rotterdam?

L: Ja er zijn hier behoorlijk wat initiatieven waar wereldmuziek tot uiting komt. Ook in de wat meer particuliere dingen, buiten de instituten. Ik merk in elk geval dat mijn studenten barsten van het werk ook in Rotterdam. De Witte Olifant, Las Palmas, in Nighttown, het Wereldmuseum de Evenaar (dat gaat weer open), in Het lantaarn Venster hebben we concerten staan, Vlaardingen gebeurt heel veel. Kortom allemaal kleine initiatieven waar wij mee betrokken zijn.

S: En als jee dat afzet tegen bijvoorbeeld Amsterdam?

L: Kijk in Amsterdam groeit alles heel erg natuurlijk. Hier moet het vaak extra ondersteund worden. Daartegenover staat dat goede initiatieven hier snel medewerking krijgen om dat op te zetten. Dat ligt in Amsterdam veel ingewikkelder, en specifiek op wereldmuziek hebben ze niet zoveel. Wij hebben natuurlijk en het WMDC en de Doelen daarmee hebben we een heel sterk team. Bijvoorbeeld ook Dutchblend, een vakbeurs voor wereldmuziek dat in de Doelen plaats vindt, is niet voor niets in Rotterdam. Ik bedoel er zitten met name lui uit Amsterdam in, maar toch kiezen ze voor Rotterdam omdat ze op de een of andere manier voelen dat het hier nu the place to be wordt. Dus die dingen bij elkaar zorgen gewoon dat we die positie toebedeeld krijgen, dat ze bij dat soort instanties zoiets hebben van Jezus, er gebeurt veel in Rotterdam.

S: Kunnen we even terug gaan naar de wijkfunctie van het WMDC waar je het over had. Merk je daar iets van, dat het verschil met de 'hogere kunsten' van wereldmuziek en het conservatorium en de mensen die in de wijk muziek beoefenen?

L: Ja kijk door de aard van het beestje kom ik niet direct met mensen uit de buurt in contact, maar we hebben wel de mogelijkheid van contractstudies geschapen, niet alleen voor mensen uit de buurt maar voor mensen die echt geïnteresseerd zijn. En je moet nog bedenken dat die lessen hartstikke duur zijn, die kosten 85 euro per uur, dus de gemiddelde Delfshavenaar gaat hier niet een jaar lang 50 lessen bestellen. Dus op dat gebied niet, maar je merkt het wel aan dat het stap voor stap steeds duidelijker wordt dat mensen gaan zien wat je hier binnen hebt. Je merkt wel bijvoorbeeld, we hadden hier van de zomer een tent neergezet om iets terug te geven aan de buurt. Dat was vreselijk leuk. Dan krijg je echt dat iedereen bediend wordt.

S: Denk je dat zoiets dan wel kan bijdragen aan, om het toch maar zo te noemen, sociale cohesie en interactie tussen mensen in de wijk?

L: Ja ik ga dat steeds meer geloven. Dat kan absoluut hier ook gebeuren. Je ziet dat op z'n evenementje dat er allerlei mensen bij elkaar klitten en de hoop is dan natuurlijk dat dat inspireert om hier iets te komen doen met muziek en op die manier

voor elkaars cultuur open te staan. Maar ik geloof dat we hier langzaam maar zeker een slag in kunnen slaan.

S: En is muziek hier dan een goede vorm voor?

L: Ik ben ervan overtuigd dat muziek hier een super rol kan spelen. Ik bedoel het is verschrikkelijk interessant wat hier plaats vindt.

S: En als je kijkt binnen het Hip hop huis, ik zag daar net allemaal gasten van rondlopen, ontstaat daar nog iets tussen?

L: Ja ik ga volgend jaar dingen samen doen met hip hop en Latin. JA zodra je bij elkaar zit ontstaan er al dingen, en dat faciliteren wij ook. Ik heb nu bijvoorbeeld een salsaorkest van de Turkse studierichting, die gaan uit van hun Turkse programma, maar daar halen ze van alle stromingen wat bij. Je krijgt er echt een wereldmuziek ensemble gaat daar ontstaan. Zo krijg je steeds meer van dat soort initiatieven. Ik ga volgend jaar een paar keer een programma neerzetten, onder de titel contrasten en dan gaan we een flamenco voorstelling combineren met een Turks ensemble. Dat zijn de interessante dingen.

S; kan het ook botsen? Dat de studenten van het conservatorium zoiets hebben van wat doen jullie hier?

L: nee eigenlijk kan het niet botsen. Kijk wat voor ons belangrijk is, is dat mensen de kern van wat ze studeren gaan bereiken. Intern ben ik wel Roomser dan de Paus, maar studenten moeten ook gestimuleerd worden om contact te zoeken en wat dat aan gaat heeft het wel meerwaarde. Samenwerking kan je op alle gebieden doen. Je moet gewoon niets uitsluiten. Maar ook niet een slagwerker van de straat, in principe kan je altijd van elkaar leren. Ik heb hier een dansvoorstelling gezien, nou ik viel van mijn stoel. Echt waanzinnig. Waren jongens van het Hip hop huismet een paar meiden van de dansacademie. Dat was echt hele grote klasse, echt super. Dat je echt denkt, ja iedereen ziet als inspirerend. Er wordt hier eindelijk eens gekapt met dat onderscheid tussen kunst met een grote K en kunst met een kleine k, en ik denk dat inderdaad de multiculturaliteit daar enorm aan heeft bijgedragen de laatste jaren. Je kan het gewoon niet meer maken om onze westerse manier van denken en wat wij mooi vinden, onze waarden voor 100% kan veralgemeniseren. Juist doordat je niet meer alleen met een Westerse bril naar dingen kijkt, merk je dat het steeds meer

open gaat. We kunnen het ons daarom niet meer permitteren dat mensen zich afsluiten.

5. Interview Elda Dorren

21-5-2007

S: Sanne Nout

E: Elda Dorren

Achtergrond Elda:

Ik zit er niet in vanuit een bepaalde wetenschap, ik ben geen socioloog, maar ik heb er wel veel over geschreven en ik heb me er wel in verdiept. Lekker zeiken aan de zijlijn. Bij Dunya heb ik de PR gedaan en communicatie. Ik schrijf nu veel over wereldmuziek en dat komt ook daardoor. Ja ik heb Dunya meegemaakt in de laatste twee jaar. Toen ik ontslag nam, twee weken later nam de directeur ontslag en ja dat was eigenlijk een zinkend schip en de directeur zag dat het wel een beetje zijn verantwoordelijkheid was dat het failliet gegaan was en toen heeft hij afscheid genomen, onder druk of niet. In ieder geval heb ik toen ook heel veel met de RKS meegemaakt, of Dunya gered moest worden in de stad of niet, en dat hangt heel erg samen met het WMDC omdat het WMDC een nieuw groot miljoenen project is op het gebied van wereldmuziek terwijl stichting Dunya die vervulde eigenlijk een beetje die functie, die kwamen eigenlijk een beetje uit de grassroots, dus dat hebben ze eigenlijk gewoon kapot laten gaan, en nu is er het WMDC en dat is ineens wel hun baby'tje en dat moet dan wel lukken dus wat dat betreft heeft het toch wel met elkaar te maken.

S: Dus de functies overlappen volgens jou?

E: Ja, ze hebben in het Prinsesstheater ook programmering en dat was van alles, van Surinaams, theater, tot Braziliaanse muziek en kindermiddagen, dus eigenlijk een beetje dezelfde programmering als het WMDC. En een van de programmeurs van Dunya heeft in het begin ook het WMDC geprogrammeerd, maar nu zit daar als programmeur de oude directeur van Dunya die toen plat gezegd het vooral financieel heeft laten verdrinken. Die zit dan toch weer in het WMDC, dus zo zitten al die linkjes.

S: Tijdens de sectorbijeenkomsten werd er heel erg gefocust op wereldmuziek ook vanuit marketingtechnisch oogpunt. Hoe zie jij de rol van Rotterdam in de wereldmuziek?

E: Nou het komt misschien omdat er nu geld is van de EU dat het WMDC internationaal moet, en dat plan lag al heel lang bij het conservatorium, het is dus wel heel erg uitgedacht.

S: Ja Huib Schippers heeft het bedacht toch?

E: Ja die heeft het bedacht, die wilde het eerst in Portugal doen en toen uiteindelijk moest het toch in Rotterdam en moest het toch in Delfshaven, de EU wilde geld geven omdat het iets lokaals was, in het midden van een culturele wijk, maar ja, ik vind daar eigenlijk persoonlijk van dat dat een verkeerde aanpak is, dat al;s je gaat kijken naar marketing, dan moet het eerst kloppen, en het werkt nog helemaal niet. Je kan het wel over marketing hebben maar ik zou liever hebben dat ze eerst keken wat voor mensen er komen en of het aanslaat, of het wel de goede plek is. En dat soort dingen want ik vind niet dat de focus op marketing moet liggen. Want als stad en als kunstraat moet je, ik weet niet, het hangt een beetje aan elkaar van los zand. Ik weet niet, er zijn heel veel mensen en er wordt heel veel gepraat over veel geld maar uiteindelijk is het resultaat bijna niks. Dat is ook niet zo aardig maar ik heb heel veel conservatorium studenten gesproken van wereldmuziek ook, en die zijn nooit naar een concert geweest daar, vanaf december, en daarvoor zaten ze al een jaar in de Schiecentrale en daar gingen ze ook niet heen. Dus een van de doelgroepen zijn er dus al niet. En waarom niet, ja ik weet niet wat er is, en als ze repeteren gaan ze naar iemand anders thuis. Er lopen natuurlijk ook continu mensen de trappen op daar, dus er loopt altijd iemand door je school. Het is wel een mooie ruimte en het idee is ook heel leuk, het is tuurlijk niet een klassieke westerse setting van publiek en toneel maar ondertussen zijn mesnes toch weer zo gewend aan die setting dat het toch weer raar wordt ofzo, dat er iemand een trap omhoog loopt en gaat kletsen, koffie halen terwijl er iets aan hand is. Naja dat is dus een doelgroep. En de Rotterdammers, dat zijn sowieso niet echt theater en muziek liefhebbers in het algemeen, ik bedoel je kan het willen heel graag maar het is gewoon niet zo. Je moet ze echt met een stok ernaar toe slaan. Tenzij er een Kaapverdisehe artiest is, dan zit de Doelen weer vol, maar dat gaat ook via hun eigen marketing, dat gaat meer mond tot mond. En wat ze bij het WMDC doen is gewoon foldertjes maken, flyeren een

website die er niet uitziet en dan met een cultuurkoerier die de flyers dan weer op de typische plekken leggen. Ja misschien is het niet waar hoor ze hebben ook contacten met allerlei migranten organisaties, maar de praktijk is denk ik dat het niet leeft in de stad. En dan geven ze als argument dat het tijd nodig heeft. Dus ja daar moet je wel gewoon op wachten. Ik hoorde de laatste tijd dat er wel bezoekers waren. Maar toch, het leeft niet. Het is niet voor de Rotterdammers, het is voor hen totaal niet boeiend of het WMDC er nou is of niet. Het is ook natuurlijk maar een heel klein theatertje. Al krijg je horde fans die er graag naar toe willen dan passen er niet zo veel mensen in volgens mij.

S: Heb je misschien een idee van hoe het dan wel zou moeten?

E: Naja kijk in Delfshaven en het Lloydkwartier, dat leeft ook niet, de studenten gaan er heen, je hebt het idee dat ze blijven hangen daar, dat ze gaan jammen, naja een puntje er is niet eens catering er is geen eten. En als je studenten hebt van over de hele wereld, kijk Nederlanders hoeven niet te eten, dat is ok. Maar studenten van over de hele wereld die willen eten, en dat is er al niet dus mensen gaan weer naar huis. Als er een goede catering was zouden ze lekker blijven zitten lekker eten. De locatie, dat is een klein punt maar toch belangrijk, die leeft ook niet, niet alleen voor de studenten maar ook voor de Rotterdammers. Als je het hier op het schouwburgplein doet ofzo, dan weet ik zeker dat je publiek hebt en dat de stad raakt en draait. De dag van de opening hing er niet eens een bord op de muur, niemand wist wat daar was, hmmm wat zou het zijn, ja de koningin komt. Dus ik denk dat de locatie voor zoiets, je bent echt aan het pionieren je wilt iets nieuws neerzetten, dan denk ik dat de locatie niet meehelpt, het is echt een kwartier met de tram. Dus ja de ideeën zijn heel goed, maar mensen hebben echt gedacht van ja dat gaan we wel even doen, op die plek.

S: Wat valt er onder het begrip wereldmuziek? Aangezien het zo'n beladen bijna gevoelig begrip is.

E: Ja absoluut en mensen hebben er ook genoeg van maar het is goed dat het er wel is want de muziek moet wel gepromoot worden, dus je moet er een soort label op plakken, anders kan je het niet verkopen. Dus ik denk dat het goed is dat de term er is en dat we hem maar gewoon moeten blijven gebruiken. Al dat gezeur.

S: En wat valt er onder wereldmuziek volgens jou?

E: Nou alles wat anders is, alles wat niet in de Heineken Music Hall staat en dan de Doelen dat is natuurlijk een groot congresgebouw is, maar alles wat niet Shakira is en Ricky martin maar niet Westers. Dat vind ik wereldmuziek. Dat kan ook fusion zijn, dat kan ook Hiphop zijn met Arabische invloeden, en ik vind dat dat ook allemaal in het WMDC zou kunnen..

S: Qua programmering zit dat er wel allemaal in...

A: Maar is die Hiphop dan traditionele hiphop, want ik ben nog nooit op die avonden geweest. Want dat noem ik geen echte wereldmuziek, ik bedoel het is goed dat het gebeurt maar we hebben ook een Hiphophuis, ik vind het toch ook überhaupt dat als de jongeren in de wijk een podium hebben, is het te gek! Maar dat vind ik geen wereldmuziek. Alles dat uit Amerika komt overwaaien is echt mainstream vind ik. Underground is het niet, het is op heel veel andere plekken in Rotterdam ook. Maar sociale cohesie is het wel weer heel goed dat die jongeren juist daar een plek hebben.

S: Denk je dat de jongeren dan blijven hangen om ook andere acts te zien?

E: ja dat was wel het idee hé dat ook de jongens en meisjes van de SKVR dat dan zien en dan geïntrigeerd raken door de jongen die daar sitar zit te spelen, maar ik weet niet of dat de praktijk is. Er zit ook een deur tussen, de lessen van de SKVR zijn in het andere deel van het gebouw. Dus ik weet niet in hoeverre daar echt kruisbestuiving plaatsvindt. Het zou ideaal zijn als er iemand met heel veel talent van de SKVR geplukt wordt en in het Conservatorium terecht komt en dan alle stappen doorloopt.

Daar heb ik niet zo'n kijk op met die Summerschools etc. Dat moet geloof ik allemaal nog ontstaan.

S: Hoe vind je het wereldmuziekklimaat in Rotterdam?

E: Belabberd, kijk als je ziet wat er in Amsterdam is, dat is nog weinig hoor als je naar België gaat of naar Londen, Parijs. Dat zijn echt wereldmuziek hoofdsteden maar in Amsterdam lukt het op de een of andere manier beter om een avond te organiseren. Daar zijn meer podia, ook kleine, zoals Mozaïek, en veel oude loodsen waar ineens een avond komt. Ook grote artiesten die naar Amsterdam komen, ja dan

is Nederland Amsterdam. Zoals afgelopen donderdag in het concertgebouw. Een Egyptische popster. Via FunX radio hadden ze geprobeerd hun naar Rotterdam te krijgen, maar ze deden maar een optreden en alleen in Amsterdam. Je kunt hoog en laag springen maar het gebeurt gewoon niet. Er is geen naam ofzo En dan de locatie dus dat zit gewoon wat ingewikkelder in elkaar. Dus er is weinig, ik ga steeds vaker naar Utrecht of Amsterdam voor wereldmuziek. Dus dat is jammer want ik zou willen dat Rotterdam erop stond.

Het is er wel, bijvoorbeeld de Evenaar, daar zijn hele leuke projecten die worden uitgevoerd, zoals twee bands die bij elkaar worden gezet. En projecten van het conservatorium. Jazz international Rotterdam programmeert ook jazz/wereldmuziek daar.

S: Past het Lantaarn Venster en wereldmuziek ook in het rijtje?

E: Nee daar wordt echt alleen jazz geprogrammeerd, ik heb er welk eens geprobeerd een bandje te programmeren maar toen zeiden ze echt nee, wereldmuziek is niet een van onze pijlers. Dans, jazz, nu muziek, experimenteel en theater en ja wereld muziek niet. Maar ze hebben dan weer wel vaak een wereldmuziek dj in de voyer dus ja.

De White Elephant wel daar gaan die conservatorium studenten ook vaak heen.

S: Dus dan hebben we de Evenaar, het WMDC, De Doelen, White elephant, af en toe het bibliotheek theater.

E: ja waar komen we nog meer wereldmuziek tegen, ja bij Dizzy bijvoorbeeld, wordt ook zo af en toe eens wereldmuziek geprogrammeerd maar dat is het wel zo'n beetje.

S: En wat er in zaaltjes in de wijk gebeurt, dat is dan niet duidelijk..

E: Nee en daar gebeurt heel veel, daar zou je bij de migrantenorganisaties moeten vragen. Vooral de Kaapverdiaanse gemeenschap is enorm, dat is de grootste muziek industrie van de wereld met Kaapverdise muziek.

Verder merk je dat wereldmuziek steeds meer mainstream wordt. Er komen twee nieuwe wereldmuziektijdschriften op de markt en veel mensen mee bezig. Het wordt veel normaler om te zeggen, hé leuk ik heb een Ethiopische bandje ontdekt. Als je dat tien jaar geleden zei, dan was het van gatver en nu is het van O echt, alles komt

een beetje bij elkaar en dat is een goede ontwikkeling. Maar het is te hopen dat over twintig jaar de term wereldmuziek niet meer nodig is, maar dat iedereen precies weet waar het over gaat. Dat als ik zeg Asian underground of maakt niet uit wat, dat zijn nieuwe labeltjes, maar de wereld moet inzichtelijk blijven maar dat dan wereldmuziek als term niet meer nodig is, alles is wereldmuziek natuurlijk. Alleen sommige krijgen zoveel meer aandacht op wereldmuziek.

S: Wat voor effect kan een WMDC volgens jou hebben op de sociale cohesie binnen Rotterdam en Delfshaven?

E: Oscar noemde toen dat voorbeeld van brassbands uit zuid en dat is heel mooi als het zo kan gaan dat mensen en hun eigen tradities en wortels terugvinden en natuurlijk gewoon een beroep kunnen gaan uitoefenen want er is gewoon vraag naar die brass bands, dan komt alles bij elkaar dan. Dan wordt je trots op je cultuur en leef je in deze maatschappij en ben je anderen ook nog aan het vertellen muzikaal waar je vandaan komt en hoe leuk dat is, dus dat zijn mooie projecten. Als het zo kan gaan dat je dat zo uit de wijken kunt initiëren is dat super. Maar goed het zal met vallen en opstaan gebeuren. Het ene project slaat wel aan en het andere niet. Ik vind gewoon dat je wel echt moet focussen op die culturen die hier in Rotterdam zijn. Kijk op het conservatorium heb je tango, flamenco, Spaans, Braziliaans. Maar Afrikaans bijvoorbeeld of Arabisch is er niet. Turks is er misschien wel. Arabische muziek als je daar eens mee begint, en ik geloof dat ze daar met die summerschools zo klein willen beginnen maar kom op. Als je denkt wereld muziek is het eerste wat je denkt; Afrika. Dus het is allemaal heel prestigieus en heel geweldig maar ik denk at je echt meer op die manier de link moet leggen met je bevolking. Je moet mensen meer aanspreken o0p hun eigen achtergrond en dat moet je dan op een heel hoog niveau trekken. En dat is weer de functie van het WMDC als je ze eenmaal binnen hebt dan. Ja dat gebeurt wel af en toe maar wel heel weinig.

S: Als je het WMDC zou omschrijven, wat voor functies zou je het dan toedichten?

E: Ja ik weet precies wat ze willen, maar ik weet niet precies hoe het eraan toegaat. Maar de realiteit is niemand die ik ken buiten de wereldmuzieksector, weet dat het WMDC er is dat de studenten die ik ken van het conservatorium, erheen gaan hun

ding doen en dan wegfietsen en dat mezelf continu moet dwingen om er naar toe te gaan, om die weg af te leggen naar het Lloyd kwartier. Dat is voor mij weet je wel, en de rest van die project zoals met die brassbands heb ik eigenlijk alleen van horen zeggen. Maar ik ben er niet echt bij geweest.

S: En als je dat afzet tegen wat je weet dat het zou moeten zijn?

E: Wat het zou moeten zijn? Ja! Enorm ambitieus, dat moet de stad op zijn grondvesten laten schudden weet je wel, misschien komt het nog hoor maar ik ben heel erg geneigd om meer te gaan zeggen waardoor het komt, en dat mensen gewoon alleen maar praten en niet doorhebben waar ze zitten. Ik vind dat het WMDC de deuren open moet hebben, dat het moet uitnodigen, Zet de deur open en laat het geluid gewoon naar buiten komen. En die nieuwbouw is prachtig maar die zie je ook niet van buitenaf.

En ik vraag me af waar al het geld gebleven is. Er stond in een bericht in het NRC dat er een miljoen per jaar werd uitgetrokken voor programmering maar die zie ik niet terug. Ik hoop niet dat dat allemaal in de verbouwing is gaan zitten want dan laat je het verpieteren. Het was nodig om een goed gebouw en een nieuwe plek te hebben, maar nogmaals de locatie was voor mij echt een probleem en voor de Rotterdammers denk ik ook. En de organisatie ja, ik heb echt het gevoel dat door weer zo'n Dennis Winter aan te trekken, oud directeur van Dunya, ja, ik denk dat je met frisse mensen moet beginnen of met mensen die zich bewezen hebben en echt heel goed zijn. Nu bijvoorbeeld zijn twee dames van het wereldmuseum de Evenaar ook aangetrokken maar die zijn hartstikke goed maar als je iemand die het in het verleden best wel een beetje verpest heeft en niet goed weet wat hij wil, dan, het is ook zo'n klein wereldje dan blijf je met dezelfde mensen werken.

S: Hoe zou heb dan moeten?

E: Gewoon nieuwe mensen aantrekken en desnoods zelf opleiden. Er zijn zoveel mensen die er iets van vinden, kijk bijvoorbeeld onder de studenten. Er zijn zoveel bevoegen mensen die er iets mee te maken hebben die er inzitten. Ik bedoel mensen zoals ik, er zijn natuurlijk meer mensen zoals ik. Er zijn genoeg mensen, dit is echt een rijke stad wat dat betreft. Maar ja als je dat wilt doorbreken. En Oscar zat ook bij de RKS en al die mensen bij elkaar is misschien wel te veel ambitie en te weinig

zakelijk vermogen. Je hebt zoiets van en Nu moet het. Ga knallen ofzo maar dat zie ik niet gebeuren. Wat ik ook geschreven heb na de opening; Paco Pena, met dunne blanke zangeresjes en daar zit dan de koningin, en de zanger viel ook nog van de trap af. Kies dan iets wat nieuw is en wat swingt. Het hele idee van durven. Ik vroeg ook aan Oscar waarom er geen Afrikaanse afdeling was en hij zei zoiets van jaja, het bestuur heeft het al goed gekeurd en het ligt nu bij de gemeente. Dus ze moeten ook voor alles toestemming vragen en voor alles geld, geld het kost hartstikke veel geld allemaal.

S: Het is wel een grote organisatie geworden zo met alles erbij...

E: Vroeger deed (...) bij Dunya de programmering en die moest dan als hij een folder wilde maken langs drie mensen een van de SKVR en een van de CODARTS. Het is gewoon een logge stoeve organisatie. Hoe kun je nou in godsnaam organisch en onder de mensen zijn als je langs vier bureaus moet om een formulier in te vullen. Weet je nou bij het tweede bureau denk je laat maar zitten.

Het is dus nieuw maar het wordt gemaakt door, er zit aan elk been een blok van duizend kilo. Het is een onwijze paradox, iets nieuws en sprankelend gerund door iets oud en logs.

S: is het niet onvermijdelijk?

E: Ja als je zoveel geld wilt binnenhalen en prestigieus moet doen. In de SKVR wordt er ook intern geklaagd dat het zoiets immense bureaucratie is. Iemand die er 40 jaar werkt gaat niet ineens zijn plekje afstaan of ineens heel flexibel doen.

Dus al dat soort dingen bij elkaar maakt dat je eigenlijk aan het vechten bent tegen de bierkaai. Echt intern te vechten tegen jezelf. Dus ik zou niet graag in oscars schoenen staan. Ja maar misschien is het inderdaad onvermijdelijk om zo te werken met zulke grote parijen maar...

S: En over de wijk Delfshaven...

E: Ja het is natuurlijk niet echt Delfshaven hè, officieel dan wel maar de meeste mensen wonen volgens mij in achter het historische gedeelte. Daar waar het prinsesstheater zit.

S: Daar ben ik nog nooit geweest....

E: Het is ook een beetje van der Valk, een beetje ordie, met bijvoorbeeld Metz on sundays. Maar goed die wijk ja ik woon niet in Delfshaven maar volgens mij leeft het niet echt, want je moet euhm, zoals z'n hiphopavond dat werkt dus want dan brengen die mensen hun eigen crews en hun eigen achterban dan mee. Maar ja dat moet je bereiken op alle gebieden. En ik denk dat Marokkaanse muziek of Kaapverdiaanse dansavonden moeten ook gewoon kunnen.

6. Interview Aruna Vermeulen

23-5 2007

S= Sanne Nout

A= Aruna Vermeulen

S: Wat is jou relatie met het WMDC en het Hip Hop Huis en hoe zit die connectie er precies uit?

A: ik zal eerst even schetsen wat het hiphophuis is, het is een organisatie die zich richt op hiphop in Rotterdam, een platform, we hebben ook een fysieke plek, we waren er net dat zit hier om de hoek. Dat is ook direct een hele belangrijke link met het WMDC. We zitten heel dicht bij elkaar.. En het hiphophuis houdt zich veel bezig met educatie maar ook met presentatie, we maken voorstellingen.

S: Zijn die voorstellingen dan ook in het HHH?

A: Nee die zijn niet in het HHH. Die worden wel van daaruit georganiseerd en voorbereid. We organiseren ook veel evenementen.

Nou voor het educatieve programma maken we niet zo heel veel gebruik van het WMDC want daar hebben we de locatie zelf voor. Maar wat de laatste periode hebben meegemaakt is dat we een enorme groei hebben in het aantal leerlingen en animo. Als organisatie beginnen we dat animo ook aan te kunnen en daarvoor is onze plek gewoon veel te klein. En omdat het WMDC in de buurt zit, is het de ideale plek om naartoe uit te wijken omdat het facilitair zijnde goed in elkaar zit.

S: Bedoel je dat als podium?

A: Nou als podium maar ook als onderwijs plek. Dus we gebruiken de ruimte ook voor onze lessen maar dat is niet eigenlijk de basis van onze samenwerking. Dat gebeurt eigenlijk omdat we gewoon te weinig ruimte hebben maar de basis van de samenwerking zit er vooral in dat wij buitenshuis activiteiten organiseren die niet op educatie gebaseerd zijn. We hebben hier een talkshow en die talkshow is gewoon iets dat de door de organisatie van het hiphophuis doet. Daarin hebben wij prominente mensen uit de hiphop scene die vertellen over hun loopbaan, de stad, de cultuur, wat zijn de ingrediënten die de hiphop cultuur maken, maar ook over ondernemerschap binnen hiphop. Dat is waar de talkshow over gaat omdat wij

vinden dat hiphop ontwikkeling gaat niet puur om het leren van een move of een truckje een techniek, want dat is wat ze bij ons in huis leren, als dj leer je scratchen als breaker leer je bepaalde beweging. Maar wat wij vinden is dat hiphop ene hele gedachtegang heeft. Middels die talkshow proberen wij onze achterban daarvan te doordringen, van wat is die achterliggende gedachte van hiphop nou.

Dus dat doen we hier in het WMDC. Wat we hier ook doen zijn masterclasses omdat de docenten die wij hebben zijn de toppers in de Rotterdamse scene. Dat zijn mensen die goed zijn als uitvoerende artiest maar die ook goed zijn in het onderwijs. Omdat wij eigenlijk een unieke organisatie waren in de wereld, waarbij er na onze oprichting steeds meer vergelijkbare initiatieven over de hele wereld zijn opgericht proberen wij banden te leggen met die initiatieven zodat we een internationaal netwerk krijgen, nou dankzij het WMDC kunnen wij maandelijks een gastdocent uitnodigen voor masterclasses zodat onze leerlingen eens van een andere docent les krijgen en de docenten ook geprikkeld worden door te zien hoe anderen op hoog niveau, op hun niveau lesgeven, en daardoor ontstaat er een internationaal netwerk van docenten.

S: Wat bedoel je met dankzij het WMDC?

A: Dat is vooral financieel, zij hebben daar subsidie voor beschikbaar gesteld samen met de SKVR. *On the move* heet dat is een project om jonge hiphoppers te stimuleren en te motiveren en vandaar dat wij daarvan kunnen profiteren financieel gezien. Dat gebeurt ook in het WMDC.

S: Dus het is eigenlijk een beetje een driehoeksrelatie tussen het HHH de SKVR en het WMDC?

A: Ja dat klopt. Het WMDC verschaft ons de plek en ze betalen er aan mee. Dus ze spelen een hele belangrijke rol daarin.

S: Hoe zie jij hiphop in de wereldmuziek?

A; In principe vind ik dat hiphop eigenlijk een globale kunstvorm is met Amerikaanse achtergrond maar in ieder land wordt dat op een andere, manier vertaald naar de situatie daar. Hip hop gaat heel erg over wie ben ik. Meestal gaat muziek en theater over wie ben ik maar hiphop is er een erg goed voorbeeld van. Het gaat over identiteit, over waar je vandaan komt. En de vraag waar je vandaan komt betekent

voor heel veel Rotterdammers niet alleen Rotterdam maar ook nog ergens anders. Nou die lokale identiteit is heel erg terug te vinden in de hip hop. En dat vind ik typisch die plek waar de link met wereldmuziek zit. Maar wat het HHH eigenlijk doet is omdat de laatste paar jaar er heel veel interesse⁴ is in hiphop waardoor het heel erg mainstream is geworden, en in die mainstream-variant, de zogenaamde *urban* variant worden de basiswaarde van de hiphop cultuur eigenlijk een beetje aan de kant geschoven en wij vinden dat als de urban trend straks voorbij is er nog wat over blijft. Dus wij willen juist aandacht en energie steken in die basis zodat er eigenlijk altijd een voedingsbodem blijft voor de hiphopcultuur en wij zijn eigenlijk een organisatie die er zich op richt waar het eigenlijk om gaat. We proberen de diepgang te zoeken.

Een van de doelen van het WMDC is om juist dwarsverbanden te ontdekken tussen verschillende vormen, verschillende muziek en dansstijlen. Maar dat is voor ons als hiphop is niet de eerste prioriteit. Daar ligt het verschil.

S: Botst dat wel eens?

A: Het enige is dat we kansen laten liggen. Als mensen ons aanbieden om een avond te organiseren waarin we verschillende dans en muziekstijlen naast elkaar komen en lekker gaan uitwisselen, daar gaan we geen energie in steken omdat zelf te organiseren. We kunnen een aantal mensen uit onze achterban mobiliseren om daar aan mee te doen maar vanuit onze organisatie is in eerste instantie de focus op hiphop omdat daar wat ons betreft te weinig aandacht aan is besteed. Straks wordt het een mengvorm voordat er een volwassen structuur is als kunstvorm op zich. Dus wij willen ons aldaar op richten en die dwarsverbanden die hier in het WMDC heel hoog worden aan geschreven, daar willen wij aan mee werken maar niet initiëren. We moeten eerst de basis goed hebben voordat we dat soort dingen kunnen doen.

S: Vanuit het WMDC, is het wel erg gericht op kruisbestuiving, open deuren waar iedereen ook vanuit de wijk naar binnen kunnen komen. Hoe zie jij dat werken?

A: Na de talkshow hebben we altijd een afterparty, en daar nodigen wij talent uit, uit de wijk om hier op te treden. Wat je dan merkt is dat z'n podium heel veel kids een gevoel geeft van hé ik ben echt een artiest want anders zou ik niet op z'n podium komen. Dus een goede faciliteit in z'n wijk is erg belangrijk zodat mensen hun eigen kwaliteiten ook anders gaan inschatten, zo van hé dat zou ik wel vaker willen doen

zo op een podium staan dus dan moet ik aan mijn kwaliteit gaan denken en me anders gaan opstellen als artiest. Dus het is een enorme impuls omdat ze gewaardeerd worden op basis van hun talent. Dat is heel belangrijk.

S: Zijn er nog andere samenwerkingen met bijvoorbeeld de SKVR of CODARTS?

A: Tot nog toe heel weinig. Daar had ik het laatst over met Oscar hoe we dat zouden kunnen verbeteren. Maar het is heel belangrijk dat er eerst een structuur is zodat je er daarna in kunt gaan wroeten. Maar je ziet het op het meest basale niveau wel. Zoals als we hier aan het oefenen zijn met breakdancers dan komen er andere dansers die vinden dat prachtig, ook muzikanten van de CODARTS.

S: Doen die dan ook mee?

A: Soms wel, als er bijvoorbeeld een masterclass is, dan doen ze wel eens mee. Ze zien het en het feit alleen al dat ze zien van hé dat bestaat dan kunnen ze daar iets mee doen. Dat gaat zo langzaam aan beginnen dat ze dan meedoen en dat ze elkaar leren kennen. Wat ook heel leuk is, is de mensen die op onze activiteiten afkomen vaak Rotterdammers zijn, maar het CODARTS en de muziek en dansschool, kent een heel internationaal publiek. Dus mensen leren mensen kennen uit andere landen. Ze beginnen het ook normaal te vinden dat mensen in een ander land gaan studeren. Hun wereld wordt breder en wijder.

S: Is dat ook een van jullie doelstellingen?

A: Ja inderdaad! Het is niet echt ons doel op zich maar de ontwikkeling en het verleggen van grenzen komt daar wel bij kijken. EN dat gebeurt dus. Ze krijgen voorbeelden van andere mensen die hun grenzen verleggen en ze gaan dat normaal vinden. Dat is gewoon erg belangrijk.

S: Hoeveel avonden houden jullie hier?

A: Wekelijks op de dinsdagavond. Waarvan we een keer in de maand een internationale gast hebben, volgende week dinsdag hebben we hier iemand uit Denemarken, die heeft daar een Hiphop school en in Kopenhagen en die komt hier lesgeven. Op het gebied van methodiek ontwikkeling is het gewoon heel belangrijk

dat we met contacten in het buitenland op een lijn zitten want die heeft ook een achterban van zo'n 500 leerlingen. Nou als je daar bepaalde afspraken kan maken kan je echt iets opbouwen van onderaf.

S: Hoe groot is jullie achterban eigenlijk?

A; Er staan zowat 1200 mensen ingeschreven en we hebben wekelijks zo'n 4 a 500 leerlingen over de vloer en hier dan een keer in de week zo'n 20-50 en een keer in de maand op de zondag 50-100 bezoekers. Maar zo'n talkshow is best een zwaar project. Dat gaat echt over kennis overdracht.

S: Is er dan ook een ander soort publiek?

A: Ja, wij willen natuurlijk dat alle schoffies die bij ons komen ook naar de talkshow komen maar dat is moeilijk voor elkaar te krijgen. Er komen nu vooral mensen die al interesse hadden in geschiedenis van hiphop en de artistieke ontwikkeling ervan. Mensen die echt theoretische kennis willen. Maar bij ons komen meer de mensen die gewoon praktisch gericht zijn. Die zitten niet te wachten op een geschiedenis les, die willen op hun hoofd leren draaien. Wij proberen ze toch daar naartoe te lokken met leuke optredens om ze toch wat meer bagage bij te brengen. Want je bent niet alleen een goede artiest als je een kunstje kan maar als je ook weet in wat voor cultuur het kunstje ingebed zit.

S: Zijn daar al effecten van merkbaar?

A: Het is een proces waar je aan moet blijven werken en in moet blijven investeren. Dat is niet iets wat je neerkwakt en het doet het vanzelf. Er moet steeds meer aandacht voor komen en ook in de media wordt het goed opgepakt.

S: Wat is de rol van de SKVR bij die avonden?

A: Het HHH is een onderdeel van de SKVR. Het is organisatie die eigenlijk op zichzelf staat maar de SKVR factie leider de ruimtes waarin wij werken en een aantal mensen die bij ons werken zijn in dienst van de SKVR. Dus die betalen ook een deel van wat er in het HHH gebeurt.

De SKVR heeft eigenlijk een soort van brug functie tussen het HHH en het WMDC. Maar zodra die brug gelegd is weten we het WMDC ook direct te vinden. Dus ja eigenlijk overlapt het elkaar en versterkt het elkaar ook. Vooral omdat er hier in de wijk best veel gebeurt op de muziek school. Je hebt het WMDC het HHH maar ook Kunst Onder Anderen het zit allemaal bij elkaar in de wijk, dus dat versterkt elkaar heel erg.

S: weten mensen buiten de wijk het WMDC ook te vinden?

A: Dat is wat ik bedoel, als er in een wijk veel, gecommuniceerd wordt en heel veel plaats vindt komen mensen en zijn ze gewend om hier te komen. Er komen ook mensen vanuit den haag en Breda naar ons toe. En waarom, omdat de docenten die bij ons werken en het programma dat wij aanbieden, nergens anders wordt aangeboden. Op het moment dat er dan meer dingen gebeuren, raken mensen gewent om hier naar toe te komen.

S: Ontstaat er ondanks de verre locatie, toch de gewenste inloop?

A: Ja je loopt er niet langs. En er is ook geen gratis parkeren dat is erg jammer. Maar qua bereikbaarheid vind ik het best goed. De metro zit hier vlak bij. Je loopt er niet langs maar aan de andere kant, als je in het centrum zit, krijg je weer niemand vanuit de wijk en dat is een belangrijke reden om het WMDC niet in het centrum te doen omdat je dan niet die wijkfunctie hebt. En die wijkfunctie die heb je alleen als er mensen omheen wonen en dat is het grote voordeel van zo'n plek.

S: Hoe wordt er hier gekeken naar de scheiding tussen hoge kunst en lage kunst, die in het WMDC schijnbaar lijkt te verdwijnen?

A: Naja, wat je ziet is dat lokale talenten hier komen en dan het gevoel krijgen dat hun kunstvorm gewaardeerd wordt, op een hoog niveau en dat is de ruimte die dat uitademt. Van hé, dit is geen rommel wat je hier ziet, dat is gewoon kunst. De ruimte geeft dat gevoel en dat geeft de jongeren een hard onder de riem. Maar hoe mensen daar bij CODARTS over denken dat zou ik niet kunnen vertellen. Wij zien het als kunst net zo goed als iedere andere kunstvormen en als je erin gaat verdiepen zie je ook heel veel parallellen met andere kunstvormen die als kunst gezien worden. Het

enige verschil is dat de mensen die de kunst beoefenen misschien uit een andere sociale klasse komen of kwamen want dat is natuurlijk ook aan het veranderen met de groeiende populariteit maar dat is misschien een andere sociaal economische klasse dan andere kunstvormen.

S: botst dat niet?

A: Absoluut niet. Mensen zijn daar helemaal niet mee bezig. Ze zijn enkel bezig met hun artistieke product. En als jij goed piano of gitaar kan spelen of goed op je kop kunt draaien, daar gaat het om, en niet of jij iets anders bent. En dat is leuk aan zo'n plek.

En waarom die constructie werkt, is het HHH ademt hiphop, als je binnenkomt in het HHH dan voel je Hiphop. Nou als het WMDC op zich zou staan, deze plek ademt geen hiphop maar de sfeer is vrij algemeen je maakt dus een uitstapje naar een andere plek.

Het WMDC kan geen basisplek vervullen, je bent hier altijd te gast. Deze plek heeft geen eigen identiteit. Iedereen voelt zich thuis tot op zekere hoogte. Het is als een uitstapje naar een hotel wanneer je eigen huis gammel is en je bed instort is het heerlijk om in een hotel in een goed bed te slapen en in een ligbad te liggen, maar thuis is alles van jou en weet je waar alles ligt. Op het moment dat we in het WMDC zijn kunnen we ontzettend genieten van de faciliteiten die ons geboden worden, op een gegeven moment ga je weer naar huis. Maar in een hotel wil je niet wonen. Het is ideaal op het moment dat je er af en toe naar toe kan gaan. Je hebt wel je eigen plek nodig voor je eigen identiteit. Op het moment dat je die twee samen hebt is het perfect.

S: En wat is vanuit het WMDC een toegevoegde waarde dat jullie hier zijn?

A: Ik denk dat het sowieso enerzijds te maken heeft met wat er in de wijk gebeurt?

Dat de mensen in de wijk de weg weten te vinden naar deze plek en dat zij zich daardoor een brede kijk krijgen op kunst en cultuur en ten tweede zien zij ook dat hiphop een globale muziekstroming die zij willen aanbieden als onderdeel van het hele scala aan wereldmuziek dus ik denk dat die twee dingen heel belangrijk zijn. En ik denk ook dat zij heel veel kansen zien in de fusie vormen die zouden kunnen

ontstaan tussen hiphop en bijvoorbeeld de CODARTS. Er ontstaan verbindingen met andere instellingen die een hele andere kijk hebben op muziek of dans.

S: Zijn jullie buiten de eigen programmering om ook in het WMDC te vinden?

A: Ja onze eigen faciliteiten lopen heel erg achter dus als we willen kopiëren of een lekker bakje koffie willen dan komen we hier, het is ook erg dichtbij. Ik heb geen zicht op de andere activiteiten die betrekking hebben op de buurt. Het enige dat ik weet dat onze aanpak binnen de hiphop werkt.

Wij vallen niet binnen de wereldmuziekscene, we komen elkaar alleen tegen in het culturele wezen van Rotterdam, maar verder zijn die werelden gescheiden.

S: Hoe worden jullie gefinancierd?

A: ons reguliere lesprogramma wordt door de SKVR gefinancierd. De dingen die daarbuiten gebeuren komen via speciale fondsen binnen, zoals de talkshow die wij organiseren daar krijgen we zelf geld voor. Dat gaat niet via de organisatie van het WMDC maar zij hebben wel geld voor sommige projecten, vanuit Europese subsidies. Verder hebben we contact met de deelgemeente om de financiering rond te krijgen voor een nieuw pand.